รหัสวิชา ส๒๑๑๐๑ สังคมศึกษา ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **มาตรฐาน ส ๑.๑** รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย	● การสังคายนา ● การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ ประเทศไทย
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว	**ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น** ● ศาสนาประจำชาติ ● สถาบันหลักของสังคมไทย ● สภาพแวดล้อมที่กว้างขวางและครอบคลุมสังคมไทย ● การพัฒนาตนและครอบครัว
	๓. วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกกรกิริยา หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	● สรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติประสูติ ● เทวทูต ๔ ● การแสวงหาความรู้ ● การบำเพ็ญทุกรกิริยา
	๔. วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	**พุทธสาวก พุทธสาวิกา** ● พระมหากัสสปะ ● พระอุบาลี ● อนาถบิณฑิกะ ● นางวิสาขา **ชาดก** ● อัมพชาดก ● ติตติรชาดก

	๕. อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว	**พระรัตนตรัย** ● พุทธคุณ ๙ **อริยสัจ ๔** ● ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ● ขันธ์ ๕ ● ธาตุ ๔ ● สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ● หลักกรรม ● ความหมายและคุณค่า ● อบายมุข ๖
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**

		● นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ● สุข ๒ (กายิก, เจตสิก) ● คิหิสุข ● มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ● ไตรสิกขา ● กรรมฐาน ๒ ● ปธาน ๔ ● โกศล ๓ ● มงคล ๓๘ ● -ไม่คบคนพาล ● คบบัณฑิต ● บูชาผู้ควรบูชา **พุทธศาสนสุภาษิต** ● ยํ เว เสวติ ตาทิโส คบคนเช่นใดเป็นคนเช่นนั้น ● อตฺตนา โจทยตฺตานํ จงเตือนตน ด้วยตน ● นิสมฺม กรณํ เสยฺโย ใคร่ครวญก่อนทำจึงดี ● ทุราวาสา ฆรา ทุกฺขา เรือนที่ครองไม่ดีนำทุกข์มาให้
	๖. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ – โทษ และทางออก หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	● โยนิโสมนสิการ - วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม - วิธีคิดแบบคุณ - โทษและทางออก

	๗. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตาม ที่กำหนด	● สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ● วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา การฝึกบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสตินำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๘. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข	● หลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ข้อ ๕)
	๙. วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่นๆ	● ศาสนิกชนของศาสนาต่าง ๆ มีการประพฤติปฏิบัติตนและวิถีการดำเนินชีวิต ● แตกต่างกันตามหลักความเชื่อและคำสอน ของศาสนาที่ตนนับถือ
	๑๐. ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม	● การปฏิบัติอย่างเหมาะสมต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆ
	๑๑. วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่าง ด้านศาสนสัมพันธ์ และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง	● ตัวอย่างบุคคลในท้องถิ่นหรือประเทศที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์หรือมีผลงานด้านศาสนสัมพันธ์

มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ	๑. บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ	● การบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษาวัด
	๒. อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ	● วิถีชีวิตของพระภิกษุ ● บทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การแสดงธรรม ปาฐกถาธรรม การประพฤติตนให้เป็นแบบอย่าง ● การเข้าพบพระภิกษุ ● การแสดงความเคารพ การประนมมือ การไหว้ การกราบ การเคารพ พระรัตนตรัย การฟังเจริญพระพุทธมนต์ การฟังสวดพระอภิธรรม การฟังพระธรรมเทศนา
	๓. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	● ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
	๔. จัดพิธีกรรม และปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง	● การจัดโต๊ะหมู่บูชา แบบ หมู่๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ หมู่๙ ● การจุดธูปเทียน การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา ● คำอาราธนาต่างๆ

	๕. อธิบายประวัติ ความสำคัญ และปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด ได้ถูกต้อง	● ประวัติและความสำคัญของวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ ● ระเบียบพิธี พิธีเวียนเทียน การปฏิบัติตนในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฏฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันธรรมสวนะ และเทศกาลสำคัญ
สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๑** เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	๑. ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล	● กฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล ● กฎหมายการคุ้มครองเด็ก ● กฎหมายการศึกษา ● กฎหมายการคุ้มครองผู้บริโภค ● กฎหมายลิขสิทธิ์ ● ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมายการคุ้มครองสิทธิของบุคคล
	๒. ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ	● บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ โดยเน้นจิตสาธารณะ เช่น เคารพกติกาสังคม ● ปฏิบัติตนตามกฎหมาย มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในกิจกรรมทางสังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รักษาสาธารณประโยชน์
	๓. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิด ต่อกัน	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออก เฉียงใต้
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**

		● วัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน
	๔. แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น	● วิธีปฏิบัติตนในการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ● ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น
มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๑. อธิบายหลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบันโดยสังเขป	● หลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน
	๒. วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน	● การแบ่งอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจอธิปไตยทั้ง ๓ ฝ่าย คือ นิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ตามที่ระบุในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน
	๓. ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	● การปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๑ สังคมศึกษา ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.5 หน่วยกิต)

****

ศึกษาพุทธประวัติ หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย ข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ 4 หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด นำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว ปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์ ความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ คุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี หลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน การพัฒนาตน และครอบครัวและนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน

โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดประสบการณ์หรือสร้างสถานการณ์ในชีวิตประจำวันที่ใกล้ตัวให้ผู้เรียนได้ประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตของสาวก และศาสนิกชนตัวอย่างสวดมนต์แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนา ที่ตนนับถือดำรงชีวิตแบบพอเพียง ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ จัดพิธีกรรมและปฏิบัติตนในศาสนพิธี พิธีกรรมได้ถูกต้อง ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

เพื่อให้รักการเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีวิจารณญาณ รู้เท่าทันสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง และยึดหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ยึดมั่นในการทำความดีและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๑.๑	ม.๑/๑	ม.๑/๒	ม.๑/๓	ม.๑/๔	ม.๑/๕	ม.๑/๖	ม.๑/๗
	ม.๑/๘	ม.๑/๙	ม.๑/๑๐	ม.๑/๑๑			
ส ๑.๒	ม.๑/๑	ม.๑/๒	ม.๑/๓	ม.๑/๔	ม.๑/๕		
ส ๒.๑	ม.๑/๑	ม.๑/๒	ม.๑/๓	ม.๑/๔			

ส ๒.๒ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓

รวม ๒๓ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๑ สังคมศึกษา ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.5 หน่วยกิต)

****

๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศไทย

๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ที่มีต่อสภาพแวดล้อมในสังคมไทย รวมทั้งการพัฒนาตนและครอบครัว

๓. วิเคราะห์พุทธประวัติตั้งแต่ประสูติจนถึงบำเพ็ญทุกรกิริยา หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามกำหนด

๔. วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติ สาวก ชาดก/เรื่องเล่า และศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด

๕. อธิบายพุทธคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนาแก้ปัญหาของตนเองและครอบครัว

๖. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ – โทษ และทางออก หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

๗. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด

๘. วิเคราะห์และปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

๙. วิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นที่ทุกคนต้องศึกษาเรียนรู้ศาสนาอื่นๆ

๑๐. ปฏิบัติตนต่อศาสนิกชนอื่นในสถานการณ์ต่างๆได้อย่างเหมาะสม

๑๑. วิเคราะห์การกระทำของบุคคลที่เป็นแบบอย่างด้านศาสนสัมพันธ์ และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติของตนเอง

๑๒. บำเพ็ญประโยชน์ต่อศาสนสถานของศาสนาที่ตนนับถือ

๑๓. อธิบายจริยวัตรของสาวกเพื่อเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ และปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อสาวกของศาสนาที่ตนนับถือ
๑๔. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
๑๕. จัดพิธีกรรม และปฏิบัติตนในศาสนพิธีพิธีกรรมได้ถูกต้อง
๑๖. อธิบายประวัติ ความสำคัญ และปฏิบัติตนในวันสำคัญทางศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนดได้ถูกต้อง
๑๗. ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล
๑๘. ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ
๑๙. อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน

๒๐. แสดงออกถึงการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น
๒๑. อธิบายหลักการ เจตนารมณ์ โครงสร้าง และสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันโดยสังเขป
๒๒. วิเคราะห์บทบาทการถ่วงดุลของอำนาจอธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน
๒๓. ปฏิบัติตนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับตนเอง

รวมทั้งหมด ๒๓ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๑ สังคมศึกษา ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.5 หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ประวัติและความเป็นมาของพระพุทธศาสนา	ส ๑.๑ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	5	๔
๒.	พุทธประวัติ พุทธสาวก ชาดก และชาวพุทธตัวอย่าง	ส ๑.๑ ม.๑/๓ ม.๑/๓ ม.๑/๔	5	๔
๓.	หลักธรรม พระพุทธศาสนา พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา	ส ๑.๑ ม.๑/๔ ม.๑/๕	10	๔
๔.	การบริหารจิตและเจริญปัญญา	ส ๑.๑ ม.๑/๖ ม.๑/๗	๕	๔
๕.	หน้าที่ชาวพุทธ	ส ๑.๑ ม.๑/๘ ม.๑/๙	๕	๔

	มารยาทชาวพุทธ			
๖.	การปฏิบัติตนต่อศาสนาอื่นๆ	ส ๑.๑ ม.๑/๑๐	๓	๓
๗.	การธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	ส ๑.๒ ม.๑/๑	๓	๓
๘.	การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	ส ๑.๒ ม.๑/๒ ม.๑/๓	5	๔
๙.	ศาสนพิธี	ส ๑.๒ ม.๑/๔	๓	๔
๑๐.	สังคมของเรา	ส ๒.๑ ม.๑/๑	๓	๔
๑๑.	บ้านเมืองของเรา	ส ๒.๑ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๓	๔
๑๒.	เราเป็นพลเมืองดีของไทย	ส ๒.๑ ม.๑/๔ ส ๒.๒ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	5	๔
๑๓.	เราอยู่ภายใต้กฎหมายระเบียบบ้านเมือง	ส ๒.๑ ม.๑/๔ ส ๒.๒ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	5	๔
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			6๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๑ สังคมศึกษา ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ประวัติและความเป็นมาของพระพุทธศาสนา	● การสังคายนา ● การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศไทย ● ความสำคัญของพระพุทธศาสนา	๕	๔

		ต่อสังคมไทย		
๒.	พุทธประวัติ พุทธสาวก ชาดก และชาวพุทธตัวอย่าง	● พุทธประวัติ ● พุทธสาวก พุทธสาวิกา ● ชาดก ● ชาวพุทธตัวอย่าง	๕	๔
๓.	หลักธรรม พระพุทธศาสนา พระไตรปิฎก พุทธศาสนสุภาษิต และคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา	● หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ● พระรัตนตรัย ● พระไตรปิฎก ● พุทธศาสนสุภาษิต ● คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา	๑๐	๔
๔.	การบริหารจิตและเจริญปัญญา	● โยนิโสมนสิการ ● สวดมนต์แปลและแผ่เมตตา ● วิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา	๔	๔
๕.	หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ	● การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา	๔	๔
๖.	การปฏิบัติตนต่อศาสนาอื่นๆ	● การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อศาสนิกชนอื่นๆในสถานการณ์ต่างๆ	๓	๓
๗.	การธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	● การบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษาวัด	๓	๓

ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๘.	การปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	● วิถีชีวิตของพระภิกษุ ● บทบาทของพระภิกษุในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ● การเข้าพบพระภิกษุ ● การแสดงความเคารพ	๕	๔

		● การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา หรือศาสนา ที่ตนนับถือ		
๙.	ศาสนพิธี	● การจัดโต๊ะหมู่บูชา แบบ หมู่ ๔ หมู่ ๕ หมู่ ๗ หมู่๙ ● การจุดธูปเทียน การจัดเครื่องประกอบโต๊ะหมู่บูชา ● คำอาราธนาต่างๆ	๓	๔
๑๐.	สังคมของเรา	● การปฏิบัติตนตามกฎหมาย ● ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามกฎหมาย	๓	๔
๑๑.	บ้านเมืองของเรา	● บทบาทหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ	๓	๔
๑๒.	เราเป็นพลเมืองดีของไทย	● บทบาทและหน้าที่ของเยาวชนที่มีต่อสังคมและประเทศชาติ ● ผลที่ได้จากการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น	๕	๔
๑๓.	เราอยู่ภายใต้กฎหมายระเบียบบ้านเมือง	● รัฐธรรมนูญ และการปฏิบัติตนภายใต้รัฐธรรมนูญ ● การถ่วงดุลอำนาจอธิปไตย	๕	๔
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ สังคมศึกษา ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๓.๑** เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	๑. อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์	● ความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ● ความหมายของคำว่าทรัพยากรมีจำกัดกับ ความต้องการมีไม่จำกัด ความขาดแคลน การเลือกและค่าเสียโอกาส
	๒. วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ	● ความหมายและความสำคัญของการบริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ● หลักการในการบริโภคที่ดี ● ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภค ● ค่านิยมและพฤติกรรมของการบริโภคของคนในสังคมปัจจุบัน รวมทั้งผลดีและผลเสียของพฤติกรรมดังกล่าว
	๓. อธิบายความเป็นมาหลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย	● ความหมายและความเป็นมาของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ● ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรวมทั้งโครงการตามพระราชดำริ ● หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ● การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิต ● ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	๑. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง	● ความหมาย ประเภท และความสำคัญของสถาบันการเงินที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ ● บทบาทหน้าที่และความสำคัญของธนาคารกลาง ● การหารายได้ รายจ่าย การออม การลงทุน ซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และสถาบันการเงิน
	๒. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ	● ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกันและกัน การแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ ● ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ประเทศ และเสนอแนวทางแก้ไข
	3. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด อุปสงค์และอุปทาน	● ความหมายและกฎอุปสงค์ อุปทาน ● ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด อุปสงค์และอุปทาน
	4. อภิปรายผลของการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา	● ความหมายและความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา ● กฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาพอสังเขป ● ตัวอย่างการละเมิดแห่งทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภท

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๑** เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุป ข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	● ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย ● การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียมในการสืบค้น ลักษณะ ทางกายภาพของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
	๒. อธิบายพิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูด และลองจิจูด) เส้นแบ่งเวลา และเปรียบเทียบวัน เวลาของโลก	● พิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูด และลองจิจูด) ● เส้นแบ่งเวลา ● การเปรียบเทียบวัน เวลาของโลก
	๓. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	● สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๑. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	● ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนา ในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

	๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	⚫ ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย
	๓. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย	⚫ ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๔. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนียที่ยั่งยืน	⚫ แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนียที่ยั่งยืน

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส 21103 สังคมศึกษา 2 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 **เวลาเรียน 60 ชั่วโมง (1.5 หน่วยกิต)**

****

ศึกษาความหมาย ความสำคัญ เป้าหมาย และขอบเขตของเศรษฐศาสตร์ ตลอดจนเรื่องราวทางเศรษฐกิจ การผลิต และบริการ การบริโภค การแลกเปลี่ยน ตลาด กลไกราคา เงิน การออม ธนาคารและสถาบันการเงิน รวมไปถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ อาชีพ และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการะบวนการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และการบริโภคในสังคมของเรา ศึกษาพิกัดทางภูมิศาสตร์ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ประชากร การแบ่งภูมิภาค การตั้งถิ่นฐาน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ลักษณะทางวัฒนธรรม และปัญหาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการจัดการภัยพิบัติของทวีปเอเชีย โอเชียเนีย และทวีปออสเตรเลียโดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย เช่น แผนที่ ลูกโลก เข็มทิศ กราฟ ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม ซึ่งเป็นส่วนที่พึงตระหนักถึงสภาพปัญหาสาเหตุ ผลกระทบและแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่ออนุรักษ์โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

โดยใช้กระบวนการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ ที่อยู่ใกล้ตัว แล้วนำมาผ่านกระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์โดยใช้การสังเกต การจดจำและการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การร่วมมือการทำงานเป็นทีม การอภิปรายแก้ไขปัญหาร่วมกัน การยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ตัวชี้วัด

1. ส 3.1 ม.1/1 ม.๑/๒ ม.๑/๓
2. ส 3.๒ ม.1/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓ ม.๑/๔
3. ส ๕.๑ ม.1/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓
4. ส ๕.๒ ม.1/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓ ม.๑/๔

รวม 14 ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ สังคมศึกษา ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

๑. อธิบายความหมายและความสำคัญของเศรษฐศาสตร์
๒. วิเคราะห์ค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของคนในสังคมซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชนและประเทศ
๓. อธิบายความเป็นมาหลักการและความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย
๔. วิเคราะห์บทบาทหน้าที่และความแตกต่างของสถาบันการเงินแต่ละประเภทและธนาคารกลาง
๕. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในประเทศ
๖. ระบุปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด อุปสงค์และอุปทาน
๗. อภิปรายผลของการมีกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา
๘. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพ ของทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนียโดยใช้เครื่องมือ

ทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล

๙. อธิบายพิกัดภูมิศาสตร์ (ละติจูด และลองจิจูด) เส้นแบ่งเวลา และเปรียบเทียบวัน เวลาของโลก

๑๐. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย

๑๑. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

๑๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลียและโอเชียเนีย

๑๓. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนีย

๑๔. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปเอเชีย ทวีปออสเตรเลีย และโอเชียเนียที่ยั่งยืน

รวมทั้งหมด ๑๔ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ สังคมศึกษา ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)

๑.	สังคมเศรษฐกิจ	ส ๓.๑ ม.๑/๑	๕	๕
๒.	เศรษฐกิจในครอบครัว	ส ๓.๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๘	๕
๓.	การแลกเปลี่ยน	ส ๓.๒ ม.๑/๑	๕	๕
๔.	เศรษฐกิจของเรา	ส ๓.๒ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๕	๕
๕.	กฎหมายทรัพย์สิน ทางปัญญา	ส ๓.๒ ม.๑/๔	๕	๕
๖.	เครื่องมือทางภูมิศาสตร์	ส ๕.๑ ม.๑/๑	๕	๕
๗.	ระบบธรรมชาติกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ส ๕.๑ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓	๕	๕
๘.	วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม	ส ๕.๑ ม.๑/๓	๑๐	๕
๙.	ประชากร	ส ๕.๒ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓ ม.๑/๔	๕	๕
๑๐.	ปัญหาสิ่งแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงของโลก	ส ๕.๒ ม.๑/๓ ม.๑/๔	๕	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๓ สังคมศึกษา ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	สังคมเศรษฐกิจ	● ความหมายของเศรษฐศาสตร์ เป้าหมายของเศรษฐศาสตร์	๕	๕
๒.	เศรษฐกิจในครอบครัว	● ทรัพยากรการผลิต การบริโภค และคุ้มครองผู้บริโภค	๘	๕
๓.	การแลกเปลี่ยน	● การแลกเปลี่ยนสินค้า การตลาด และกลไกการเงิน การออม และการธนาคาร	๕	๕
๔.	เศรษฐกิจของเรา	● ลักษณะเศรษฐกิจและการพัฒนา เศรษฐกิจ	๕	๕
๕.	กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	● ความหมายและความสำคัญของ ทรัพย์สินทางปัญญา ● กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครอง และการละเมิดทรัพย์สิน ทางปัญญา	๕	๕
๖.	เครื่องมือทางภูมิศาสตร์	● แผนที่ แผนภูมิ กราฟ ลูกโลก ภาพถ่ายทางอากาศ	๕	๕
๗.	ระบบธรรมชาติกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ความสัมพันธ์และที่ตั้งของประเทศ ● ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ขนาด และอาณาเขต ● ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติ ประชากร	๕	๕

		และการแบ่งภาคของไทย		

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๘.	วิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อม	● ปัญหาสิ่งแวดล้อม สาเหตุ ผลกระทบและแนวทางการอนุรักษ์	๑๐	๕
๙.	ประชากร	● การตั้งถิ่นฐาน การประกอบอาชีพ ลักษณะของวัฒนธรรมไทย	๕	๕
๑๐.	ปัญหาสิ่งแวดล้อมการเปลี่ยนแปลงของโลก	● ปัญหาสิ่งแวดล้อม สภาพทั่วไป สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก	๕	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๑** เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและ ยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ	๑. วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์	● ตัวอย่างการใช้เวลา ช่วงเวลาและยุคสมัยที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ● ความสำคัญของเวลา และช่วงเวลาสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ ● ความสัมพันธ์และความสำคัญของอดีตที่มีต่อปัจจุบันและอนาคต
	๒. เทียบศักราชตามระบบต่างๆที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์	● ที่มาของศักราชที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่ จ.ศ. / ม.ศ. /ร.ศ./ พ.ศ. / ค.ศ. และ ฮ.ศ. ● วิธีการเทียบศักราชต่างๆ และตัวอย่างการเทียบ ● ตัวอย่างการใช้ศักราชต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย
	๓. นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	● ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีความ สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ● ตัวอย่างหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย ทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง (เชื่อมโยงกับ มฐ. ● ส ๔.๓) เช่น ข้อความ ในศิลาจารึก ● สมัยสุโขทัย เป็นต้น

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

		● นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเองในสมัยใดก็ได้ (สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์) และเหตุการณ์สำคัญในสมัยสุโขทัย
มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นได้	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่างๆ ● พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● ความร่วมมือผ่านการร่วมกลุ่มเป็นอาเซียนของประเทศในภูมิภาคเอเซียตะวันออกเฉียงใต้ที่ถือว่าเป็นพัฒนาการของภูมิภาค
	๒. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรม ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นแหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษาความหมายและความสำคัญของการนับเวลา การแบ่งช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ สามารถเปรียบเทียบศักราชในระบบต่าง ๆ หลักฐานทางประวัติศาสตร์เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ เรื่องราวของมนุษย์ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ประวัติความเป็นมาของรัฐโบราณในดินแดนประเทศไทยแนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย ประวัติความเป็นมาของรัฐไทยในดินแดนประเทศไทยรวมทั้งพัฒนาการทางสังคมเศรษฐกิจ การเมือง ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการให้ประสบการที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมสู่การสร้างประสบการณ์ใหม่ โดยการใช้ภาพข่าว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ฝึกการสังเกต ตอบคำถามเชิงวิเคราะห์และมีการสรุปความรู้ที่ได้เป็นแผนผังความคิด กระตุ้นให้แสดงความคิดที่หลากหลาย เพื่อร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม ส่งเสริมให้มีการทำงานกลุ่ม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม นำไปสู่การยอมรับและเห็นคุณค่าของตนและผู้อื่น

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๔.๑ ม.๑/๑ ม. ๑/๒ ม. ๑/๓

ส ๔.๒ ม.๑/๑ ม. ๑/๒

รวม ๕ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

1. วิเคราะห์ความสำคัญของเวลาในการศึกษาประวัติศาสตร์
2. เทียบศักราชตามระบบต่าง ๆ ที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์
3. นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
4. อธิบาย พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
5. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

รวมทั้งหมด ๕ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑	ความสำคัญของเวลาทางประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม.๑/๑	๓	๑๐
๒	การเทียบศักราชตามระบบต่าง ๆที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม. ๑/๒	๓	๑๐
๓	นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม. ๑/๓	๔	๑๐
๔	พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ส ๔.๒ ม.๑/๑	๔	๑๐
๕	แหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	ส ๔.๒ ม. ๑/๒	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐

รวมทั้งสิ้น	๒๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๑ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑	ความสำคัญของเวลาทางประวัติศาสตร์	● ตัวอย่างการใช้เวลา ช่วงเวลา และยุคสมัย ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ● ความสำคัญของเวลาและช่วงเวลาสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์ ● ความสัมพันธ์และความสำคัญของอดีตที่มีต่อปัจจุบันและอนาคต	๓	๑๐

๒	การเทียบศักราชตามระบบต่าง ๆที่ใช้ศึกษาประวัติศาสตร์	● ที่มาของศักราชที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย ได้แก่ จ.ศ. / ม.ศ. /ร.ศ./ พ.ศ. / ค.ศ. และ ฮ.ศ. ● วิธีการเทียบศักราชต่างๆ และตัวอย่าง การเทียบ ● ตัวอย่างการใช้ศักราชต่าง ๆ ที่ปรากฏในเอกสารประวัติศาสตร์ไทย	๓	๑๐

ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๓	นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	● ความหมายและความสำคัญของประวัติศาสตร์ และวิธีการทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ● ตัวอย่างหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยสุโขทัย ทั้งหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นรอง (เชื่อมโยงกับ มฐ.ส ๔.๓) เช่น ข้อความ ในศิลาจารึก สมัยสุโขทัย เป็นต้น ● นำวิธีการทางประวัติศาสตร์	๔	๑๐

		ไปใช้ศึกษาเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทย ที่มีอยู่ในท้องถิ่นตนเองในสมัยใดก็ได้ (สมัยก่อนประวัติศาสตร์ สมัยก่อนสุโขทัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี สมัยรัตนโกสินทร์) และเหตุการณ์สำคัญในสมัยสุโขทัย		
๔	พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่างๆ ● พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๔	๑๐
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๕	แหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นแหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐

สอบปลายภาค	๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น	๒๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๓** เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความ	๑. อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป	● สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนไทย โดยสังเขป ● รัฐโบราณในดินแดนไทย เช่น ศรีวิชัยตามพรลิงค์ ทวารวดี เป็นต้น

ภูมิใจและธำรงความเป็นไทย		⚫ รัฐไทย ในดินแดนไทย เช่น ล้านนา นครศรีธรรมราช สุพรรณภูมิ เป็นต้น ⚫ การสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย และ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก)
	๒. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่าง ๆ	⚫ พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย ในด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
	๓. วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน	⚫ วัฒนธรรมสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย วรรณกรรม ประเพณีสำคัญ ศิลปกรรมไทย ⚫ ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย เช่น การชลประทาน เครื่องสังคมโลก ⚫ ความเสื่อมของอาณาจักรสุโขทัย

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

รู้ถึงความหมายและความสำคัญของการนับเวลา การแบ่งช่วงเวลาทางประวัติศาสตร์ สามารถเทียบศักราชในระบบต่าง ๆ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์ เรื่องราวของมนุษย์ สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย ประวัติความเป็นมาของรัฐโบราณในดินแดนประเทศไทยแนวคิดเกี่ยวกับถิ่นเดิมของชนชาติไทย ประวัติความเป็นมาของรัฐไทยในดินแดนประเทศไทย รวมทั้งพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ก่อให้เกิดแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

กิจกรรมการเรียนรู้เน้นการให้ประสบการณ์ที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมสู่การสร้างประสบการณ์ใหม่ โดยการใช้ ภาพ ข่าว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนฝึกการสังเกต ตอบคำถามเชิงวิเคราะห์และมีการสรุปความรู้ที่ได้เป็นแผนผังความคิด กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย เพื่อร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง เหมาะสม ส่งเสริมให้มีการทำงานกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม นำไปสู่การยอมรับและเห็นคุณค่าของตนและผู้อื่น

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๔.๓ ม.๑/๑ ม.๑/๒ ม.๑/๓

รวม ๓ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

๑. อธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนไทยโดยสังเขป

๒. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านต่าง ๆ

๓. วิเคราะห์อิทธิพลของวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัยและสังคมไทยในปัจจุบัน

รวมทั้งหมด ๓ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนประเทศไทย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๓	๕
๒.	การเมืองการปกครองของสุโขทัย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๓	๘
๓.	เศรษฐกิจของสุโขทัย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๒	๘
๔.	สังคมของสุโขทัย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๓	๘
๕.	ศิลปะ วัฒนธรรมของสุโขทัย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๒	๘
๖.	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสุโขทัย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๓	๘
๗.	ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย	ส ๔.๓ ม.๑/๑-๓	๒	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๑๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๒ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ประวัติศาสตร์สมัยก่อนสุโขทัยในดินแดนประเทศไทย	● สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในดินแดนประเทศไทย ● รัฐโบราณในดินแดนไทย ● รัฐไทยในดินแดนไทย	๓	๕
๒.	การเมืองการปกครองของสุโขทัย	● พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัยในด้านการเมืองการปกครอง	๓	๘
๓.	เศรษฐกิจของสุโขทัย	● เศรษฐกิจของอาณาจักรสุโขทัย	๒	๘
๔.	สังคมของสุโขทัย	● สังคมและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของอาณาจักรสุโขทัย	๓	๘
๕.	ศิลปะ วัฒนธรรมของสุโขทัย	● วัฒนธรรมสมัยสุโขทัย เช่น ภาษาไทย วรรณกรรม ประเพณีสำคัญ ศิลปกรรมไทย	๒	๘
๖.	พัฒนาการของอาณาจักรสุโขทัย	● การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๓	๘

๗.	ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย	● ภูมิปัญญาไทยในสมัยสุโขทัย	๒	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ สังคมศึกษา ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **มาตรฐาน ส ๑.๑** รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน	● การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	● ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดี กับประเทศเพื่อนบ้าน
	๓. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรม เอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ	● ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ต่อสังคมไทยในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม ● เอกลักษณ์และ มรดกของชาติ

	๔. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	● ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม
	๕. วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	● สรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติ ● การผจญมาร ● การตรัสรู้ ● การสั่งสอน
	๖. วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวกชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด	● พระสารีบุตร ● พระโมคคัลลานะ ● นางขุชชุตตรา ● พระเจ้าพิมพิสาร ● มิตตวินทุกชาดก ● ราโชวาทชาดก
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๗. อธิบายโครงสร้าง และสาระสังเขปของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ	● โครงสร้าง และสาระสังเขปของพระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

	๘. อธิบายธรรมคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของชุมชนและสังคม	o พระรัตนตรัย ● ธรรมคุณ ๖ o อริยสัจ ๔ ● ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) ● ขันธ์ ๕ o อายตนะ ● สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) ● หลักกรรม o สมบัติ ๔ o วิบัติ ๔ ● อกุศลกรรมบถ ๑๐ ● อบายมุข ๖ ● นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) ● สุข ๒ (สามิส, นิรามิส) ● มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) ● บุพพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา ● ดรุณธรรม ๖ ● กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ ● กุศลกรรมบถ ๑๐ ● สติปัฏฐาน ๔ ● มงคล ๓๘ o ประพฤติธรรม o เว้นจากความชั่ว - เว้นจากการดื่มน้ำเมา o พุทธศาสนสุภาษิต ● กมฺมุนา วตฺตตี โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ● กลฺยาณการี กลฺยาณ ปาปการี จ ปาปกำ ทำดีได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว ● สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย การสั่งสมบุญนำสุขมาให้

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
		● ปูชโก ลภเต ปูชं วนฺทโก ปฏิวนฺทนं o ผู้บูชาเขา ย่อมได้รับการบูชาตอบ o ผู้ไหว้เขาย่อมได้รับการไหว้ตอบ
	๙. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	● พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโส-มนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์
	๑๐. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	● สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ● รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ● ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน เน้นอานาปานสติ ● นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญา ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
	๑๑. วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการดำรงตนอย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	● การปฏิบัติตนตามหลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ ข้อ ๘.)

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **มาตรฐาน ส ๑.๒** เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ	๑. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคล ต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	● การเป็นลูกที่ดี ตามหลักทิศเบื้องหน้า ในทิศ ๖
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๒. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ตามที่กำหนด	● การต้อนรับ (ปฏิสันถาร) ● มรรยาทของผู้เป็นแขก ● ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธี ปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืน การให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา การรับสิ่งของ ● การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล
	๓. วิเคราะห์คุณค่าของศาสนพิธีและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	● การทำบุญตักบาตร ● การถวายภัตตาหารสิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ ● การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน ● การถวายผ้าอาบน้ำฝน ● การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยทาน ● การกรวดน้ำ ● การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า

	๔. อธิบายคำสอนที่เกี่ยวเนื่องกับวันสำคัญทางศาสนา และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	● หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวเนื่องใน วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฏฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ● วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ● ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ
	๕. อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธี พิธีกรรม ตามแนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การยอมรับและความเข้าใจซึ่งกันและกัน	● ศาสนพิธี/พิธีกรรม แนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๑** เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	๑. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ	● กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เช่น o กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ o กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน ● กฎหมายเพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เช่น การหมั้น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ● กฎหมายที่เกี่ยวกับชุมชนและประเทศ o กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม o กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร และกรอกแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา o กฎหมายแรงงาน
	๒. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	● สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ● แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
	๓. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	● บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองการปกครอง

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
	๔. อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๒** เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๑. อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย	● กระบวนการในการตรากฎหมาย ● ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย ● ขั้นตอนการตรากฎหมาย ● การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรากฎหมาย
	๒. วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน	● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ สังคมศึกษา ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาชีวิต สภาพแวดล้อม เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักและเห็นคุณค่าในเรื่อง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เพื่อให้เกิดศรัทธาอย่างยิ่งต่อพระรัตนตรัย และรักการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ในการอยู่ร่วมกันในสังคม และสามารถนำหลักธรรมไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การทำงานอย่างมีคุณค่าต่อชีวิตตนเองและสังคมโดยส่วนรวม

ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย คุณค่าความเป็นไทย และเอกลักษณ์ไทย เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย ตลอดจนศึกษาลักษณะการบริหารราชการ และการจัดรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งแนวทางปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามรัฐธรรมนูญไทยฉบับปัจจุบัน และการปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองโลกที่เคารพในสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม ประเทศ และภูมิภาค

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๑.๑	ม.๒/๑	ม.๒/๒	ม.๒/๓	ม.๒/๔	ม.๒/๕	ม.๒/๖
	ม.๒/๗	ม.๒/๘	ม.๒/๙	ม.๒/๑๐	ม.๒/๑๑	
ส ๑.๒	ม.๒/๑	ม.๒/๒	ม.๒/๓	ม.๒/๔	ม.๒/๕	
ส ๒.๑	ม.๒/๑	ม.๒/๒	ม.๒/๓	ม.๒/๔		
ส ๒.๒	ม.๒/๑	ม.๒/๒				

รวม ๒๒ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ สังคมศึกษา ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศเพื่อนบ้าน
๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธ- ศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน
๓. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่เป็นรากฐานของวัฒนธรรมเอกลักษณ์ของชาติและมรดกของชาติ
๔. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือกับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม
๕. วิเคราะห์พุทธประวัติหรือประวัติศาสดาของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
๖. วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด
๗. อธิบายโครงสร้าง และสาระสังเขปของพระไตรปิฎก หรือคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ
๘. อธิบายธรรมคุณ และข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด เห็นคุณค่าและนำไปพัฒนา แก้ปัญหาของชุมชนและสังคม
๙. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ
๑๐. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ หรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ
๑๑. วิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ เพื่อการดำรงตนอย่างเหมาะสมในกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลก และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

๑๒. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคล ต่าง ๆ ตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด
๑๓. มีมรรยาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดี ตามที่กำหนด
๑๔. วิเคราะห์คุณค่าของศาสนพิธี และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
๑๕. อธิบายคำสอนที่เกี่ยวเนื่องกับวันสำคัญทางศาสนา และปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
๑๖. อธิบายความแตกต่างของศาสนพิธีพิธีกรรม ตาม แนวปฏิบัติของศาสนาอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การยอมรับและความเข้าใจซึ่งกันและกัน
๑๗. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ
๑๘. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

๑๙. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม
๒๐. อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
๒๑. อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย
๒๒. วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน

รวมทั้งหมด ๒๒ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ สังคมศึกษา ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	ส ๑.๑ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓	๔	๔
๒.	พุทธประวัติ พระสาวก ชาดก และชาวพุทธตัวอย่าง	ส ๑.๑ ม.๒/๕ ม.๒/๖	๔	๔
๓.	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	ส ๑.๑ ม.๒/๘ ม.๒/๑๑	๔	๓
๔.	พุทธศาสนสุภาษิต คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา และพระไตรปิฎก	ส ๑.๑ ม.๒/๗ ม.๒/๘	๔	๓
๕.	หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ	ส ๑.๒ ม.๒/๒ ม.๒/๑	๔	๓
๖.	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี	ส ๑.๒ ม.๒/๓ ม.๒/๔ ม.๒/๕	๕	๓
๗.	การบริหารจิตและการเจริญปัญญา	ส ๑.๑ ม.๒/๙ ม.๒/๑๐	๔	๔

๘.	พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหา	ส ๑.๑ ม.๒/๔	๔	๔
๙.	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ	ส ๒.๑ ม.๒/๑	๔	๔
๑๐.	สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	ส ๒.๑ ม.๒/๒	๕	๔
๑๑.	ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	ส ๒.๑ ม.๒/๓	๔	๔
๑๒.	วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย	ส ๒.๑ ม.๒/๔	๔	๔
๑๓.	การตรากฎหมาย	ส ๒.๒ ม.๒/๑	๔	๓
๑๔.	การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย	ส ๒.๒ ม.๒/๒	๔	๓
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๑ สังคมศึกษา ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	● การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเพื่อนบ้านในปัจจุบัน	๔	๔

		● ความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ● ความสำคัญของพระพุทธศาสนาต่อสังคมไทยในฐานะเป็น ● รากฐานของวัฒนธรรม ● เอกลักษณ์และ มรดกของชาติ		
๒.	พุทธประวัติ พระสาวก ชาดก และชาวพุทธตัวอย่าง	● สรุปและวิเคราะห์ พุทธประวัติ ● การผจญมาร ● การตรัสรู้ ● การสั่งสอน ● พระสารีบุตร ● พระโมคคัลลานะ ● นางขุชชุตตรา ● พระเจ้าพิมพิสาร ● มิตตวินทุกชาดก ● ราโชวาทชาดก	๔	๔
๓.	หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	□ พระรัตนตรัย ● ธรรมคุณ ๖ □ อริยสัจ ๔ ● ทุกข์ (ธรรมที่ควรรู้) o ขันธ์ ๕ - อายตนะ ● สมุทัย (ธรรมที่ควรละ) o หลักกรรม	๔	๓
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
		- สมบัติ ๔ - วิบัติ ๔ o อกุศลกรรมบถ ๑๐ o อบายมุข ๖		

		● นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) สุข ๒ (สามิสสุข, นิรามิสสุข) ● มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) o บุพพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา o ดรุณธรรม ๖ o กุลจิรัฏฐิติธรรม ๔ o กุศลกรรมบถ ๑๐ o สติปัฏฐาน ๔ o มงคล ๓๘ - ประพฤติธรรม - เว้นจากความชั่ว - เว้นจากการดื่มน้ำเมา		
๔.	พุทธศาสนสุภาษิต คำศัพท์ทางพระพุทธศาสนา และพระไตรปิฎก	□ พุทธศาสนสุภาษิต ● กมฺมุนา วตฺตตี โลโก สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม ● กลฺยาณการี กลฺยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ ทำดีได้ดี ทำชั่ว ได้ชั่ว ● สุโข ปุญฺญสฺส อุจฺจโย การสั่งสมบุญนำสุขมาให้ ● ปูชโก ลภเต ปูชํ วนฺทโก ปฏิวนฺทนํ ผู้บูชาเขาย่อมได้รับการบูชาตอบ ผู้ไหว้เขาย่อมได้รับการไหว้ตอบ	๔	๓

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๕.	หน้าที่ชาวพุทธและมารยาทชาวพุทธ	● การเป็นลูกที่ดี ตามหลักทิศเบื้องหน้า ในทิศ ๖ ● การต้อนรับ (ปฏิสันถาร) ● มรรยาทของผู้เป็นแขก ● ฝึกปฏิบัติระเบียบพิธี ปฏิบัติต่อพระภิกษุ การยืน การให้ที่นั่ง การเดินสวน การสนทนา การรับสิ่งของ ● การแต่งกายไปวัด การแต่งกายไปงานมงคล งานอวมงคล	๔	๓
๖.	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธี	● การทำบุญตักบาตร ● การถวายภัตตาหารสิ่งของที่ควรถวายและสิ่งของต้องห้ามสำหรับพระภิกษุ ● การถวายสังฆทาน เครื่องสังฆทาน ● การถวายผ้าอาบน้ำฝน ● การจัดเครื่องไทยธรรม เครื่องไทยทาน ● การกรวดน้ำ ● การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า ● หลักธรรมเบื้องต้นที่เกี่ยวเนื่องในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฏฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา ● วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ ● ระเบียบพิธีและการปฏิบัติตนในวันธรรมสวนะ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันเทโวโรหณะ	๕	๓

๗.	การบริหารจิตและการเจริญปัญญา	● พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโส-มนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอุบายปลุกเร้าคุณธรรม และวิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ ● สวดมนต์แปล และแผ่เมตตา ● รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา	๔	๔

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
		● ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐาน เน้นอานาปานสติ ● นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน		
๘.	พระพุทธศาสนากับการแก้ปัญหา	● ความสำคัญของพระพุทธศาสนากับการพัฒนาชุมชนและการจัดระเบียบสังคม	๔	๔
๙.	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ	● กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เช่น - กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ - กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน - กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เช่น การหมั้น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ● กฎหมายที่เกี่ยวกับชุมชนและประเทศ - กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์	๔	๔

		ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร และกรอกแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - กฎหมายแรงงาน		
๑๐.	สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ของพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	● สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ● แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	๕	๔

ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๑๑.	ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	● บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบัน ทางการเมืองการปกครอง	๔	๔
๑๒.	วัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	๔	๔
๑๓.	การตรากฎหมาย	● กระบวนการในการตรากฎหมาย - ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย - ขั้นตอนการตรากฎหมาย - การมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการตรากฎหมาย	๔	๓

๑๔.	การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทย	● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร	๔	๓
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๓ สังคมศึกษา ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๓.๑** เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	๑. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม	● ความหมายและความสำคัญของการลงทุนและการออมต่อระบบเศรษฐกิจ ● การบริหารจัดการเงินออมและการลงทุน ภาคครัวเรือน ● ปัจจัยของการลงทุนและการออมคือ อัตราดอกเบี้ย รวมทั้งปัจจัย อื่น ๆ เช่น ค่าของเงิน เทคโนโลยี การคาดเดาเกี่ยวกับอนาคต ● ปัญหาของการลงทุนและการออมในสังคมไทย
	๒. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ	● ความหมาย ความสำคัญและหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ● สำรวจการผลิตสินค้าในท้องถิ่นว่ามีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง ● มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการ ● นำหลักการผลิตมาวิเคราะห์การผลิตสินค้า ● และบริการในท้องถิ่นทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
	๓. เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	● หลักการและเป้าหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ● สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ● ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการท้องถิ่น
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**

	๔. อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค	● การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค ● กฎหมายคุ้มครองสิทธิผุ้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ● การดำเนินกิจกรรมพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายในฐานะผู้บริโภค ● แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค
สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๓.๒** เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	๑. อภิปรายระบบเศรษฐกิจ แบบต่าง ๆ	● ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ
	๒. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย	● หลักการและผลกระทบการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย
	๓. วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากร ในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	● การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น น้ำมัน ป่าไม้ ทองคำ ถ่านหิน แร่
	5. วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศส่งผลต่อ คุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิต และราคาสินค้า	● การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศ

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๑** เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	● ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา ● การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียมในการสืบค้นลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา
	๒. อธิบายมาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์	● การแปลความหมายมาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์ในแผนที่
	๓. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา	● สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา
สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๒** เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๑. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	● ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนา ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	● ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา

	๓. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	⚫ ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้น ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
	๔. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา อย่างยั่งยืน	⚫ แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาที่ยั่งยืน

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๓ สังคมศึกษา ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ การพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศที่ส่งผลต่อคุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิตและราคาสินค้า ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม ปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค

ศึกษาการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ สำรวจ สืบค้น มาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์ ลักษณะทางกายภาพ ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงปัจจัยทางกายภาพ ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา สาเหตุการเกิดภัยพิบัติ ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ รวมถึงแนวทางการจัดการภัยพิบัติ การจัดการทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา

โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ โดยใช้การตั้งคำถามเชิงภูมิศาสตร์ การรวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปเพื่อตอบคำถาม

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิต สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านมีวินัย ใฝ่เรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสาธารณะ อยู่อย่าง พอเพียง เกิดความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถทางภูมิศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ ทักษะทางภูมิศาสตร์และมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้านการสื่อสารการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศความสามารถในการคิดและแก้ปัญหามีคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะมีวินัยใฝ่เรียนรู้มุ่งมั่นในการทำงาน มีส่วนร่วมในการจัดการภัยพิบัติและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรปและทวีปแอฟริกา

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๓.๑ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓ ม.๒/๔

ส ๓.๒ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓ ม.๒/๔

ส ๕.๑ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓

ส ๕.๒ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓ ม.๒/๔

รวม ๑๕ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๓ สังคมศึกษา ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

1. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนและการออม
2. อธิบายปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตสินค้าและบริการ
3. เสนอแนวทางการพัฒนาการผลิตในท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. อภิปรายแนวทางการคุ้มครองสิทธิของตนเองในฐานะผู้บริโภค
5. อภิปรายระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ
6. ยกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย
7. วิเคราะห์การกระจายของทรัพยากร ในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

8. วิเคราะห์การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศส่งผลต่อ คุณภาพสินค้า ปริมาณการผลิต และราคาสินค้า
๙. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา โดยใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล
๑๐. อธิบายมาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์
๑๑. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
๑๒. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
๑๓. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่มี ผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
๑๔. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา
๑๕. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาอย่างยั่งยืน

รวมทั้งหมด ๑๕ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๓ สังคมศึกษา ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน

				(๑๐๐)
๑.	การการออมและการลงทุน	ส ๓.๑ ม.๒/๑	๓	๓
๒.	การผลิตสินค้าและบริการ	ส ๓.๑ ม.๒/๒	๓	๓
๓.	เศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตสินค้าและบริการ	ส ๓.๑ ม.๒/๓	๔	๔
๔.	การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค	ส ๓.๑ ม.๒/๔	๔	๓
๕.	ระบบเศรษฐกิจ การพึ่งพา การแข่งขันทางเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย	ส ๓.๒ ม.๒/๑	๓	๓
		ส ๓.๒ ม.๒/๒	๔	๓
		ส ๓.๒ ม.๒/๓	๔	๓
		ส ๓.๒ ม.๒/๔	๔	๓
๖.	การอ่านและแปลความหมายแผนที่	ส ๕.๑ ม.๒/๒	๔	๓
๗.	ทวีปยุโรป	ส ๕.๑ ม.๒/๑	๓	๒
		ส 5.2 ม.2/๑	๓	๓
		ส 5.2 ม.2/๒	๔	๓
๘.	ทวีปแอฟริกา	ส ๕.๑ ม.๒/๑	๓	๒
		ส 5.2 ม.2/๑	๓	๓
		ส 5.2 ม.2/๒	๔	๓
๙.	ภัยพิบัติทางธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ส 5.1 ม.2/3	๑	๒
		ส 5.2 ม.2/3	๒	๒
		ส 5.2 ม.2/4	๒	๒
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๓ สังคมศึกษา ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	การการออมและการลงทุน	● ความหมายและความสำคัญของการลงทุนและการออม ต่อระบบเศรษฐกิจ ● การบริหารจัดการเงินออมและการลงทุน ภาคครัวเรือน ● ปัจจัยของการลงทุนและการออมคือ อัตราดอกเบี้ย รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ค่าของเงิน เทคโนโลยี การคาดเดาเกี่ยวกับอนาคต ● ปัญหาของการลงทุนและการออมในสังคมไทย	๓	๓
๒.	การผลิตสินค้าและบริการ	● ความหมาย ความสำคัญ และหลักการผลิตสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ● สำรวจการผลิตสินค้าในท้องถิ่น ว่ามีการผลิตอะไรบ้าง ใช้วิธีการผลิตอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้าง ● มีการนำเทคโนโลยีอะไรมาใช้ที่มีผลต่อการผลิตสินค้าและบริการนำหลักการผลิตมาวิเคราะห์การผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นทั้งด้าน	๓	๓

		เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม		
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๓.	เศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตสินค้าและบริการ	● หลักการและเป้าหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ● สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น ● ประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่น	๔	๔
๔.	การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค	● การรักษาและคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค ● กฎหมายคุ้มครองสิทธิผุ้บริโภคและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ● การดำเนินกิจกรรมพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายในฐานะผู้บริโภค ● แนวทางการปกป้องสิทธิของผู้บริโภค	๔	๓
๕.	ระบบเศรษฐกิจ การพึ่งพา การแข่งขันทางเศรษฐกิจในทวีปเอเชีย	● ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ	๓	๓
		● หลักการและผลกระทบการพึ่งพาอาศัยกัน และการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย	๔	๓

		● การกระจายของทรัพยากรในโลกที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น น้ำมัน ป่าไม้ ทองคำ ถ่านหิน แร่ เป็นต้น	๔	๓
		● การแข่งขันทางการค้าในประเทศและต่างประเทศ	๔	๓
๖.	การอ่านและแปลความหมายแผนที่	● การแปลความหมายมาตราส่วน ทิศ และสัญลักษณ์ในแผนที่	๔	๓

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๗.	ทวีปยุโรป	● ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา ● การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียมในการสืบค้น ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๓	๒
		● ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนา ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๓	๓

		● ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๔	๓
๘	แอฟริกา	● ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา การใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ รูปถ่ายทางอากาศ ภาพจากดาวเทียมในการสืบค้น ลักษณะทางกายภาพของทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๓	๒

ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
		● ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น พื้นที่เพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนา ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๓	๓

		● ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๔	๓
๙.	ภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	● สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๑	๒
		● ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้น ในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกา	๒	๒
		● แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปยุโรป และทวีปแอฟริกาที่ยั่งยืน	๒	๒
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๑** เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ	๑. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ	● วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะ ต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำหรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ● ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทย ที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือหลักฐานสมัยอยุธยา
	๒. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	● ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ต่าง ๆ ในสมัยอยุธยาและธนบุรี (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) เช่น ข้อความบางตอนในพระราชพงศาวดารอยุธยา / จดหมายเหตุชาวต่างชาติ
	๓. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ	● ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและชลบุรี ● การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมถึงความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ● ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความทางประวัติศาสตร์
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๒** เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆในทวีปเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป ● พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้)
	๒. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษาวิธีประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่อยู่ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์แยกแยะความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในหลักฐาน รวมทั้งแยกแยะข้อคิดเห็นกับข้อเท็จจริงจากข้อมูล

เข้าใจความสำคัญของการวิเคราะห์ตีความข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยใช้ทักษะการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การตีความ การแยกแยะ และการเปรียบเทียบ ทั้งนี้เพื่อให้ตระหนักและเห็นคุณค่าความสำคัญของประวัติศาสตร์และวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการวิเคราะห์ ตรวจสอบประเมินคุณค่าของข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลายในโลกยุคโลกาภิวัฒน์

ศึกษาปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของภูมิภาคต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคเอเชีย ความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณและแหล่งมรดกโลกในภูมิภาคเอเชีย และอิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน โดยใช้ทักษะการสืบค้น การรวบรวมข้อมูลการสรุป การวิเคราะห์

เพื่อเข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติที่มีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตจนถึงปัจจุบันและผลกระทบที่มีต่อสังคมโลก เข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๔.๑ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓

ส ๔.๒ ม.๒/๑ ม.๒/๒

รวม ๕ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

๑. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ
๒. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
๓. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ
๔. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย
๕. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณในภูมิภาคเอเชีย

รวมทั้งหมด ๕ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	เวลากับการศึกษาประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม.๒/๑	๔	๑๐
๒.	วิธีการทางประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม.๒/๒	๓	๑๐
๓.	การตีความทางประวัติศาสตร์	ส ๔.๑ ม.๒/๓	๓	๑๐
๔.	พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย	ส ๔.๒ ม.๒/๑	๔	๑๐
๕.	แหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชีย	ส ๔.๒ ม.๒/๒	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๓ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	เวลากับการศึกษาประวัติศาสตร์	● วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะ ต่างๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำ หรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ● ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือ	๔	๑๐

		หลักฐานสมัยอยุธยา (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓)		
๒.	วิธีการทางประวัติศาสตร์	● ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ต่าง ๆ ในสมัยอยุธยา และธนบุรี (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) เช่น ข้อความบางตอน ในพระราชพงศาวดารอยุธยา / จดหมายเหตุชาวต่างชาติ	๓	๑๐
๓.	การตีความทางประวัติศาสตร์	● ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ● การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์	๓	๑๐
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
		● ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความทางประวัติศาสตร์		
๔.	พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆในทวีปเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออก เฉียงใต้) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป ● พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย (ยกเว้นเอเชียตะวันออก เฉียงใต้)	๔	๑๐
๕.	แหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชีย	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมโบราณใน	๔	๑๐

		ภูมิภาคเอเชีย เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่างๆ ในภูมิภาคเอเชีย ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณที่มีต่อภูมิภาคเอเชียในปัจจุบัน		
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๓** เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	๑. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่างๆ ๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ๓. ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าว ต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา	● การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา ในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และ การกู้เอกราช ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติ ที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษาความเป็นมา วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของไทยสมัยอยุธยา และกรุงธนบุรี สามารถวิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่าง ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรือง และสามารถระบุภูมิปัญญา วัฒนธรรมและอิทธิพลของภูมิปัญญาไทยสมัยอยุธยาและกรุงธนบุรี ที่มีต่อการพัฒนาชาติไทยยุคต่อ ๆ มา

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย การบรรยาย ค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ สรุป รายงาน

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ รวมทั้งเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อประวัติศาสตร์

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๔.๓ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓

รวม ๓ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

๑. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่างๆ

๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา

๓. ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

รวมทั้งหมด ๓ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	อยุธยามรดกโลก	ส ๔.๓ ม.๒/๑ ม.๒/๒	๓	๘
๒.	ภูมิหลังอยุธยาสยามประเทศ	ส ๔.๓ ม.๒/๑ ม.๒/๒ ม.๒/๓	๓	๑๐
๓.	เศรษฐกิจสมัยอยุธยา	ส ๔.๓ ม.๒/๒ ม.๒/๓	๓	๘
๔.	สังคมวิถีชีวิตผู้คน	ส ๔.๓ ม.๒/๒ ม.๒/๓	๓	๘
๕.	อยุธยาเมืองทอง	ส ๔.๓ ม.๒/๒ ม.๒/๓	๓	๘
๖.	อาณาจักรธนบุรี	ส ๔.๓ ม.๒/๑ ม.๒/๓	๓	๘
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๒๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๔ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	อยุธยามรดกโลก	● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา	๓	๘
๒.	ภูมิหลังอยุธยาสยามประเทศ	● การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และ การกู้เอกราช ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒และการกู้เอกราช	๓	๑๐
๓.	เศรษฐกิจสมัยอยุธยา	● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๓	๘
๔.	สังคมวิถีชีวิตผู้คน	● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของ	๓	๘

		ไทยและต่างชาติ ที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย		
๕.	อยุธยาเมืองทอง	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา	๓	๘
๖.	อาณาจักรธนบุรี	● การสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี	๓	๘
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ สังคมศึกษา ๕ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ **เวลา ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)**

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **มาตรฐาน ส ๑.๑** รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆทั่วโลก	● การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ประเทศต่างๆทั่วโลกและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศเหล่านั้น ในปัจจุบัน
	๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุข แก่โลก	● ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะ ที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก
	๓. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน	● สัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน(ที่สอดคล้องกับหลักธรรมในสาระการเรียนรู้ ข้อ ๖)
	๔. วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่าง ๆ หรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ตามที่กำหนด	● ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆเช่น - ปางมารวิชัย - ปางปฐมเทศนา - ปางลีลา - ปางประจำวันเกิด ● สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติ - ปฐมเทศนา โอวาทปาฏิโมกข์
	๕. วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก/ เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่าง ตามที่กำหนด	● พระอัญญาโกณฑัญญะ ● พระมหาปชาบดีเถรี ● พระเขมาเถรี ● พระเจ้าปเสนทิโกศล ● นันทิวิสาลชาดก ● สุวรรณหังสชาดก
	๖. อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด	พระรัตนตรัย ● สังฆคุณ ๙ อริยสัจ ๔ ● ทุกข์(ธรรมที่ควรรู้) - ขันธ์ ๕ - ไตรลักษณ์

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
		● สมุทัย(ธรรมที่ควรละ) - หลักกรรม - วัฏฏะ ๓ - ปปัญจธรรม ๓(ตัณหา มานะ ทิฏฐิ) ● นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) - อัตถะ ๓ ● มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) - มรรคมีองค์ ๘ - ปัญญา ๓ - สัปปุริสธรรม ๗ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - อุบาสกธรรม ๗ - มงคล ๓๘(มีศิลปวิทยา /พบสมณะ/ ฟังธรรมตามกาล/ สนทนาธรรมตามกาล) พุทธศาสนสุภาษิต ● อตตา หเชิต เสยโย ชนะตนนั่นแลดีกว่า ● ธมมจารี สุข เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ● ปมาโท มจจุโนปท ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ● สุสสส ลภเต ปญญ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา ● เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก (พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร)
	๗. เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว	● การปฏิบัติตนตามหลักธรรม (ตามสาระการเรียนรู้ ข้อ ๖)

	๘. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	● พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๙. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ	● สวดมนต์และแผ่เมตตา ● รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ● ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ● นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน
	๑๐. วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ	● วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ
มาตรฐาน ส ๑.๒ เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิก-ชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ	๑. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวก ตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง	● หน้าที่ของพระภิกษุในการปฏิบัติตามหลัก พระธรรมวินัยและจริยวัตรอย่างเหมาะสม ● การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธี ที่บ้าน การสนทนา การแต่งกาย มารยาทการพูดกับพระภิกษุตามฐานะ
	๒. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆตามหลักศาสนาตามที่กำหนด	● การเป็นศิษย์ที่ดี ตามหลักทิศเบื้องขวาใน ทิศ ๖ ของพระพุทธศาสนา
	๓. ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี	● การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตามพุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร

	๔. ปฏิบัติตนในศาสนพิธีกรรมได้อย่างถูกต้อง	⚫ พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล ⚫ การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียมที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวงด้ายสายสิญจน์ การปูลาดอาสนะ การเตรียมเครื่องรับรอง การจุดธูปเทียน ⚫ ข้อปฏิบัติในวันเลี้ยงพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ
	๕. อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง	ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ⚫ วันวิสาขบูชา(วันสำคัญสากล) ⚫ วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ หลักปฏิบัติตน(การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข) - การประพฤติปฏิบัติในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๖. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ	การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ⚫ ขั้นเตรียมการ ⚫ ขั้นพิธีการ
	๗. นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	⚫ การศึกษาเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบของพระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแผ่ตามโอกาส ⚫ การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ ⚫ การปลูกจิตสำนึก ในด้านการบำรุงรักษา วัดและพุทธสถานให้เกิดประโยชน์

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๑** เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและ ธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	๑. อธิบายความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง	● ลักษณะการกระทำความผิดทางอาญาและโทษ ● ลักษณะการกระทำความผิดทางแพ่งและโทษ ● ตัวอย่างการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ● ตัวอย่างการกระทำความผิดทางแพ่ง เช่น การกระทำผิดสัญญา การทำละเมิด
	๒. มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	● ความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ● การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม
	๓. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม	● ความสำคัญของวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมสากล ● การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยที่เหมาะสม ● การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม
	๔. วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง	● ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ ● สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ● แนวทางความร่วมมือในการลดความขัดแย้งและการสร้างความสมานฉันท์

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
	๕. เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและ	● ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างมี

	สังคมโลก	ขันติธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดีสร้างทักษะทางอารมณ์ รู้จักบริโภคด้วยปัญญา เลือกรับ-ปฏิเสธข่าวและวัตถุต่างๆ ปรับปรุงตนเองและสิ่งต่างๆให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
มาตรฐาน ส ๒.๒ เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๑. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน	⚫ ระบอบการปกครอง แบบต่างๆ ที่ใช้ในยุค ปัจจุบัน เช่น การปกครองแบบเผด็จการ การปกครองแบบประชาธิปไตย ⚫ เกณฑ์การตัดสินใจ
	๒. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย	⚫ ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทย กับประเทศอื่นๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
	๓. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	⚫ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ⚫ อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล ⚫ บทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ⚫ ความจำเป็นในการมีรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตย
	๔. วิเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข	⚫ ประเด็น ปัญหาและผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ⚫ แนวทางการแก้ไขปัญหา

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ สังคมศึกษา ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประเทศต่างๆทั่วโลก ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก พระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือ ประวัติสาวก ชาดก/ เรื่องเล่าและ ศาสนิกชนตัวอย่าง สังฆคุณและข้อธรรมสำคัญ ในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ หลักธรรมในการพัฒนาตน วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบอริยสัจ และวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติ วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆบทบาทหน้าที่ของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวกศาสนพิธีกรรม ประวัติวันสำคัญทางศาสนา การแสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ การธำรงรักษาศาสนา กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง หลักสิทธิมนุษยชน วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมสากล ปัญหาความขัดแย้งในประเทศ การลดความขัดแย้ง การดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ในมาตราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและแนวทางแก้ไข

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ การอธิบาย การอภิปราย การเปรียบเทียบ สาธิต ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ปฏิบัติจริง สรุป รายงาน

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดประยุกต์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และนำประสบการณ์ด้านความรู้ ด้านทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อสังคม ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์(ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์ สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ)

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด

ส ๑.๑ ม.๓/๑ ม.๓/๒ ม.๓/๓ ม.๓/๔ ม.๓/๕ ม.๓/๖ ม.๓/๗
ม.๓/๘ ม.๓/๙ ม.๓/๑๐

ส ๑.๒	ม.๓/๑	ม.๓/๒	ม.๓/๓	ม.๓/๔	ม.๓/๕	ม.๓/๖	ม.๓/๗
ส ๒.๑	ม.๓/๑	ม.๓/๒	ม.๓/๓	ม.๓/๔	ม.๓/๕		
ส ๒.๒	ม.๓/๑	ม.๓/๒	ม.๓/๓	ม.๓/๔			

รวม ๒๖ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ สังคมศึกษา ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

๑. อธิบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือสู่ประเทศต่างๆทั่วโลก
๒. วิเคราะห์ความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขแก่โลก
๓. อภิปรายความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
๔. วิเคราะห์พุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆหรือประวัติศาสดาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
๕. วิเคราะห์และประพฤติตนตามแบบอย่างการดำเนินชีวิตและข้อคิดจากประวัติสาวก ชาดก / เรื่องเล่าและศาสนิกชนตัวอย่างตามที่กำหนด
๖. อธิบายสังฆคุณและข้อธรรมสำคัญในกรอบอริยสัจ ๔ หรือหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือตามที่กำหนด
๗. เห็นคุณค่าและวิเคราะห์การปฏิบัติตนตามหลักธรรมในการพัฒนาตนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานและการมีครอบครัว
๘. เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และดำเนินชีวิต ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ
๙. สวดมนต์ แผ่เมตตา บริหารจิตและเจริญปัญญาด้วยอานาปานสติหรือตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ
๑๐. วิเคราะห์ความแตกต่างและยอมรับวิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนในศาสนาอื่นๆ
๑๑. วิเคราะห์หน้าที่และบทบาทของสาวกและปฏิบัติตนต่อสาวก ตามที่กำหนดได้อย่างถูกต้อง
๑๒. ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมต่อบุคคลต่างๆตามหลักศาสนาตามที่กำหนด

๑๓. ปฏิบัติหน้าที่ของศาสนิกชนที่ดี
๑๔. ปฏิบัติตนในศาสนพิธีกรรมได้อย่างถูกต้อง
๑๕. อธิบายประวัติวันสำคัญทางศาสนาตามที่กำหนดและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง
๑๖. แสดงตนเป็นพุทธมามกะหรือแสดงตนเป็นศาสนิกชนของศาสนาที่ตนนับถือ
๑๗. นำเสนอแนวทางในการธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ
๑๘. อธิบายความแตกต่างของการกระทำความผิดระหว่างคดีอาญาและคดีแพ่ง
๑๙. มีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน
๒๐. อนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม
๒๑. วิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในประเทศและเสนอแนวคิดในการลดความขัดแย้ง
๒๒. เสนอแนวคิดในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในประเทศและสังคมโลก
๒๓. อธิบายระบอบการปกครองแบบต่างๆที่ใช้ในยุคปัจจุบัน

๒๔. วิเคราะห์เปรียบเทียบระบอบการปกครองของไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
๒๕. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
๒๖. วิเคราะห์ประเด็น ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทยและเสนอแนวทางแก้ไข

รวมทั้งหมด ๒๖ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ สังคมศึกษา ๕ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ **เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง) ๖๐	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	การเผยแผ่ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	ส ๑.๑ ม.๓/๑ ส ๑.๑ ม.๓/๒	๓	๓
๒.	สัมมนาพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง	ส ๑.๑ ม.๓/๓	๓	๓
๓.	พุทธประวัติ	ส ๑.๑ ม.๓/๔	๓	๒
๔.	พุทธสาวกพุทธสาวิกาและชาดก	ส ๑.๑ ม.๓/๕	๓	๓
๕.	หลักธรรมของศาสนาพุทธ	ส ๑.๑ ม.๓/๖ ส ๑.๑ ม.๓/๗	๔	๓
๖.	การบริหารจิตและเจริญปัญญา	ส ๑.๑ ม.๓/๘ ส ๑.๑ ม.๓/๙	๔	๓

๗.	การดำเนินชีวิตของศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ	ส ๑.๑ ม.๓/๑๐	๔	๓
๘.	หน้าที่ชาวพุทธ	ส ๑.๒ ม.๓/๑ ส ๑.๒ ม.๓/๒ ส ๑.๒ ม.๓/๓ ส ๑.๒ ม.๓/๔	๔	๓
๙.	วันสำคัญ	ส ๑.๒ ม.๓/๕	๔	๓
๑๐.	พุทธมามกะ	ส ๑.๒ ม.๓/๖	๔	๓
๑๑.	การธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	ส ๑.๒ ม.๓/๗	๒	๒
๑๒.	กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง	ส ๒.๑ ม.๓/๑	๓	๓
๑๓.	หลักสิทธิมนุษยชน	ส ๒.๑ ม.๓/๒	๑	๒
๑๔.	วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	ส ๒.๑ ม.๓/๓	๓	๓
๑๕.	ปัญหาความขัดแย้งในประเทศ	ส ๒.๑ ม.๓/๔	๔	๓
๑๖.	การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	ส ๒.๑ ม.๓/๕	๑	๒
๑๗.	การเมืองการปกครอง	ส ๒.๒ ม.๓/๑ ส ๒.๒ ม.๓/๒ ส ๒.๒ ม.๓/๔	๔	๓
๑๘.	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	ส ๒.๒ ม.๓/๓	๔	๓
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๑ สังคมศึกษา ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
๑.	การเผยแผ่ ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา	● การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ ประเทศต่างๆทั่วโลกและการนับถือพระพุทธศาสนาของประเทศ	๓	๓

		เหล่านั้นในปัจจุบัน ● ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะที่ช่วยสร้างสรรค์อารยธรรมและความสงบสุขให้แก่โลก		
๒.	สัมมนาพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง	● สัมมนาพระพุทธศาสนากับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ที่สอดคล้องกับหลักธรรมในสาระการเรียนรู้ ข้อ ๖)	๓	๓
๓.	พุทธประวัติ	● ศึกษาพุทธประวัติจากพระพุทธรูปปางต่างๆเช่น - ปางมารวิชัย - ปางปฐมเทศนา - ปางลีลา - ปางประจำวันเกิด ● สรุปและวิเคราะห์พุทธประวัติ - ปฐมเทศนา - โอวาทปาฏิโมกข์	๓	๓
๔.	พุทธสาวกพุทธสาวิกาและชาดก	● พระอัญญาโกณฑัญญะ ● พระมหาปชาบดีเถรี ● พระเขมาเถรี ● พระเจ้าปเสนทิโกศล ● นันทิวิสาลชาดก ● สุวรรณหังสชาดก	๓	๓

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
๕.	หลักธรรมของศาสนาพุทธ	พระรัตนตรัย ● สังฆคุณ ๙ อริยสัจ ๔	๔	๓

		● ทุกข์(ธรรมที่ควรรู้) - ขันธ์ ๕ - ไตรลักษณ์ ● สมุทัย(ธรรมที่ควรละ) - หลักกรรม - วัฏฏะ ๓ - ปปัญจธรรม ๓(ตัณหา มานะ ทิฏฐิ) ● นิโรธ (ธรรมที่ควรบรรลุ) - อัตถะ ๓ ● มรรค (ธรรมที่ควรเจริญ) - มรรคมีองค์ ๘ - ปัญญา ๓ - สัปปุริสธรรม ๗ - บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ - อุบาสกธรรม ๗ - มงคล ๓๘(มีศิลปวิทยา /พบสมณะฟังธรรมตามกาล/ สนทนาธรรมตามกาล) พุทธศาสนสุภาษิต ● อตตา หเชิต เสยโย ชนะตนนั่นแลดีกว่า ● ธมมจารี สุข เสติ ผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข ● ปมาโท มจจุโนปท ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ● สุสสส ลภเต ปญญ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา ● เรื่องน่ารู้จากพระไตรปิฎก		

		(พุธปณิธาน ๔ ในมหา ปรินิพพาน สูตร) ● การปฏิบัติตนตามหลักธรรม		
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง)**	**น้ำหนัก (คะแนน)**
๖.	การบริหารจิตและเจริญปัญญา	● พัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีคิดแบบ โยนิโสมนสิการ ๒ วิธี คือ วิธีคิดแบบอริยสัจและวิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย ● สวดมนต์และแผ่เมตตา ● รู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติและประโยชน์ของการบริหารจิตและเจริญปัญญา ● ฝึกการบริหารจิตและเจริญปัญญาตามหลักสติปัฏฐานเน้นอานาปานสติ ● นำวิธีการบริหารจิตและเจริญปัญญาไปใช้ในชีวิตประจำวัน	๔	๓
๗.	การดำเนินชีวิตของศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ	● วิถีการดำเนินชีวิตของศาสนิกชนศาสนาอื่นๆ	๔	๓
๘.	หน้าที่ชาวพุทธ	● หน้าที่ของพระภิกษุในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยและจริยวัตรอย่างเหมาะสม ● การปฏิบัติตนต่อพระภิกษุในงานศาสนพิธีที่บ้าน การสนทนา การแต่งกาย มารยาทการพูดกับพระภิกษุตามฐานะ ● การเป็นศิษย์ที่ดี ตามหลักทิศเบื้องขวาในทิศ ๖ ของพระพุทธศาสนา ● การปฏิบัติหน้าที่ชาวพุทธตาม	๔	๓

		พุทธปณิธาน ๔ ในมหาปรินิพพานสูตร ● พิธีทำบุญ งานมงคล งานอวมงคล ● การนิมนต์พระภิกษุ การเตรียม ที่ตั้งพระพุทธรูปและเครื่องบูชา การวงด้ายสายสิญจน์ การปูลาดอาสนะ การเตรียมเครื่องรับรอง การจุดธูปเทียน		
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง)**	**น้ำหนัก (คะแนน)**
		● ข้อปฏิบัติในวันเลี้ยงพระ การถวายข้าวพระพุทธ การถวายไทยธรรม การกรวดน้ำ		
๙.	วันสำคัญ	ประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ●วันวิสาขบูชา(วันสำคัญสากล) ●วันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ หลักปฏิบัติตน(การฟังพระธรรมเทศนา การแต่งกายในการประกอบศาสนพิธีที่วัด การงดเว้นอบายมุข)การประพฤติปฏิบัติในวันธรรมสวนะและเทศกาลสำคัญ	๔	๓
๑๐.	พุทธมามกะ	การแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ● ขั้นเตรียมการ ● ขั้นพิธีการ	๔	๓
๑๑.	การธำรงรักษาศาสนาที่ตนนับถือ	● การศึกษาเรียนรู้เรื่อง องค์ประกอบของ	๒	๒

		พระพุทธศาสนา นำไปปฏิบัติและเผยแผ่ตามโอกาส ● การศึกษาการรวมตัวขององค์กรชาวพุทธ ● การปลูกจิตสำนึก ในด้านการ บำรุงรักษาวัดและพุทธสถานให้เกิดประโยชน์		
๑๒.	กฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง	● ลักษณะการกระทำความผิดทาง อาญาและโทษ ● ลักษณะการกระทำความผิดทาง แพ่งและโทษ ● ตัวอย่างการกระทำความผิดทาง อาญาเช่น ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ● ตัวอย่างการกระทำความผิดทาง แพ่ง เช่น การกระทำผิดสัญญาการทำละเมิด	๓	๓
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง)**	**น้ำหนัก (คะแนน)**
๑๓.	หลักสิทธิมนุษยชน	● ความหมาย และความสำคัญของสิทธิมนุษยชน ● การมีส่วนร่วมคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตามวาระและโอกาสที่เหมาะสม	๑	๒
๑๔.	วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย	● ความสำคัญของวัฒนธรรมไทยภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรม	๓	๓

		สากล ● การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาไทยที่เหมาะสม ● การเลือกรับวัฒนธรรมสากลที่เหมาะสม		
๑๕.	ปัญหาความขัดแย้งในประเทศ	● ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ความเชื่อ ● สาเหตุปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการทุจริต ปัญหาอาชญากรรม ฯลฯ ● แนวทางความร่วมมือในการลดความขัดแย้งและการสร้างความสมานฉันท์	๔	๓
๑๖.	การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	● ปัจจัยที่ส่งเสริมการดำรงชีวิตให้มีความสุข เช่น การอยู่ร่วมกันอย่างมีขันติธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าในตนเอง รู้จักมองโลกในแง่ดี สร้างทักษะทางอารมณ์ รู้จักบริโภคด้วยปัญญา เลือกรับ-ปฏิเสธข่าวและวัตถุต่างๆ ปรับปรุงตนเองและสิ่งต่างๆให้ดีขึ้นอยู่เสมอ	๑	๒
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง)**	**น้ำหนัก (คะแนน)**
๑๗.	การเมืองการปกครอง	● ระบอบการปกครอง แบบต่างๆ	๔	๓

		ที่ใช้ในยุคปัจจุบัน เช่น การปกครองแบบเผด็จการ การปกครองแบบประชาธิปไตย ● เกณฑ์การตัดสินใจ ● ความแตกต่าง ความคล้ายคลึงของการปกครองของไทยกับประเทศอื่นๆที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ● ประเด็น ปัญหาและผลกระทบที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย ● แนวทางการแก้ไขปัญหา		
๑๘.	รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	● บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ● อำนาจหน้าที่ของรัฐบาล ● บทบาทสำคัญของรัฐบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน ● ความจำเป็นในการมีรัฐบาล	๔	๓
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๓ สังคมศึกษา ๖ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ **เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)**

****

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๓.๑** เข้าใจและสามารถบริหารจัดกาทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	๑. อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	● ความหมายและประเภทของตลาด ● ความหมายและตัวอย่างของอุปสงค์และอุปทาน ● ความหมายและความสำคัญของกลไกราคาและการกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ ● หลักการปรับและเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการ
	๒. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	● สำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ● วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ● แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
	3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับ ระบบสหกรณ์	● แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาในระดับต่างๆ ● หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ ● ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน
มาตรฐาน ส ๓.๒ เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ	๑. อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ	● บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ● บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของ

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก		รัฐบาล เช่น การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่เอกชนไม่ดำเนินการ ● บทบาทการเก็บภาษีเพื่อพัฒนาประเทศของรัฐในระดับต่างๆ - บทบาทการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและการจัดสรรในทางเศรษฐกิจ ● บทบาทอื่นของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ ในสังคมไทย

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
	๒. แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน และประเทศชาติ	● นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล
	๓. อภิปรายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ	● บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ● ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ● กลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ
	๔. อภิปรายผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด	● ผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ความหมาย สาเหตุและแนวทางแก้ไขภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด
	๕. วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงานและแนวทางแก้ปัญหา	● สภาพและสาเหตุปัญหาการว่างงาน ● ผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน ● แนวทางแก้ปัญหาการว่างงาน
	๖. วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ	● การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ● สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๑** เข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลกและความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกัน ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูลตามกระบวนการทางภูมิศาสตร์ ตลอดจนใช้ภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ โดยเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล	● ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ ● การเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูลลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
	๒. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	● สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๕.๒ เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิด การสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๑. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	● ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมเช่น พื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษาและศาสนาในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	● ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
	๓. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	● ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้
	๔. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ที่ยั่งยืน	● แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ที่ยั่งยืน
	5. ระบุความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	● เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ● ความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๓ สังคมศึกษา ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ อธิบาย แสดงความคิดเห็น อภิปราย ความหมาย ประเภทของตลาด ความหมาย ตัวอย่างของอุปสงค์และอุปทาน ความหมาย ความสำคัญของกลไกราคาและการกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ หลักการปรับและเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการ สภาพปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคมเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาในระดับต่างๆ หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่น การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่เอกชนไม่ดำเนินการ เช่น ไฟฟ้า ถนน โรงเรียน บทบาทการเก็บภาษีเพื่อพัฒนาประเทศของรัฐในระดับต่างๆ บทบาทการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและการจัดสรรในทางเศรษฐกิจ บทบาทอื่นของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจในสังคมไทย นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ กลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ความหมาย สาเหตุและแนวทางแก้ไข ภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด สภาพและสาเหตุปัญหาการว่างงาน ผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน แนวทางแก้ปัญหาการว่างงาน การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศสาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้า การค้าระหว่างประเทศ

ศึกษา วิเคราะห์ ปฏิบัติ สำรวจ สืบค้น ระบุ เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ที่แสดงลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและเอมริกาใต้ ลักษณะทางกายภาพและสังคมของทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ การเปลี่ยนแปลงประชากร เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของทวีปอมริกาเหนือและ อเมริกาใต้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน ทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกาใต้ ผลกระทบต่อเนื่องของสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือ และอเมริกาใต้ที่ส่งผลต่อประเทศไทย

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย การเปรียบเทียบ สำรวจ สาธิต ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ปฏิบัติจริง สรุป รายงาน กระบวนการทางภูมิศาสตร์

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดประยุกต์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ การสังเกต การแปลข้อมูลทางภูมิศาสตร์ การใช้เทคนิคและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ การคิดเชิงพื้นที่ การคิดแบบองค์รวม การใช้เทคโนโลยี การใช้สถิติพื้นฐาน และนำประสบการณ์ด้านความรู้ ด้านทักษะไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเห็นคุณค่าและมี เจตคติที่ดีต่อสังคม ปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ตามหลักสูตร

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ๑. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ๒. ซื่อสัตย์ สุจริต ๓. มีวินัย ๔. ใฝ่เรียนรู้ ๕. อยู่อย่างพอเพียง ๖. มุ่งมั่นในการทำงาน ๗. รักความเป็นไทย ๘. มีจิตสาธารณะ)

มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

ส ๓.๑	ม.๓/๑	ม.๓/๒	ม.๓/๓			
ส๓.๒	ม.๓/๑	ม.๓/๒	ม.๓/๓	ม.๓/๔	ม.๓/๕	ม.๓/๖
ส๕.๑	ม.๓/๑	ม.๓/๒				
ส๕.๒	ม.๓/๑	ม.๓/๒	ม.๓/๓	ม.๓/๔	ม.๓/๕	

รวม ๑๖ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๓ สังคมศึกษา ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)

****

๑. อธิบายกลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ
๒. มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๓. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับระบบสหกรณ์
๔. อธิบายบทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจ
๕ . แสดงความคิดเห็นต่อนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาลที่มีต่อบุคคล กลุ่มคน และประเทศชาติ
๖. อภิปรายบทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
๗. อภิปรายผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด
๘. วิเคราะห์ผลเสียจากการว่างงานและแนวทางแก้ปัญหา
๙. วิเคราะห์สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ
๑๐. วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ โดยเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูล
๑๑. วิเคราะห์สาเหตุการเกิดภัยพิบัติ และผลกระทบในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้
๑๒. สำรวจและระบุทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
๑๓. วิเคราะห์ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
๑๔. สืบค้น อภิปรายประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้
๑๕. วิเคราะห์แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในทวีป

อเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ที่ยั่งยืน

๑๖. ระบุความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

รวมทั้งหมด ๑๖ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๓ สังคมศึกษา ๖ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ **เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	ส ๓.๑ ม.๓/๑	๔	๕
๒.	เศรษฐกิจพอเพียง	ส ๓.๑ ม.๓/๒ ส ๓.๑ ม.๓/๓	๘	๕
๓.	การพัฒนาเศรษฐกิจ	ส ๓.๒ ม.๓/๑ ส ๓.๒ ม.๓/๒	๖	4
๔.	การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	ส ๓.๒ ม.๓/๓	๘	๔
๕.	เงินเฟ้อ เงินฝืด	ส ๓.๒ ม.๓/๔	๔	๔
๖.	ปัญหาการว่างงาน	ส.๓.๒ ม.๓/๕	๔	4
๗.	การค้าระหว่างประเทศ	ส ๓.๒ ม๓/๖	๔	๔
๘.	ภูมิศาสตร์หรรษา	ส ๕.๑ ม.๓/๑	๕	3
๙.	รอบรู้มหันตภัย	ส ๕.๑ ม.๓/๒ ส ๕.๒ ม.๓/๔	๘	5
๑๐.	ท่องโลกเศรษฐกิจ	ส ๕.๒ ม.๓/๑	๕	3
๑๑.	เศรษฐกิจมีค่า	ส ๕.๒ ม.๓/๒	๔	3
๑๒	มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม	ส ๕.๒ ม.๓/๓	๔	3
๑๓	รักโลกรักสิ่งแวดล้อม	ส ๕.๒ ม.๓/๕	๔	3

สอบกลางภาค	๑	๒๐
สอบปลายภาค	๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น	๖๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๓ สังคมศึกษา ๖ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ **เวลาเรียน ๖๐ ชั่วโมง (๑.๕ หน่วยกิต)**

****

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง) ๖๐	น้ำหนัก (คะแนน) ๑๐๐
๑.	กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจ	● ความหมายและประเภทของตลาด ● ความหมายและตัวอย่างของอุปสงค์และอุปทาน ● ความหมายและความสำคัญของกลไกราคาและการกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ	๔	๕

		⚫ หลักการปรับและเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าและบริการ		
๒.	เศรษฐกิจพอเพียง	⚫ สำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาท้องถิ่นทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ⚫ วิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ⚫ แนวทางการแก้ไขและพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ⚫ แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง กับการพัฒนาในระดับต่างๆ ⚫ หลักการสำคัญของระบบสหกรณ์ ⚫ ความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการและระบบของสหกรณ์เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน	๘	๕
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง) ๖๐**	**น้ำหนัก (คะแนน) ๑๐๐**
๓.	การพัฒนาเศรษฐกิจ	⚫ บทบาทหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ	๖	๕

		● บทบาทและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล เช่น การผลิตสินค้าและบริการสาธารณะที่เอกชนไม่ดำเนินการ เช่น ไฟฟ้า ถนน โรงเรียน ● บทบาทการเก็บภาษีเพื่อพัฒนาประเทศของรัฐในระดับต่างๆ ● บทบาทการแทรกแซงราคาและการควบคุมราคาเพื่อการแจกจ่ายและการจัดสรรในทางเศรษฐกิจ ● บทบาทอื่นของรัฐบาลในระบบเศรษฐกิจในสังคมไทย ● นโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐบาล		
๔.	การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	● บทบาทความสำคัญของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ● ลักษณะของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ ● กลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ	๘	๔
๕.	เงินเฟ้อ เงินฝืด	● ผลกระทบที่เกิดจากภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด ● ความหมาย สาเหตุและแนวทางแก้ไข ภาวะเงินเฟ้อ เงินฝืด	๔	๔
๖.	ปัญหาการว่างงาน	● สภาพและสาเหตุปัญหาการว่างงาน ● ผลกระทบจากปัญหาการว่างงาน	๔	๕

		● แนวทางแก้ปัญหาการว่างงาน		
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง) ๖๐**	**น้ำหนัก (คะแนน) ๑๐๐**
๗.	การค้าระหว่างประเทศ	● การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ ● สาเหตุและวิธีการกีดกันทางการค้าในการค้าระหว่างประเทศ	๔	๔
๘.	ภูมิศาสตร์หรรษา	● ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขตของทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้ ● การเลือกใช้แผนที่เฉพาะเรื่องและเครื่องมือทางภูมิศาสตร์สืบค้นข้อมูลลักษณะทางกายภาพของทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	๕	3
๙.	รอบรู้มหันตภัย	● สาเหตุการเกิดภัยพิบัติและผลกระทบ ในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ ● แนวทางการจัดการภัยพิบัติและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้ที่ยั่งยืน	8	5

๑๐.	ท่องโลกเศรษฐกิจ	● ทำเลที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมเช่น พื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมง การกระจายของภาษา และศาสนาในทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปอเมริกาใต้	๕	3
๑๑.	เศรษฐกิจมีค่า	● ปัจจัยทางกายภาพและปัจจัยทางสังคม ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	4	3
12.	มนุษกับสิ่งแวดล้อม	● ประเด็นปัญหาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางกายภาพกับมนุษย์ ที่เกิดขึ้นในทวีปอเมริกาเหนือและทวีปอเมริกาใต้	4	3

ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง) ๖๐**	**น้ำหนัก (คะแนน) ๑๐๐**
13.	รักโลกรักสิ่งแวดล้อม	● เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก ● ความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๔	3
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๖๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด / ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๔ **ประวัติศาสตร์** **มาตรฐาน ส ๔.๑** เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ	1. วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์	● ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ สำหรับการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเอง ● วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
	๒. ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆที่ตนสนใจ	● นำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตน
มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของภูมิภาคต่างๆในโลกโดยสังเขป ๒. วิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ตลอดจนความพยายามในการขจัดปัญหาความขัดแย้ง	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆของโลก(ยกเว้นเอเชีย) ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ เวลา ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นตนเอง เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตน ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก(ยกเว้นเอเชีย) ที่มีผลต่อพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ตลอดจนความพยายามในการขจัดปัญหาความขัดแย้ง

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย บรรยาย เปรียบเทียบ ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ค้นคว้า สัมภาษณ์ สรุป รายงาน

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดประยุกต์ ตลอดจนตระหนักและเห็นคุณค่าในประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของตน ประวัติศาสตร์ชาติไทย ร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่นและประเทศชาติ

มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

ส ๔.๑	ม.๓/๑	ม.๓/๒
ส ๔.๒	ม.๓/๑	ม.๓/๒

รวม ๔ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๕ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ **เวลา ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)**

****

๑. วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์
๒. ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆที่ตนสนใจ
๓. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของภูมิภาคต่างๆในโลกโดยสังเขป
๔. วิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความร่วมมือและความขัดแย้งในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ตลอดจนความพยายามในการขจัดปัญหาความขัดแย้ง

รวมทั้งหมด ๔ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๕ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ **เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง) ๒๐	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	วิธีการทางประวัติศาสตร์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	ส ๔.๑ ม.๓/๑	๕	๑๕
๒.	เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์	ส ๔.๑ ม.๓/๒	๕	๑๕
๓.	พัฒนาการของมนุษย์ในภูมิภาคต่างๆ	ส ๔.๒ ม.๓/๑	๔	๑๐
๔.	โลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐	ส ๔.๒ ม.๓/๒	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๒ ประวัติศาสตร์ ๕ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
๑.	วิธีการทางประวัติศาสตร์กับประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	● ขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน ● วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ● นำวิธีการทางประวัติศาสตร์ มาใช้ในการศึกษาเรื่องราว ที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว และท้องถิ่นของตน	๕	๑๕
๒.	เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์	● วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในสมัยรัตนโกสินทร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์	๕	๑๕
๓.	พัฒนาการของมนุษย์ในภูมิภาคต่างๆ	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคต่างๆของโลก (ยกเว้นเอเชีย)ที่มีผลต่อพัฒนาการโดยสังเขป	๔	๑๐

๔.	โลกในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐	● ความขัดแย้งระหว่างประเทศ สงครามโลกครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ และสงครามเย็น ● ปัญหาความขัดแย้งและสงครามระหว่างประเทศ ปัญหาอิรัก ปัญหาอิสราเอลกับปาเลสไตน์ ปัญหาอิหร่าน ปัญหาอัฟกานิสถาน ปัญหาเลบานอล	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
มาตรฐาน ส ๔.๓ เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย	๑. วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่างๆ	● การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี
	2. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคง และความเจริญรุ่งเรืองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์	● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ● บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ

	3. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย	● พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางด้านการเมือง การปกครอง สังคมเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามช่วงสมัยต่างๆ ● เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ ๔ ● การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๕ ● การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑และครั้งที่ ๒ โดยวิเคราะห์สาเหตุปัจจัยและผลของเหตุการณ์ต่างๆ ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์
	๔. วิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย	● บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ การสถาปนากรุงเทพมหานคร เป็นราชธานี ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางด้านการเมือง

การปกครอง สังคมเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามช่วงสมัยต่างๆ เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ ๔ การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๕การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ โดยวิเคราะห์สาเหตุปัจจัยและผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย การบรรยาย ค้นคว้า รวบรวม ศึกษาแหล่งเรียนรู้ สรุป รายงาน

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดประยุกต์ รวมทั้งเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อประวัติศาสตร์

มาตรฐาน / ตัวชี้วัด

ส ๔.๓ ม.๓/๑ ม.๓/๒ ม.๓/๓ ม.๓/๔

รวม ๔ ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัด

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

๑. วิเคราะห์พัฒนาการของไทยสมัยรัตนโกสินทร์ในด้านต่างๆ
๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยสมัยรัตนโกสินทร์
๓. วิเคราะห์ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์และอิทธิพลต่อการพัฒนาชาติไทย
๔. วิเคราะห์บทบาทของไทยในสมัยประชาธิปไตย

รวมทั้งหมด ๔ ตัวชี้วัด

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๖ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ **เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชั่วโมง) ๒๐	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	การสถาปนากรุงเทพฯ	ส ๔.๓ ม.๓/๑	๕	๑๕
๒.	ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์	ส ๔.๓ ม.๓/๒	๕	๑๕
๓.	ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์	ส ๔.๓ ม.๓/๓	๔	๑๐
๔.	บทบาทของไทยสมัยประชาธิปไตย	ส ๔.๓ ม.๓/๔	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๓๑๐๔ ประวัติศาสตร์ ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๒๐ ชั่วโมง (๐.๕ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	หน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลาเรียน (ชั่วโมง)	น้ำหนัก (คะแนน)
๑.	การสถาปนากรุงเทพฯ	● การสถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานี	๕	๑๕
๒.	ความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองในสมัยรัตนโกสินทร์	● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ ● บทบาทของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีในการสร้างสรรค์ความเจริญและความมั่นคงของชาติ ● พัฒนาการของไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ทางด้านการเมืองการปกครอง สังคมเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตามช่วงสมัยต่างๆ ● เหตุการณ์สำคัญสมัยรัตนโกสินทร์ที่มีผลต่อการพัฒนาชาติไทย เช่น การทำสนธิสัญญาเบาว์ริงในสมัยรัชกาลที่ ๔ ● การปฏิรูปประเทศในสมัยรัชกาลที่ ๕ ● การเข้าร่วมสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ โดยวิเคราะห์สาเหตุ ปัจจัยและผลของเหตุการณ์ต่างๆ	๕	๑๕

๓.	ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยในสมัยรัตนโกสินทร์	๔	๑๐
ลำดับที่	**หน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลาเรียน (ชั่วโมง)**	**น้ำหนัก (คะแนน)**
๔.	บทบาทของไทยสมัยประชาธิปไตย	● บทบาทของไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจนถึงปัจจุบันในสังคมโลก	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๒๐	๑๐๐

วิชาเพิ่มเติม

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๑ มรดกไทยมรดกโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๓** เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสถาปนากรุงสุโขทัย	● การตั้งอาณาจักรสุโขทัยครั้งแรก ● ลักษณะการสร้างเมือง ● สภาพสังคม ศิลปะและวัฒนธรรม
	๒. มีความรู้ความเข้าใจถึงการสร้างกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒	● สาเหตุการสร้างกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒ ● สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒ ● สภาพทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒
	๓. ตระหนักถึงความสำคัญของอาณาจักรสุโขทัยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในอดีต	● พุทธศาสนาในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ● พุทธศาสนาในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท
	๔. รู้ถึงบทบาทความสำคัญของอาณาจักรสุโขทัยที่ได้ชื่อว่าเมืองอุตสาหกรรม	● การเข้ามาของเครื่องสังคโลก ● ความสำคัญของเครื่องสังคโลก
	๕. ภาคภูมิใจและชื่นชมในศิลปะวัฒนธรรมของอาณาจักร	● สาระที่ ๑-๔

	สุโขทัยที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกไทย มรดกโลกทางวัฒนธรรม	
	๖. รู้ถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรอยุธยา	● การสถาปนากรุงศรีอยุธยา ● การพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาทางด้านต่าง ๆ ● การล่มสลายของอาณาจักรอยุธยา
	๗. มีความรู้ความเข้าใจถึงความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา	● ที่ตั้งศูนย์กลางการปกครอง ● ความเจริญทางวัฒนธรรม ● ความสัมพันธ์กับดินแดนภายนอก
	๘. รู้ถึงสถานที่ตั้งและโบราณสถานสำคัญในพระบรมมหาราชวังของอยุธยา	● สถานที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา ● พระราชวังหลวง ● พระราชวังจันทรเกษม หรือวังหน้า วังหลัง

สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๙. ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถานที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยา	● วัดพระศรีสรรเพชญ ● วัดมหาธาตุ ● วัดราชบูรณะ ● วัดพุทไธสวรรค์ ● วัดไชยวัฒนาราม ● วัดใหญ่ชัยมงคล ● วัดมเหยงค์ ● วัดหน้าพระเมรุ
	๑๐. ความภาคภูมิใจและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม	● สาระที่ ๖-๑๐

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๑ มรดกไทยมรดกโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

ศึกษาเกี่ยวกับการกำเนิดอาณาจักรสุโขทัยกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา และความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ ของอาณาจักรสุโขทัย รวมทั้งศิลปกรรม วัฒนธรรมอันล้ำค่าที่เกิดจากการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของชาวไทยสมัยสุโขทัยที่ได้สร้างสมกันมานานจนถึงปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม ศาสนาและความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ รวมทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม อันล้ำค่าที่เกิดจากการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของชาวไทยสมัยอยุธยา ที่ได้สร้างสมกันมานานจนถึงปัจจุบัน เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจเป็นเอกลักษณ์ทางด้านศิลปะ วัฒนธรรม ของอาณาจักรอยุธยาและก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

โดยจัดประสบการณ์การศึกษาที่หลากหลายโดยเฉพาะการศึกษานอกสถานที่ ณ นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เห็นคุณค่า มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์รักความเป็นไทย หวงแหนสมบัติของชาติไทยและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

มาตรฐาน

ส ๔.๓

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๑ มรดกไทยมรดกโลก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

****

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสถาปนากรุงสุโขทัย
๒. มีความรู้ความเข้าใจถึงการสร้างกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒
๓. ตระหนักถึงความสำคัญของอาณาจักรสุโขทัยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในอดีต
๔. รู้ถึงบทบาทความสำคัญของอาณาจักรสุโขทัยที่ได้ชื่อว่าเมืองอุตสาหกรรม
๕. ภาคภูมิใจและชื่นชมในศิลปะ วัฒนธรรมของอาณาจักรสุโขทัยที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกไทยมรดกโลกทางวัฒนธรรม
๖. รู้ถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรอยุธยา
๗. มีความรู้ความเข้าใจถึงความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา
๘. รู้ถึงสถานที่ตั้งและโบราณสถานสำคัญในพระบรมมหาราชวังของอยุธยา
๙. ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณสถานที่สำคัญของกรุงศรีอยุธยา
๑๐. ความภาคภูมิใจและชื่นชมในศิลปวัฒนธรรมของอาณาจักรกรุงศรีอยุธยาที่ได้ชื่อว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

รวม ๑๐ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๑ มรดกไทยมรดกโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	กำเนิดเมืองสุโขทัยครั้งที่ ๑	๑	๔	๕
๒.	เมืองสุโขทัยครั้งที่ ๒	๒	๔	๕
๓.	สุโขทัยศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา	๓	๓	๕
๔.	สุโขทัยเมืองอุตสาหกรรม	๔	๔	๕
๕.	ความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของสุโขทัย	๕	๔	๕
๖.	พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา	๖	๔	๕
๗.	ความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา	๗	๔	๕
๘.	สภาพที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาและโบราณสถานสำคัญในพระบรมมหาราชวัง	๘	๒	๕
๙.	โบราณสถานสำคัญของกรุงศรีอยุธยา	๙	๕	๕
๑๐.	ความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม	๑๐	๔	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๑ มรดกไทยมรดกโลก กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	กำเนิดเมืองสุโขทัย ครั้งที่ ๑	● การตั้งอาณาจักรสุโขทัยครั้งแรก ● ลักษณะการสร้างเมือง ● สภาพสังคม ศิลปะ และวัฒนธรรม	๔	๕
๒.	เมืองสุโขทัยครั้งที่ ๒	● สาเหตุการสร้างกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒ ● สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒ ● สภาพทางสังคม ประเพณีและวัฒนธรรมกรุงสุโขทัยครั้งที่ ๒	๔	๕
๓.	สุโขทัยศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา	● พุทธศาสนาในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ● พุทธศาสนาในสมัยพระมหาธรรมราชาลิไท	๓	๕
๔.	สุโขทัยเมืองอุตสาหกรรม	● การเข้ามาของเครื่องสังคโลก ● ความสำคัญของเครื่องสังคโลก	๔	๕

๕.	ความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของสุโขทัย	● สาระที่ ๑-๔	๔	๕
๖.	พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา	● การสถาปนากรุงศรีอยุธยา ● การพัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาทางด้านต่าง ๆ ● การล่มสลายของอาณาจักรอยุธยา	๔	๕
๗.	ความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยา	● ที่ตั้งศูนย์กลางการปกครอง ● ความเจริญทางวัฒนธรรม ● ความสัมพันธ์กับดินแดนภายนอก	๔	๕
๘.	สภาพที่ตั้งของกรุงศรีอยุธยาและโบราณสถานสำคัญในพระบรมมหาราชวัง	● สถานที่ตั้งกรุงศรีอยุธยา ● พระราชวังหลวง ● พระราชวังจันทรเกษม หรือวังหน้า วังหลัง	๒	๕

ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๙.	โบราณสถานสำคัญของกรุงศรีอยุธยา	● วัดพระศรีสรรเพชญ ● วัดมหาธาตุ ● วัดราชบูรณะ ● วัดพุทไธสวรรค์ ● วัดไชยวัฒนาราม ● วัดใหญ่ชัยมงคล ● วัดมเหยงค์ ● วัดหน้าพระเมรุ	๕	๕
๑๐.	ความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม	● สาระที่ ๖-๑๐	๔	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๒ รักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๒** เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๑. รู้และเข้าใจความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ	● ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ
	๒. รู้และเข้าใจความหมายของสิ่งแวดล้อม	● ความหมายของสิ่งแวดล้อม
	๓. รู้และวิเคราะห์ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ	● ประเภทของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ● ทรัพยากรน้ำ ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุ
	๔. รู้และวิเคราะห์ความหมายของสิ่งแวดล้อม	● ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
	๕. มีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม	● ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
	๖. มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม	● แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ● ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ● ศึกษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม
	๗. นำวิธีการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม	● ศึกษาแนวทางแก้ไข กลยุทธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม
	๘. รู้มาตรการและแนวทางในการอนุรักษ์ พัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	● ศึกษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ● การส่งเสริมการจัดการเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๒ รักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจ สังคม ที่เกี่ยวข้องกับภูมิภาคต่าง ๆ ในท้องถิ่นเรา

ทราบความหมายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประเภทต่าง ๆ ของทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ น้ำ ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุ และเห็นความสำคัญ แนวทางแก้ไข ป้องกันภาวะสิ่งแวดล้อมรวมถึงการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และแนวคิดในการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ เปรียบเทียบ สรุป รายงาน เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เห็นความสำคัญมีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอยู่ร่วมกันในสังคม

มาตรฐาน

ส ๕.๒

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๒ รักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

****

๑. รู้และเข้าใจความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ
๒. รู้และเข้าใจความหมายของสิ่งแวดล้อม
๓. รู้และวิเคราะห์ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ
๔. รู้และวิเคราะห์ความหมายของสิ่งแวดล้อม
๕. มีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม
๖. มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม
๗. นำวิธีการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม
๘. รู้มาตรการและแนวทางในการอนุรักษ์ พัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

รวม ๘ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๒ รักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ	๑	๒	๕
๒.	ความหมายของสิ่งแวดล้อม	๒	๒	๕
๓.	ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ	๓	๑๐	๕
๔.	ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	๔	๖	๕
๕.	ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	๕	๔	๕

๖.	แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากร		๔	๕
๗.	กลยุทธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม	๗	๓	๕
๘.	การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	๘	๓	๕
๙.	ศึกษาแหล่งเรียนรู้ อบรม/รายงาน	- ทัศนศึกษา สืบค้น	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๒ รักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)

๑.	ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ	● ความหมายของทรัพยากรธรรมชาติ	๒	๕
๒.	ความหมายของสิ่งแวดล้อม	● ความหมายของสิ่งแวดล้อม	๒	๕
๓.	ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุ	● ประเภทของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ● ทรัพยากรน้ำ ดิน ป่าไม้ แร่ธาตุ	๑๐	๕
๔.	ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	● ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	๖	๕
๕.	ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	● ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	๔	๕
๖.	แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร	● แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ● ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ● ศึกษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม	๔	๕
๗.	กลยุทธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม	● ศึกษาแนวทางแก้ไข กลยุทธ์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม	๓	๕
๘.	การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม	● ศึกษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม ● การส่งเสริมการจัดการเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๓	๕
๙.	ศึกษาแหล่งเรียนรู้ อบรม /รายงาน		๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๓ ชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **มาตรฐาน ส ๑.** เข้าใจประวัติความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข	๑. รู้และเข้าใจความหมาย คุณธรรมจริยธรรม	● ความหมาย คุณธรรม จริยธรรม
	๒. ตระหนักถึงมนุษย์กับคุณธรรม จริยธรรม	● ความสำคัญของบุคคลกับคุณธรรม จริยธรรม
	๓. สามารถวิเคราะห์ ความสำคัญความจำเป็นของคุณธรรม จริยธรรมในสังคม	● วิเคราะห์ความสำคัญจำเป็นของคุณธรรม จริยธรรมในสังคม
	๔. รู้และเข้าใจ ผลดีของการนำคุณธรรม จริยธรรมมาปฏิบัติ หรือผลเสียการขาดการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม	● ผลดี ผลเสีย การปฏิบัติตนหรือขาดการปฏิบัติ คุณธรรมจริยธรรม
	๕. รู้และเข้าใจ การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า	● คุณธรรม จริยธรรม ของบุคคลช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า ● คุณธรรม จริยธรรม ทำให้สังคม อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
	๖. รู้และเข้าใจ คุณธรรม จริยธรรม ที่บุคคลในสังคมปฏิบัติ จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข	● บุคคลตัวอย่างที่ได้รับการสรรเสริญ ในสังคม
	๗. ศึกษาชีวิตและผลงานบุคคลในสังคมที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ในสาขาต่างๆ	● นิทาชาดก นิทาน ● ข่าวเหตุการณ์ปัจจุบัน
	๘. ศึกษา คุณธรรม จริยธรรม ด้วยนิทาน นิทานชาดก เพื่อวิเคราะห์ตัวละครและเป็นแบบอย่าง	● ปฏิบัติแบบอย่างที่ดีของบุคคลตัวอย่าง

	๙. ตระหนักในชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่างในสังคมและคัดกรองคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงามนำมาเป็นแบบอย่างประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันกับตนเองและผู้อื่น	● เผยแพร่คุณธรรม จริยธรรมให้ผู้อื่นรู้และปฏิบัติ

สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๑๐. สามารถเผยแพร่ แนะแนวทาง ด้านคุณธรรม จริยธรรมให้บุคคลอื่นรู้และปฏิบัติตามได้	● เผยแพร่คุณธรรม จริยธรรมให้ผู้อื่นรู้และปฏิบัติ

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๓ ชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ ฝึกปฏิบัติ สร้างความคิดรวบยอด นำภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพปัญหาชีวิต สภาพแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ หลักธรรมคำสั่งสอนพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ เพื่อปลูกฝังสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมอริยสัจ ๔ หิริโอตตัปปะ อบายมุข พุทธศาสนสุภาษิต ความซื่อสัตย์ ขันติสมาธิ เบญจศีล – เบญจธรรม รับฟังโอวาท หน้าที่ชาวพุทธ มารยาทชาวพุทธ หลักธรรมตัวอย่างนี้ เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจ พร้อมสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เพื่อทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สงบสุข ตลอดไป

โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ เรียนรู้จากสภาพจริงของสังคมเหตุการณ์ข่าวปัจจุบัน อภิปราย เปรียบเทียบ สรุปรายงาน ประเมินภาพปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนในฐานะผู้นับถือศาสนาพุทธ

มาตรฐาน

ส ๑.๑

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๓ ชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่าง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

****

๑. รู้และเข้าใจความหมาย คุณธรรมจริยธรรม
๒. ตระหนักถึงมนุษย์กับคุณธรรม จริยธรรม
๓. สามารถวิเคราะห์ ความสำคัญความจำเป็นของคุณธรรม จริยธรรมในสังคม
๔. รู้และเข้าใจ ผลดีของการนำคุณธรรม จริยธรรมมาปฏิบัติ หรือผลเสียการขาดการปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม
๕. รู้และเข้าใจ การปฏิบัติ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้สังคมเจริญก้าวหน้า
๖. รู้และเข้าใจคุณธรรมจริยธรรม ที่บุคคลในสังคมปฏิบัติ จะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
๗. ศึกษาชีวิตและผลงานบุคคลในสังคมที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ในสาขาต่าง ๆ

๘. ศึกษา คุณธรรม จริยธรรม ด้วยนิทาน นิทานชาดก เพื่อวิเคราะห์ตัวละครและเป็นแบบอย่าง
๙. ตระหนักในชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่างในสังคมและคัดกรองคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม นำมาเป็นแบบอย่างประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันกับตนเอง และผู้อื่น
๑๐. สามารถเผยแพร่ แนะแนวทาง ด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้บุคคลอื่นรู้และปฏิบัติตามได้

รวม ๑๐ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๓ ชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่าง วัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ความหมายคุณธรรม จริยธรรม	๑	๒	๕
๒.	สิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องมี	๒	๒	๕
๓.	คุณธรรม จริยธรรมสำคัญอย่างไร	๓	๔	๕
๔.	ทำความดี – ไม่ทำความดี มีผลอย่างไร	๔	๔	๕
๕.	สังคมดีถ้ามีคุณธรรม จริยธรรม	๕	๔	๕
๖.	อยู่ร่วมกันอย่างไรให้มีความสุข	๖	๔	๕
๗.	ใคร คือคนดีในสังคม	๗	๖	๕
๘.	นิทานสอนใจ ศึกษาข่าวรู้เขาระวังเรา	๘	๔	๕
๙.	บุคคลอื่นทำความดีได้เราก็ทำได้	๙	๖	๕
๑๐.	เรา คือผู้ให้	๑๐	๒	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๓ ชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่าง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ความหมายคุณธรรม จริยธรรม	มีความรู้ความเข้าใจ ความหมาย คุณธรรม จริยธรรม	๒	๕
๒.	สิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องมี ...	ตระหนักมนุษย์กับคุณธรรม จริยธรรม	๒	๕
๓.	คุณธรรม จริยธรรมสำคัญอย่างไร	วิเคราะห์ความจำเป็นคุณธรรม จริยธรรมในสังคม	๔	๕
๔.	ทำความดี – ไม่ทำความดีมีผลอย่างไร	รู้เข้าใจผลดีแลเผลเสียการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม	๔	๕
๕.	สังคมดีถ้ามีคุณธรรม จริยธรรม	ปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรม สังคมเจริญ	๔	๕
๖.	อยู่ร่วมกันอย่างไรให้มีความสุข	เข้าถึง เข้าใจคุณธรรม จริยธรรม	๔	๕
๗.	ใคร คือคนดีในสังคม	ศึกษาชีวิตและผลงานบุคคลในสังคมที่ได้รับการยกย่องสรรเสริญ ในสาขาต่าง ๆ	๖	๕
๘.	นิทานสอนใจ ศึกษาข่าวรู้เขาระวังเรา	ศึกษา คุณธรรม จริยธรรม ด้วยนิทาน นิทานชาดก เพื่อวิเคราะห์ตัวละครและเป็นแบบอย่าง	๔	๕
๙.	บุคคลอื่นทำความดีได้เราก็ทำได้	ตระหนักในชีวิตและผลงานบุคคลตัวอย่างในสังคมและคัดกรองคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม นำมาเป็นแบบอย่างประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันกับตนเองและผู้อื่น	๖	๕
๑๐.	เรา คือผู้ให้	สามารถเผยแพร่ แนะแนวทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้บุคคลอื่นรู้และปฏิบัติตามได้	๒	๕

สอบกลางภาค	๑	๒๐
สอบปลายภาค	๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น	๔๐	๑๐๐

วัฒนธรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

.....

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๑** เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	1. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ	● กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เช่น - กฎหมายเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ - กฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน - กฎหมายเพ่งเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก เช่น การหมั้น การสมรส การรับรองบุตร การรับบุตรบุญธรรม และมรดก ● กฎหมายที่เกี่ยวกับชุมชนและประเทศ - กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรและกรอกแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา - กฎหมายแรงงาน
	๒. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย	● สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ● แนวทางส่งเสริมให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
	๓. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม	● บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบัน ทางการเมืองการปกครอง

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
	๔. อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๒** เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๑. อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย	● กระบวนการในการตรากฎหมาย - ผู้มีสิทธิเสนอร่างกฎหมาย - ขั้นตอนการตรากฎหมาย - การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกระบวนการตรากฎหมาย
	๒. วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน	● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๔ สังคมและวัฒนธรรมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

.....

ศึกษาสังคมไทยในเรื่องโครงสร้างของสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคม โครงสร้างของสังคมไทย การเปลี่ยนแปลงของสังคม ปัญหาของสังคม และลักษณะทั่วไปของสังคม ศึกษาความสำคัญของสถาบันหลักในสังคมไทย และเห็นความสำคัญของสถาบันหลักในสังคมไทย ศึกษาลักษณะทั่วไปของวัฒนธรรม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันดีงามของไทย สามารถเลือกรับวัฒนธรรมจากภายนอกมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย

เพื่อให้เห็นความสำคัญของสังคมไทย สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเลือกรับวัฒนธรรมเฉพาะที่ดีงามมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ศรัทธาและเห็นความสำคัญของสถาบันหลักในสังคมไทย รักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยให้สืบทอดต่อชนรุ่นหลัง

มาตรฐาน

ส ๒.๑

ส ๒.๒

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๔ สังคมและวัฒนธรรมไทย ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๒

๑. อธิบายและปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศ
๒. เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ตามวิถีประชาธิปไตย
๓. วิเคราะห์บทบาท ความสำคัญ และความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม
๔. อธิบายความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจอันดีระหว่างกัน
๕. อธิบายกระบวนการในการตรากฎหมาย
๖. วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสารทางการเมืองการปกครองที่มีผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยปัจจุบัน

รวม ๖ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๔ สังคมและวัฒนธรรมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	สังคมไทย	๑	๔	๕
๒.	โครงสร้างสังคมไทย	๒	๖	๕
๓.	วัฒนธรรมไทย	๔	๖	๕
๔.	เอกลักษณ์ไทย	๔	๖	๕
๕.	การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย	๕	๖	๕
๖.	ปัญหาสังคมไทย	๓	๖	๕

๗.	ปัญหาทางวัฒนธรรมไทย	๖	๖	๑๐
๘.	การพัฒนาสังคมไทย	๖	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๔ สังคมและวัฒนธรรมไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)

๑.	สังคมไทย	● บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบัน การศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองการปกครอง	๔	๕
๒.	โครงสร้างสังคมไทย	● บทบาท ความสำคัญและความสัมพันธ์ของสถาบันทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันเศรษฐกิจ สถาบันทางการเมืองการปกครอง	๖	๕
๓.	วัฒนธรรมไทย	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	๖	๕
๔.	เอกลักษณ์ไทย	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	๖	๕
๕.	การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชียวัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน	๖	๕

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
		● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร		
๖.	ปัญหาสังคมไทย	● ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมของประเทศในภูมิภาคเอเชีย วัฒนธรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร	๖	๕
๗.	ปัญหาทางวัฒนธรรมไทย	● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร	๖	๑๐
๘.	การพัฒนาสังคมไทย	● เหตุการณ์ และการเปลี่ยนแปลงสำคัญของระบอบการปกครองของไทย ● หลักการเลือกข้อมูล ข่าวสาร	๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๕ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๑** เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ	๑. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ	● วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะ ต่าง ๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำ หรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ● ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือหลักฐานสมัยอยุธยา (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓)
	๒. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	● ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ต่าง ๆ ในสมัยอยุธยา และธนบุรี (เชื่อมโยงกับ มฐ. ส ๔.๓) เช่น ข้อความบางตอน ในพระราชพงศาวดารอยุธยา / จดหมายเหตุชาวต่างชาติ

	๓. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ	● ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ● การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ● ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูล และการตีความทางประวัติศาสตร์
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๒** เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	๑. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ที่ตั้งและสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีผลต่อพัฒนาการทางด้านต่างๆ ● พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
	๒. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่นแหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๓** เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรักความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	๑. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่าง ๆ	● การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา
	๒. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา	● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และการกู้เอกราช
	๓. ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าว ต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี

สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
		● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๕ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ของไทยกับดินแดนต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสงครามโลกครั้งที่ ๒

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยในแต่ละช่วงสมัย เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงบทบาทของไทยในประชาคมนานาชาติในแต่ละช่วงสมัยที่ผ่านมา เห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

มาตรฐาน

ส ๔.๑

ส ๔.๒

ส ๔.๓

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๕ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

****

๑. ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐาน ทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่าง ๆ
๒. วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์
๓. เห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ
๔. อธิบายพัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๕. ระบุความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๖. วิเคราะห์พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยา และธนบุรีในด้านต่าง ๆ
๗. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมั่นคงและความเจริญ รุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา
๘. ระบุภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยาและธนบุรี และอิทธิพลของภูมิปัญญาดังกล่าวต่อการพัฒนาชาติไทยในยุคต่อมา

รวม ๘ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๕ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และเวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	ความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับดินแดนต่าง ๆ ที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน	1	๓	๔
๒.	ความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับดินแดนต่าง ๆ ที่อยู่นอกประเทศไทยปัจจุบัน	2	๓	๔
๓.	ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับดินแดนต่าง ๆ ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน	3	๓	๔
๔.	ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับดินแดนต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย	4	๓	๔
๕.	ความสัมพันธ์ของไทยสมัยอยุธยากับชาติตะวันตก	5	๓	๔
๖.	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยสมัยธนบุรี	6	๓	๔
๗.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับประเทศเพื่อนบ้าน	7	๓	๔
๘.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับชาติตะวันตก	8	๓	๔

๙.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศในเอเชีย พ.ศ.๒๓๙๘-สงครามโลกครั้งที่ ๒	7	๓	๔
๑๐.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาติตะวันตก พ.ศ.๒๓๙๘-สงครามโลกครั้งที่ ๒	7	๓	๔
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**ผลการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๑๑.	บทบาทของประเทศไทยในประชาคมนานาชาติในแต่ละช่วงสมัยที่ผ่านมา	7	๔	๕
๑๒.	ความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี	8	๔	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๕ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)

๑.	ความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับดินแดนต่าง ๆ ที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน	● วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ อย่างง่าย ๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำหรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ● ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือหลักฐานสมัยอยุธยา ● ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ในสมัยอยุธยา และธนบุรี เช่น ข้อความบางตอน ในพระราชพงศาวดารอยุธยา / จดหมายเหตุชาวต่างชาติ ● ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญ ในสมัยอยุธยาและธนบุรี ● การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ● ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความทางประวัติศาสตร์	๓	๔

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๒.	ความสัมพันธ์ระหว่างสุโขทัยกับดินแดนต่าง ๆ	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น	๓	๔

	ที่อยู่นอกประเทศไทยปัจจุบัน	แหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน		
๓.	ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับดินแดนต่าง ๆ ที่เป็นประเทศเพื่อนบ้าน	● การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และการกู้เอกราช ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย	๓	๔
๔.	ความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับดินแดนต่าง ๆ ในทวีปเอเชีย	● วิธีการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในลักษณะต่างๆ อย่างง่ายๆ เช่น การศึกษาภูมิหลังของผู้ทำหรือผู้เกี่ยวข้อง สาเหตุ ช่วงระยะเวลา รูปลักษณ์ของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ● ตัวอย่างการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไทยที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเอง หรือหลักฐานสมัยอยุธยา	๓	๔

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
		● ตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ในสมัยอยุธยา และธนบุรี เช่น ข้อความบางตอน ในพระราชพงศาวดารอยุธยา / จดหมายเหตุชาวต่างชาติ ● ตัวอย่างการตีความข้อมูลจากหลักฐานที่แสดงเหตุการณ์สำคัญในสมัยอยุธยาและธนบุรี ● การแยกแยะระหว่างข้อมูลกับความคิดเห็น รวมทั้งความจริงกับข้อเท็จจริงจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ● ความสำคัญของการวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความทางประวัติศาสตร์ ● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ		
๕.	ความสัมพันธ์ของไทยสมัยอยุธยากับชาติตะวันตก	● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี	๓	๔
๖.	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของไทยสมัยธนบุรี	● การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๓	๔

		● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และการกู้เอกราช ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคนและศิลปวัฒนธรรม		
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
		● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราชและการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย		
๗.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับประเทศเพื่อนบ้าน	● การสถาปนาอาณาจักรอยุธยา ● ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของอาณาจักรอยุธยา ● พัฒนาการของอาณาจักรอยุธยาในด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ และการกู้เอกราช	๓	๔
๘.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกับชาติตะวันตก	● ที่ตั้งและความสำคัญของแหล่งอารยธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น แหล่งมรดกโลกในประเทศต่าง ๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อิทธิพลของอารยธรรมโบราณในดินแดนไทยที่มีต่อพัฒนาการของสังคมไทยในปัจจุบัน	๓	๔
๙.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศในเอเชีย พ.ศ.๒๓๙๘-สงครามโลกครั้งที่ ๒	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคนและศิลปวัฒนธรรม	๓	๔

		● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย		

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑๐.	ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาติตะวันตก พ.ศ. ๒๓๙๘-สงครามโลกครั้งที่ ๒	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย	๓	๔
๑๑.	บทบาทของประเทศไทยในประชาคมนานาชาติในแต่ละช่วงสมัยที่ผ่านมา	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี	๔	๕

		● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย		
๑๒.	ความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธี	● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยอยุธยา เช่น การควบคุมกำลังคน และศิลปวัฒนธรรม ● การเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ การกู้เอกราช และการสถาปนาอาณาจักรธนบุรี ● ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยสมัยธนบุรี ● วีรกรรมของบรรพบุรุษไทย ผลงานของบุคคลสำคัญของไทยและต่างชาติที่มีส่วนสร้างสรรค์ชาติไทย	๔	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๑** เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหาวิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	๑. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ลักษณะภูมิประเทศ ● ลักษณะภูมิอากาศ ● ความสำคัญของสภาพภูมิศาสตร์ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● ลักษณะประชากร
	๒. อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้	● ลักษณะเศรษฐกิจและทรัพยากร ● ลักษณะการเมืองการปกครอง - ประเทศพม่า - ประเทศไทย - ประเทศลาว - ประเทศเวียดนาม - ประเทศกัมพูชา - ประเทศมาเลเซีย - ประเทศบรูไน - ประเทศสิงคโปร์ - ประเทศอินโดนีเซีย - ประเทศฟิลิปปินส์ - ประเทศติมอร์เลสเต

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๒** เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถ วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น	๓. บอกแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงก่อนที่จะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย	● อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดีย และจีน
	๔. รู้ และเข้าใจ ลักษณะวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับมาจากอินเดียและจีน	● อิทธิพลของอารยธรรมอินเดีย ● อิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลังรับอิทธิพลอินเดียและจีน ● อาณาจักรบนภาคพื้นทวีป ● อาณาจักรแถบรัฐริมทะเล
สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๒** เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๕. อธิบายมูลเหตุจูงใจและวัตถุประสงค์ของชาวตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● การขยายตัวของชาวตะวันตกในยุคแรกพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๔
	๖. บอกวิธีการตอบโต้และผลกระทบของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อการขยายอำนาจของชาติตะวันตกที่เข้ามามีอำนาจ ในภูมิภาคนี้	● การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหา ความพยายามในการแก้ปัญหา การพัฒนาประเทศและภูมิภาค บทบาทของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อโลก เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพและการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเห็นความสำคัญในบทบาทของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อโลก

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ อภิปราย เปรียบเทียบ อบรม สรุปรายงาน

มาตรฐาน

ส ๔.๑

ส ๔.๒

ส ๕.๒

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

****

๑. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๒. อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้
๓. บอกแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงก่อนที่จะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย
๔. รู้ และเข้าใจ ลักษณะวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับมาจากอินเดียและจีน
๕. อธิบายมูลเหตุจูงใจและวัตถุประสงค์ของชาวตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๖. บอกวิธีการตอบโต้และผลกระทบของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อการขยายอำนาจของชาติตะวันตกที่เข้ามามีอำนาจในภูมิภาคนี้

รวม ๖ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	สภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๑	๖	๖
๒.	ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒	๖	๖

๓.	อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดียและจีน	๓	๖	๖
๔.	โลกแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๔	๕	๖
๕.	การขยายตัวของชาวตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๕	๕	๖
๖.	การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก	๖	๕	๑๐
	ศึกษาค้นคว้า / รายงาน		๕	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๑ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	สภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ลักษณะภูมิประเทศ ● ลักษณะภูมิอากาศ ● ความสำคัญของสภาพภูมิศาสตร์ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● ลักษณะประชากร	๖	๖
๒.	ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ลักษณะเศรษฐกิจและทรัพยากร ● ลักษณะการเมืองการปกครอง - ประเทศพม่า - ประเทศไทย - ประเทศลาว - ประเทศเวียดนาม - ประเทศกัมพูชา - ประเทศมาเลเซีย - ประเทศบรูไน - ประเทศสิงคโปร์ - ประเทศอินโดนีเซีย - ประเทศฟิลิปปินส์ - ประเทศติมอร์เลสเต	๖	๖
๓.	อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดียและจีน	● อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดีย และจีน	๖	๖
๔.	โลกแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● อิทธิพลของอารยธรรมอินเดีย ● อิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังรับอิทธิพลอินเดียและจีน ● อาณาจักรบนภาคพื้นทวีป ● อาณาจักรแถบรัฐริมทะเล	๕	๖

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๕.	การขยายตัวของชาวตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● การขยายตัวของชาวตะวันตกในยุคแรกพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๔	๕	๖
๖.	การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก	● การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก	๕	๑๐
	ศึกษาค้นคว้า /รายงาน		๕	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๕ ภูมิศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๕.๒** เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	๑. บอกสาเหตุทั่วไปของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้	● สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
	๒. อธิบายบทบาทของประเทศมหาอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒	● อินโดจีนของฝรั่งเศส(เวียดนาม กัมพูชา และลาว) ● มลายู(มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน) ● หมู่เกาะอินเดียตะวันออก (อินโดนีเซีย) ● พม่า ● ฟิลิปปินส์
	๓. บอกปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒	● การเปลี่ยนแปลงและปัญหาที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ● สถานภาพประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ● ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● การเกิดของประเทศบรูไน ● ขบวนการชาตินิยมและการประกาศเอกราชในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

	๔. บอกชื่อ ที่มา และวัตถุประสงค์ขององค์การความร่วมมือในระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้	● วิวัฒนาการขององค์การความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ - องค์การซีโต้ - องค์การอาสา - องค์การมาฟิลินโด - องค์การซีมีโอ - องค์การแอสแปค - องค์การอาเซียน

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
	๕. อธิบายปัจจัย ผลงาน ปัญหาและอุปสรรคองค์การอาเซียนได้	● ความสำคัญขององค์การอาเซียน
	๖. บอกสภาพปัญหาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้	● ปัญหาผู้ลี้ภัย ● ปัญหาเรื่องสภาวะแวดล้อม
	๗. บอกสาเหตุและผลกระทบที่เกิดจากปัญหากัมพูชา	● ปัญหากัมพูชา
	๘. บอกสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● แนวทางความร่วมมือในการแก้ปัญหาของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสังคมวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปัญหา ความพยายามในการแก้ปัญหา การพัฒนาประเทศและภูมิภาค บทบาทของกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อโลก เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสภาพและการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเห็นความสำคัญในบทบาทของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อโลก

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ อภิปราย เปรียบเทียบ อบรม สรุป รายงาน

มาตรฐาน

ส ๕.๒

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

****

๑. มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. อธิบายลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้

๓. บอกแหล่งอารยธรรมที่สำคัญในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงก่อนที่จะได้รับอิทธิพลมาจากอินเดีย
๔. รู้ และเข้าใจ ลักษณะวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับมาจากอินเดียและจีน
๕. อธิบายมูลเหตุจูงใจและวัตถุประสงค์ของชาวตะวันตกที่เข้ามามีอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๖. บอกวิธีการตอบโต้และผลกระทบของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีต่อการขยายอำนาจของชาติตะวันตกที่เข้ามามีอำนาจในภูมิภาคนี้

รวม ๖ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	สภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๑	๖	๖
๒.	ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๒	๖	๖
๓.	อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดียและจีน	๓	๖	๖
๔.	โลกแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๔	๖	๖
๕.	การขยายตัวของชาวตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	๕	๖	๖
๖.	การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก	๖	๔	๑๐
	ศึกษาค้นคว้า / รายงาน		๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๖ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปัจจุบัน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ภาคเรียนที่ ๒ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	สภาพภูมิศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ลักษณะภูมิประเทศ ● ลักษณะภูมิอากาศ ● ความสำคัญของสภาพภูมิศาสตร์ต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● ลักษณะประชากร	๖	๖
๒.	ประเทศต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● ลักษณะเศรษฐกิจและทรัพยากร ● ลักษณะการเมืองการปกครอง - ประเทศพม่า - ประเทศไทย - ประเทศลาว - ประเทศเวียดนาม - ประเทศกัมพูชา - ประเทศมาเลเซีย - ประเทศบรูไน - ประเทศสิงคโปร์ - ประเทศอินโดนีเซีย - ประเทศฟิลิปปินส์ - ประเทศติมอร์เลสเต	๖	๖

๓.	อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดียและจีน	● อารยธรรมยุคก่อนรับอิทธิพลอินเดียและจีน	๖	๖
๔.	โลกแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● อิทธิพลของอารยธรรมอินเดีย ● อิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ● อาณาจักรในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังรับอิทธิพลอินเดียและจีน ● อาณาจักรบนภาคพื้นทวีป ● อาณาจักรแถบรัฐริมทะเล	๖	๖
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๕.	การขยายตัวของชาวตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	● การขยายตัวของชาวตะวันตกในยุคแรกพุทธศตวรรษที่ ๒๑-๒๔	๖	๖
๖.	การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก	● การตอบโต้ของชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อชาวตะวันตก	๔	๑๐
	ศึกษาค้นคว้า /รายงาน		๔	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๗ กฎหมายน่ารู้ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓** **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม **มาตรฐาน ส ๒.๑** เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและ ธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิต อยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข	๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น	● ความหมาย ลักษณะ ที่มา ความสำคัญ ประเภท ของกฎหมาย
	๒. เข้าใจหลักเกณฑ์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้	● กฎหมายเกี่ยวกับชื่อบุคคล ● กฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน
	๓. เห็นความสำคัญและปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัวได้	● กฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัว ● กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์

	๔. ปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันได้	● การซื้อขายและการขายฝาก ● เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ ● การกู้ยืมเงิน
	๕. เห็นความสำคัญในการร่วมมือกันปฏิบัติตนตามกฎหมายชุมชนและสังคม	● กฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก ● กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ● กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ● กฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร
	๖. ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตนตามกฎหมายที่สำคัญของประเทศ	● กฎหมายอาญา ● กฎหมายเกี่ยวกับศาล ● รัฐธรรมนูญ
	๗. ปฏิบัติตามกฎระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้	● การปกครองท้องถิ่นไทย
	๘. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	● กฎหมายเกี่ยวกับป่าสงวนแห่งชาติ ● กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า ● กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ● กฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๙. มีส่วนร่วมในการคุ้มครองปกป้องตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	● หลักสิทธิมนุษยชน
	๑๐. เห็นคุณค่าและความจำเป็นที่จะต้องรู้และปฏิบัติตนตามกฎหมาย	● ความจำเป็นที่จะต้องรู้กฎหมาย ● การปฏิบัติตนตามกฎหมาย

		● การป้องกันและการแก้ไขปัญหาการใช้กฎหมาย

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๗ กฎหมายน่ารู้ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓** **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

****

ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ กฎหมายสำคัญๆ เกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะ ที่มา ความสำคัญ ประเภท ของกฎหมาย กฎหมายเกี่ยวกับชื่อบุคคล กฎหมายเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน กฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัว กฎหมายแพ่งเกี่ยวกับความสามารถของผู้เยาว์ การซื้อขายและการขายฝาก เช่าทรัพย์ เช่าซื้อ การกู้ยืมเงิน กฎหมายเกี่ยวกับจราจรทางบก กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร กฎหมายเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร กฎหมายอาญา กฎหมายเกี่ยวกับศาล รัฐธรรมนูญ การปกครองท้องถิ่นไทย กฎหมายเกี่ยวกับป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายเกี่ยวกับสัตว์ป่าสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หลักสิทธิมนุษยชน ความจำเป็น ที่จะต้องรู้กฎหมาย การปฏิบัติตนตามกฎหมาย การป้องกันและการแก้ไขปัญหาการใช้กฎหมาย

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ อภิปราย เปรียบเทียบ อบรม สรุปรายงาน

เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน เห็นความสำคัญของกฎหมายในฐานะที่เป็นกติกาของสังคม และปฏิบัติตนตามกฎหมาย ในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคม

มาตรฐาน

ส ๒.๑

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๗ กฎหมายน่ารู้ **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓**

****

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น
๒. เข้าใจหลักเกณฑ์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้
๓. เห็นความสำคัญและปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัวได้
๔. ปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันได้
๕. เห็นความสำคัญในการร่วมมือกันปฏิบัติตนตามกฎหมายชุมชนและสังคม
๖. ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตนตามกฎหมายที่สำคัญของประเทศ
๗. ปฏิบัติตามกฎระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้
๘. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
๙. มีส่วนร่วมในการคุ้มครองปกป้องตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน
๑๐. เห็นคุณค่าและความจำเป็นที่จะต้องรู้และปฏิบัติตนตามกฎหมาย

รวม ๑๐ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๗ กฎหมายน่ารู้ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓** **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	กฎหมายเบื้องต้น	๑	๔	๔
๒.	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	๒	๔	๔
๓.	กฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัว	๓	๔	๔
๔.	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน	๔	๓	๔
๕.	กฎหมายชุมชนและสังคม	๕	๓	๔
๖.	กฎหมายที่สำคัญของประเทศ	๖	๓	๔
๗.	การปกครองท้องถิ่นไทย	๗	๓	๔
๘.	กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๘	๓	๔
๙.	หลักสิทธิมนุษยชน	๙	๓	๔

๑๐.	การปฏิบัติตนตามกฎหมาย	๑๐	๓	๔
	ศึกษาแหล่งเรียนรู้/อบรม/รายงาน		๕	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๗ กฎหมายน่ารู้ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓** **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)**

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	กฎหมายเบื้องต้น	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้น	๔	๔
๒.	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง	เข้าใจหลักเกณฑ์และปฏิบัติตนตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้	๔	๔

๓.	กฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัว	เห็นความสำคัญและปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัวได้	๔	๔
๔.	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน	ปฏิบัติตนตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันได้	๓	๔
๕.	กฎหมายชุมชนและสังคม	เห็นความสำคัญในการร่วมมือกันปฏิบัติตนตามกฎหมายชุมชนและสังคม	๓	๔
๖.	กฎหมายที่สำคัญของประเทศ	ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องปฏิบัติตนตามกฎหมายที่สำคัญของประเทศ	๓	๔
๗.	การปกครองท้องถิ่นไทย	ปฏิบัติตามกฎระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้	๓	๔
๘.	กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตนตามกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	๓	๔
๙.	หลักสิทธิมนุษยชน	มีส่วนร่วมในการคุ้มครองปกป้องตนเองและผู้อื่นตามหลักสิทธิมนุษยชน	๓	๔
๑๐.	การปฏิบัติตนตามกฎหมาย	เห็นคุณค่าและความจำเป็นที่จะต้องรู้และปฏิบัติตนตามกฎหมาย	๓	๔
	ศึกษาแหล่งเรียนรู้/อบรม/รายงาน	ศาลจังหวัด/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฯลฯ	๕	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๘ วิถีไทยวิถีพุทธ วัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และเวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม **มาตรฐาน ส ๑.๒** เข้าใจตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ	๑. รู้และเข้าใจความหมายของการปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักมงคลชีวิต ๓๘ ประการ	● ความหมายของมงคลชีวิต ๓๘ ประการ ● การจัดหมวดหมู่ในมงคล ๓๘ ประการ
	๒. เข้าใจและพร้อมที่จะฝึกตนเองให้เป็นคนดี	
	๓. สามารถวางตัวได้เหมาะสมกับสถานะ	
	๔. สามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้	
	๕. รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนเองมีความรับผิดชอบ	
	๖. รู้จักเสียสละแบ่งปันและรักความยุติธรรม	
	๗. รู้และสามารถปรับตัวและสภาพจิตใจให้พร้อมไม่ประมาทในธรรม	
	๘. มีจิตสำนึกและตื่นตัวต่อการทำความดี	
	๙. รู้และเข้าใจคำสอนพุทธศาสนาเบื้องต้นและฝึกปฏิบัติตนตามคำสอน	

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๘ วิถีไทยวิถีพุทธ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓** **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)**

****

รู้และเข้าใจถึงความสำคัญของพุทธศาสนา หลักธรรมของพุทธศาสนา และปฏิบัติหลักธรรมเพื่ออยู่กินกันอย่างสันติสุข เข้าใจความหมายของการเป็นคนดี การวางตัวที่เหมาะสม รู้จักบาปบุญคุณโทษ รู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบ แบ่งปันช่วยเหลือ มีความกตัญญู รู้จักชีวิตที่เป็นมงคล เรียนรู้มงคล ๓๘ ประการ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา รู้และปฏิบัติตนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เข้าใจคำสอนเป็นคนไม่ประมาท มีสติ รอบคอบ รู้จักบาปบุญคุณโทษ และอยู่ร่วมในสังคมได้ดี

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าปฏิบัติจริง ศึกษาแหล่งเรียนรู้ เปรียบเทียบสรุปรายงาน

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนาและการเป็นคนดีอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

มาตรฐาน

ส ๑.๒

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๘ วิถีไทยวิถีพุทธ **ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓**

****

๑. รู้และเข้าใจความหมายของการปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักมงคลชีวิต ๓๘ ประการ
๒. เข้าใจและพร้อมที่จะฝึกตนเองให้เป็นคนดี
๓. สามารถวางตัวได้เหมาะสมกับสถานะ
๔. สามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้
๕. รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ
๖. รู้จักเสียสละแบ่งปันและรักความยุติธรรม
๗. รู้และสามารถปรับตัวและสภาพจิตใจให้พร้อมไม่ประมาทในธรรม
๘. มีจิตสำนึกและตื่นตัวต่อการทำความดี
๙. รู้และเข้าใจคำสอนพุทธศาสนาเบื้องต้นและฝึกปฏิบัติตนตามคำสอน

รวม ๙ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๘ วิถีไทยวิถีพุทธ **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ**
วัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง**
(๑.๐หน่วยกิต)

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	รู้และเข้าใจความหมายของการปฏิบัติตนเป็นคนดี ตามหลักมงคลชีวิต ๓๘ ประการ	๑	๔	๕
๒.	เข้าใจและพร้อมที่จะฝึกตนเองให้เป็นคนดี	๒	๔	๕
๓.	สามารถวางตัวได้เหมาะสมกับสถานะ	3	๔	๕
๔.	สามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้	4	๔	๕
๕.	รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ	5	๔	๕
๖.	รู้จักเสียสละแบ่งปันและ	6	๔	๕

	รักความยุติธรรม			
๗.	รู้และสามารถปรับตัวและสภาพจิตใจให้พร้อมไม่ประมาทในธรรม	7	๔	๕
๘.	มีจิตสำนึกและตื่นตัวต่อการทำความดี	8	๕	๕
๙.	รู้และเข้าใจคำสอนพุทธศาสนาเบื้องต้นและฝึกปฏิบัติตนตามคำสอน	9	๕	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๘ วิถีไทยวิถีพุทธ วัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ (๑.๐หน่วยกิต)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ

เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	รู้และเข้าใจความหมายของการปฏิบัติตนเป็นคนดีตาม	● ความหมายของมงคลชีวิต ๓๘ ประการ	๔	๕

	หลักมงคลชีวิต ๓๘ ประการ	● การจัดหมวดหมู่ในมงคล ๓๘ ประการ		
๒.	เข้าใจและพร้อมที่จะฝึกตนเองให้เป็นคนดี		๔	๕
๓.	สามารถวางตัวได้เหมาะสมกับสถานะ		๔	๕
๔.	สามารถฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้รู้		๔	๕
๕.	รู้และเข้าใจหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบ		๔	๕
๖.	รู้จักเสียสละแบ่งปันและรักความยุติธรรม		๔	๕
๗.	รู้และสามารถปรับตัวและสภาพจิตใจให้พร้อมไม่ประมาทในธรรม		๔	๕
๘.	มีจิตสำนึกและตื่นตัวต่อการทำความดี		๕	๕
๙.	รู้และเข้าใจคำสอนพุทธศาสนาเบื้องต้นและฝึกปฏิบัติตนตามคำสอน		๕	๑๐
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๙ ประวัติศาสตร์ไทยยุคประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)

****

สาระ/มาตรฐาน	ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้
สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์ **มาตรฐาน ส ๔.๒** เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ ผลกระทบที่เกิดขึ้น **มาตรฐาน ส ๔.๓** เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย	๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยเป็นระบอบประชาธิปไตย ใน พ.ศ. ๒๔๗๕	● การเมืองการปกครองของไทยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ● การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕
	๒. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองของไทยภายใต้อิทธิพลของกลุ่มบุคคลในคณะราษฎร	● การเมืองไทยสมัยรัฐบาลพระยามโนปกรณ์นิติธาดาและรัฐบาลพันเอกพระยาพหลพลพยุหเสนา ● การเมืองไทยสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ● การแก้ไขปัญหาทางการเมืองของไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒
	๓. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติรัฐประหารระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-พ.ศ. ๒๕๑๖	● การเมืองภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ. ๒๔๙๐ ● รัฐประหาร ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ และการบริหารประเทศของรัฐบาล ● จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ● เหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ● วันมหาวิปโยค
	๔. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๖	● รัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ ปัญหาของรัฐบาลที่เกิดจากพรรคการเมืองหลายพรรค ● เหตุการณ์นองเลือด ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙

	๕. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยตั้งแต่สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จนถึงปัจจุบัน	● รัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ● รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ● รัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุน และรัฐบาลพลเอกสุจินดา คราประยูร และ เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ● การบริหารงานของรัฐบาลชุดหลังเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๖. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญของไทย รวมทั้งอุปสรรคในการพัฒนาการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ และแนวในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้	● วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทยตั้งแต่ฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕ถึงปัจจุบัน ● อุปสรรคในการพัฒนาการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญ
	๗. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒	● สภาพเศรษฐกิจไทยก่อน พ .ศ. ๒๔๗๕ และภายหลังการปฏิวัติ พ. ศ. ๒๔๗๕ ● เศรษฐกิจไทยระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒
	๘. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖	● เศรษฐกิจไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ● การขยายตัวทางเศรษฐกิจระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๐๐ ● เศรษฐกิจไทยสมัยรัฐบาล ● จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ● เศรษฐกิจไทยสมัยรัฐบาล ● จอมพลถนอม กิตติขจร

	๙. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขเศรษฐกิจไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน	● สภาพเศรษฐกิจไทยช่วง พ.ศ. ๒๕๑๖-๒๕๒๐ ● เศรษฐกิจไทยสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ● เศรษฐกิจไทยสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ● เศรษฐกิจไทยสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ● เศรษฐกิจไทยสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย สมัยที่ ๑ ● สภาพเศรษฐกิจไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๘-๒๕๓๙
สาระ/มาตรฐาน	**ตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**
	๑๐. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน	● การต่างประเทศของไทยก่อน พ.ศ. ๒๔๗๕และการต่างประเทศของไทยในช่วง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๘ ● การต่างประเทศของไทยในช่วง พ.ศ. ๒๔๘๘-๒๕๐๐ ● การต่างประเทศของไทยตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๐ถึงปัจจุบัน ● การเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำอธิบายรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๙ ประวัติศาสตร์ไทยยุคประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ศึกษา วิเคราะห์ การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยเป็นระบอบประชาธิปไตย ในพ.ศ. ๒๔๗๕ การปกครองของไทยภายใต้อิทธิพลของกลุ่มบุคคลในคณะราษฎร สภาพบ้านเมืองภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติ รัฐประหารระหว่างปีพ.ศ. ๒๔๙๐-พ.ศ. ๒๕๑๖ การเมืองไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๖ การเมืองไทยตั้งแต่สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จนถึงปัจจุบัน

วิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญของไทย รวมทั้งอุปสรรคในการพัฒนาการปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญและแนวในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้ สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒ สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖ สภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน

โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ การอภิปราย การเปรียบเทียบ การบรรยาย ศึกษาค้นคว้า ศึกษาแหล่งเรียนรู้ ปฏิบัติจริง สรุป รายงาน

เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดประยุกต์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อประวัติศาสตร์ไทยอย่างแท้จริง

มาตรฐาน

ส ๔.๒

ส ๔.๓

ผลการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๙ ประวัติศาสตร์ไทยยุคประชาธิปไตย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

****

๑. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยเป็นระบอบประชาธิปไตย ใน พ.ศ. ๒๔๗๕

๒. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองของไทยภายใต้อิทธิพลของกลุ่มบุคคลในคณะราษฎร

๓. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติ รัฐประหารระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-พ.ศ. ๒๕๑๖

๔. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๖

๕. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยตั้งแต่สมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จนถึงปัจจุบัน

๖. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญของไทย รวมทั้งอุปสรรคในการพัฒนาการปกครอง ภายใต้รัฐธรรมนูญ และแนวในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยได้

๗. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงสิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒

๘. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทยภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖

๙. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน

๑๐. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน

รวม ๑๐ ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชา

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๙ ประวัติศาสตร์ไทยยุคประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ **เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐หน่วยกิต)**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	การปกครองไทย พ.ศ. ๒๔๗๕	1	๔	๕
๒.	การเมืองภายใต้อิทธิพลของคณะราษฎร	2	๔	๕
๓.	การปฏิวัติรัฐประหาร พ.ศ.๒๔๙๐-๒๕๑๖	3	๔	๕
๔.	การเมืองไทยหลังการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. ๒๕๑๖	4	๔	๕
๕.	การเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๔๔	5	๔	๕
๖.	การปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญของไทย	6	๔	๕
๗.	เศรษฐกิจไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-สิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒	7	๔	๕
๘.	เศรษฐกิจไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖	8	๔	๕
๙.	เศรษฐกิจไทย พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึงปัจจุบัน	9	๓	๕
๑๐.	การต่างประเทศของไทย หลัง พ.ศ. ๒๔๗๕-ปัจจุบัน	10	๓	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐

สอบปลายภาค	๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น	๔๐	๑๐๐

หน่วยการเรียนรู้

รหัสวิชา ส๒๐๒๐๙ ประวัติศาสตร์ไทยยุคประชาธิปไตย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เวลาเรียน ๔๐ ชั่วโมง (๑.๐ หน่วยกิต)

****

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	สาระการเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)
๑.	การปกครองไทย พ.ศ. ๒๔๗๕	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยเป็นระบอบประชาธิปไตย ใน พ.ศ. ๒๔๗๕	๔	๕
๒.	การเมืองภายใต้อิทธิพลของคณะราษฎร	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองของไทยภายใต้อิทธิพลของกลุ่มบุคคลในคณะราษฎร	๔	๕
๓.	การปฏิวัติรัฐประหาร พ.ศ.๒๔๙๐-๒๕๑๖	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพบ้านเมืองภายใต้การปกครองของคณะปฏิวัติ รัฐประหารระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๙๐-.ศ. ๒๕๑๖	๔	๕
๔.	การเมืองไทยหลังการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. ๒๕๑๖	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๕๑๖	๔	๕

๕.	การเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๒๓-๒๕๔๔	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองไทย ตั้งแต่สมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ จนถึงปัจจุบัน	๔	๕
๖.	การปกครองภายใต้รัฐธรรมนูญของไทย	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิวัฒนาการของรัฐธรรมนูญของไทย รวมทั้งอุปสรรคในการพัฒนาการปกครอง ภายใต้รัฐธรรมนูญ และแนวในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย	๔	๕
๗.	เศรษฐกิจไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-สิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ถึง สิ้นสงครามโลกครั้งที่ ๒	๔	๕
๘.	เศรษฐกิจไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรค และวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจไทย ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๖	๔	๕
ลำดับที่	**ชื่อหน่วยการเรียนรู้**	**สาระการเรียนรู้**	**เวลา (ชั่วโมง)**	**น้ำหนักคะแนน (๑๐๐)**
๙.	เศรษฐกิจไทย พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึงปัจจุบัน	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ ปัญหาอุปสรรคและวิธีการแก้ไขเศรษฐกิจไทย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๖ จนถึงปัจจุบัน	๓	๕
๑๐.	การต่างประเทศของไทยหลัง พ.ศ. ๒๔๗๕-ปัจจุบัน	มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงปัจจุบัน	๓	๕
สอบกลางภาค			๑	๒๐
สอบปลายภาค			๑	๓๐
รวมทั้งสิ้น			๔๐	๑๐๐

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 1-2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 **ภาคเรียนที่ 1**

รหัสวิชา ส20231 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

มีส่วนร่วมอนุรักษ์มารยาทไทยในการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลป

วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องมีเหตุผล รอบคอบ หลักการทรงงาน ในเรื่องการใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ การปลูกป่าในใจคน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม การตัดสินใจโดยใช้เหตุผล มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจในกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม อยู่ร่วมกันอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้วยการเคารพซึ่งกัน และกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี ในเรื่องการทะเลาะวิวาท ความคิดเห็นไม่ตรงกัน ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มารยาทไทย

2. แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
4. เป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ
8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน
9. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี
10.ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวม 10 ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 1-2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ภาคเรียนที่ 1 รหัสวิชา ส20231 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1.	ความเป็นไทย	**ข้อ** 1 **ข้อ** 2 **ข้อ** 3 **ข้อ** 10	การปฏิบัติตนเป็นผู้มีมารยาทไทย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ถือเป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย และแสดงถึงลักษณะสำคัญของความเป็นไทย	8	30
2.	รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	**ข้อ** 4 **ข้อ** 5 **ข้อ** 10	การเป็นแบบอย่างในการแสดงออกถึงความรักชาติ การยึดมั่นในศาสนา และการเทิดทูนสถาบันพระมหา-กษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาทในเรื่องความมีเหตุผล และความรอบคอบ หลักการทรงงานในเรื่อง การใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ และการปลูกป่าในใจคน รวมถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัย	4	20

			ในตนเอง ถือเป็นคุณลักษณะที่ดีของคนไทย		
ประเมินผลกลางภาค				1	10

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
3.	ความเป็นพลเมืองดี ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	**ข้อ** 6 6 **ข้อ** 7 7 **ข้อ** 10 10	การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ตัดสินใจโดยใช้เหตุผล มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และมีวินัยในตนเอง	6	20
ประเมินผลปลายภาค				1	20
รวมทั้งสิ้น				20	100

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 1-2

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

ภาคเรียนที่ 2 รหัสวิชา ส20232 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1.	ความปรองดองสมานฉันท์	**ข้อ** 8 **ข้อ** 9 **ข้อ** 10	การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เราควรยอมรับความแตกต่างในแต่ละด้าน และรู้จักแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกันโดยสันติวิธี เพื่อให้จัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม สร้างความเข้าใจ อันดีระหว่างกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	10	35
ประเมินผลกลางภาค				1	10

2.	ความมีวินัยในตนเอง	**ข้อ** 10	การปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง เกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร อดทน การใฝ่หาความรู้ การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และการยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ดีที่คนไทยทุกคนควรมี	8	35
ประเมินผลปลายภาค				1	20
รวมทั้งสิ้น				20	100

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 3-4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 **ภาคเรียนที่ 1**

รหัสวิชา ส20233 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มารยาทไทย ในการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำ ของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีการปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการมีสติ ความขยัน อดทน หลักการทรงงาน ในเรื่องภูมิสังคม ขาดทุนคือกำไร และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการติดตามข่าวสารบ้านเมือง ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกที่ดี มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และรู้ทันข่าวสาร ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยคำนึงถึงความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชีย ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ การใช้ของส่วนรวม ด้วยการเจรจาไกล่เกลี่ย การเจรจาต่อรอง การระงับความขัดแย้ง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออก ถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการ ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มารยาทไทย
2. แสดงออกและแนะนำผู้อื่นให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่า อนุรักษ์ และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
4. เป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้มีความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และรู้ทันข่าวสาร
8. เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติ และพึ่งพาซึ่งกันและกัน

9. มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวม 10 ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 3-4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ภาคเรียนที่ 1 รหัสวิชา ส20233 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1.	ความเป็นไทย	**ข้อ** 1 **ข้อ** 2 **ข้อ** 3 **ข้อ** 10	ชาวไทยทุกคนพึงมีส่วนร่วมและแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์มารยาทไทยเกี่ยวกับการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมา-คารวะ การสืบสานขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ตลอดทั้งมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละต่อสังคม และมีวินัยในตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์สำคัญของความเป็นไทย	8	30
2.	รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	**ข้อ** 4 **ข้อ** 5 **ข้อ** 10	ชาวไทยทุกคนพึงเป็นแบบอย่างและแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการมีสติ ความขยัน อดทน หลักการทรงงานเรื่อง ภูมิสังคม และขาดทุนคือกำไร รวมถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง	4	20
ประเมินผลกลางภาค				1	10

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน

3.	พระบรม- ราโชวาท และหลักการ ทรงงาน	**ข้อ** 5 6 **ข้อ** 6 7 **ข้อ** 10 10	การติดตามข่าวสารบ้านเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นผู้นำและเป็นสมาชิกที่ดี มีส่วน ร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ต่อกิจกรรมของห้องเรียนและ โรงเรียน ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรม ต่างๆ รู้ทันข่าวสาร และมีวินัย ในตนเองนั้นเป็นส่วนสำคัญ ของการเป็นพลเมืองดีในระบอบ ประชาธิปไตย	๖	20
ประเมินผลปลายภาค				1	20
รวมทั้งสิ้น				20	100

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 3-4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**
ภาคเรียนที่ 2 รหัสวิชา ส20234 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1.	ผลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	**ข้อ** 6 **ข้อ** 7 **ข้อ** 10	ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พลเมืองไทยทุกคนจึงต้องปฏิบัติตนตามวิถีประชาธิปไตย เนื่องจากหากสังคมใดในสังคมมีลักษณะ อุปนิสัยและวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นประชาธิปไตย จะถือได้ว่าเป็นสังคมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง	10	35
ประเมินผลกลางภาค				1	10
2.	ความปรองดองสมานฉันท์	**ข้อ** 8 **ข้อ** 9 **ข้อ** 10	ทวีปเอเชียเป็นทวีปที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีขนาดใหญ่ที่สุดมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาล ทำให้มีลักษณะภูมิอากาศทุกชนิด มีพืชพรรณธรรมชาติมากมายหลายชนิด นอกจากนี้ยังมีประชากรมากที่สุด ความเก่าแก่ของทวีปและความหลากหลายของเผ่าพันธุ์มนุษย์ทำให้ทวีปเอเชียเป็นแหล่งกำเนิดศาสนาและอารยธรรมของโลก	8	35

ประเมินผลปลายภาค	1	20
รวมทั้งสิ้น	20	100

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 5-6

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 **ภาคเรียนที่ 1**

รหัสวิชา ส20235 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

มีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และยกย่องผู้มีมารยาทไทย ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ แสดงออก แนะนำผู้อื่นและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท ในเรื่องการเสียสละ ความซื่อสัตย์ หลักการทรงงาน ในเรื่องศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัย ในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลือกตั้ง มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจต่อกิจกรรมของห้องเรียนและโรงเรียน ตรวจสอบข้อมูล ตรวจสอบการทำหน้าที่ของบุคคลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัย ในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในภูมิภาคเอเชียอย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ท่ามกลางความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคต่างๆ ของโลก ในเรื่องวิถีชีวิต วัฒนธรรม ศาสนา และสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมและพึ่งพาซึ่งกันและกัน ในเรื่องการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง ในเรื่องทัศนคติ ความคิด ความเชื่อ ชู้สาว ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์

สุจริต อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสร้างเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะ ที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง อยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

1. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มารยาทไทย
2. แสดงออกถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม
3. เห็นคุณค่าและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
4. เป็นแบบอย่างของความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
5. ประยุกต์และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
7. มีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ
8. ยอมรับความหลากหลายทางสังคมวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และอยู่ร่วมกัน อย่างสันติและพึ่งพาซึ่งกันและกัน
9. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี
10. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวม 10 ผลการเรียนรู้

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 5-6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

ภาคเรียนที่ 1 รหัสวิชา ส20235 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน

1.	ความเป็นไทย	**ข้อ** 1 **ข้อ** 2 **ข้อ** 3 **ข้อ** 10	ชาวไทยทุกคนพึงมีส่วนร่วม แนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์และยกย่องผู้มีมารยาทไทย แสดงออก แนะนำผู้อื่นและมีส่วนร่วม ในกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละต่อสังคม เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสานและประยุกต์ขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่ดีซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของความเป็นไทย	8	30
2.	รักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	**ข้อ** 4 **ข้อ** 5 **ข้อ** 10	การแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรยึดถือปฏิบัติและแสดงออกอย่างถูกต้อง เหมาะสม แสดงถึงลักษณะสำคัญของความเป็นไทย	4	20
ประเมินผลกลางภาค				1	10
3.	พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	**ข้อ** 6 **ข้อ** 7 **ข้อ** 10	พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยต้องมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตรวจสอบข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง		
ประเมินผลปลายภาค				1	20
รวมทั้งสิ้น				20	100

โครงสร้างรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง 5-6

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 **กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**

ภาคเรียนที่ 2 รหัสวิชา ส20236 **จำนวน 0.5 หน่วยกิต เวลา 40 ชั่วโมง/ปี**

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนักคะแนน
1.	ความปรองดองสมานฉันท์	**ข้อ** 8 **ข้อ** 9 **ข้อ** 10	การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เราควรยอมรับความแตกต่างในแต่ละด้าน และรู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกัน มีส่วนร่วมและเสนอแนวทางการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง รวมทั้งมีวินัยในตนเอง เพื่อให้จัดการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข	10	35
ประเมินผลกลางภาค				1	10
2.	ความมีวินัยในตนเอง	**ข้อ** 10	การปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองเกี่ยวกับการมีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร อดทน การใฝ่หาความรู้ การตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และการยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำ ของตนเอง ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญ ที่ดีที่คนไทยทุกคนควรมี	8	35
ประเมินผลปลายภาค				1	20
รวมทั้งสิ้น				20	100

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน

ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตร ผู้สอนจึงจัดกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝัง เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่างๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย

๑. หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมองเน้นให้ความสำคัญ ทั้งความรู้ และคุณธรรม

๒. กระบวนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็น สำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ ลงมือทำจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเหล่านี้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝน พัฒนา เพราะจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. การออกแบบการจัดการเรียนรู้

ผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจถึงมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนแล้วจึงพิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

๔. บทบาทของผู้สอนและผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีบทบาท ดังนี้

๔.๑ บทบาทของผู้สอน

๑) ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

๒) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะกระบวนการ ที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการ และความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๓) ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย

๔) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

๕) จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๖) ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาและระดับพัฒนาการของผู้เรียน

๗) วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

๔.๒ บทบาทของผู้เรียน

๑) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง

๒) เสาะแสวงหาความรู้ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อความรู้ ตั้งคำถาม คิดหาคำตอบหรือหาแนวทางแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3) ลงมือปฏิบัติจริง สรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

๔) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มและครู

๕) ประเมินและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือส่งเสริมสนับสนุนการจัดการกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเข้าถึงความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะตามมาตรฐานของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้มีหลากหลายประเภท ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีในท้องถิ่น การเลือกใช้สื่อควรเลือกให้มีความเหมาะสมกับระดับพัฒนาการ และลีลาการเรียนรู้ที่หลากหลายของผู้เรียน

การจัดหาสื่อการเรียนรู้ ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเอง หรือปรับปรุงเลือกใช้อย่างมีคุณภาพจากสื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวเพื่อนำมาใช้ประกอบในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถ ส่งเสริมและสื่อสารให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสถานศึกษาควรจัดให้มีอย่างพอเพียง เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรดำเนินการดังนี้

๑. จัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศการเรียนรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษา ท้องถิ่น ชุมชน สังคมโลก

๒. จัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน เสริมความรู้ให้ผู้สอน รวมทั้งจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้

๓. เลือกและใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสม มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

๔. ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ที่เลือกใช้อย่างเป็นระบบ

๕. ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖. จัดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพเกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ และสม่ำเสมอ

ในการจัดทำ การเลือกใช้ และการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ที่ใช้ในสถานศึกษา ได้คำนึงถึงหลักการสำคัญของสื่อการเรียนรู้ เช่น ความสอดคล้องกับหลักสูตร วัตถุประสงค์การเรียนรู้

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องและทันสมัย ไม่กระทบความมั่นคงของชาติ ไม่ขัดต่อศีลธรรม มีการใช้ภาษาที่ถูกต้อง รูปแบบการนำเสนอที่เข้าใจง่าย และน่าสนใจ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการคือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ตลอดจนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด การพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

๑. การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลที่อยู่ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนดำเนินการเป็นปกติและสม่ำเสมอ ในการจัดการเรียนการสอน ใช้เทคนิคการประเมินอย่างหลากหลาย เช่น การซักถาม การสังเกต การตรวจการบ้าน การประเมินโครงงาน การประเมินชิ้นงาน/ ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน การใช้แบบทดสอบ ฯลฯ โดยผู้สอนเป็นผู้ประเมินเองหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ในกรณีที่ไม่ผ่านตัวชี้วัดให้มีการสอนซ่อมเสริม

การประเมินระดับชั้นเรียนเป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับ

การพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ผู้สอนใช้ปรับปรุง การเรียนการสอนของตนด้วย ทั้งนี้โดยสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

๒. การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี/รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นอกจากนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่าส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตามเป้าหมายหรือไม่ ผู้เรียนมีจุดพัฒนาในด้านใด รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติ ผลการประเมินระดับสถานศึกษาจะเป็นข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการปรับปรุงนโยบาย หลักสูตร โครงการ หรือวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและชุมชน

ข้อมูลการประเมินในระดับต่าง ๆ ข้างต้น เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบทบทวนพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพบนพื้นฐาน ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตามสภาพปัญหาและความต้องการ ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนทั่วไป กลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาด้านวินัยและพฤติกรรม กลุ่มผู้เรียนที่ปฏิเสธโรงเรียน กลุ่มผู้เรียนที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมกลุ่มพิการทางร่างกายและสติปัญญา เป็นต้น ข้อมูลจากการประเมินจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษาในการดำเนินการช่วยเหลือผู้เรียนได้ทันท่วงทีเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จในการเรียน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษา จะต้องจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนของกลุ่มสาระฯ ให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่เป็นข้อกำหนดของหลักสูตรโรงเรียนบ้านนา “นายกพิทยากร” เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน

เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน

๑. การตัดสิน การให้ระดับและการรายงานผลการเรียน

๑.๑ การตัดสินผลการเรียน

ในการตัดสินผลการเรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก และต้องเก็บข้อมูลของผู้เรียนทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องในแต่ละภาคเรียน รวมทั้งสอนซ่อมเสริมผู้เรียนให้พัฒนาจนเต็มตามศักยภาพ

ระดับมัธยมศึกษา

(๑) ตัดสินผลการเรียนเป็นรายวิชา ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนตลอดภาคเรียนไม่น้อย

กว่าร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ

(๒) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมินทุกตัวชี้วัด และผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

(๓) ผู้เรียนต้องได้รับการตัดสินผลการเรียนทุกรายวิชา

(๔) ผู้เรียนต้องได้รับการประเมิน และมีผลการประเมินผ่านตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

๑.๒ การให้ระดับผลการเรียน

ระดับมัธยมศึกษา ในการตัดสินเพื่อให้ระดับผลการเรียนรายวิชา ให้ใช้ตัวเลขแสดงระดับผลการเรียนเป็น ๘ ระดับ

การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ให้ระดับผลการประเมินเป็น ดีเยี่ยม ดี และผ่าน

การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จะต้องพิจารณาทั้งเวลาการเข้าร่วมกิจกรรม การปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด และให้ผลการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นผ่านและไม่ผ่าน

๑.๓ การรายงานผลการเรียน

การรายงานผลการเรียนเป็นการสื่อสารให้ผู้ปกครองและผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งกลุ่มสาระ ฯ ต้องสรุปผลการประเมินและจัดทำเอกสารรายงานให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะ ๆ หรืออย่างน้อยภาคเรียนละ ๑ ครั้ง

การรายงานผลการเรียนสามารถรายงานเป็นระดับคุณภาพการปฏิบัติของผู้เรียนที่สะท้อนมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

ภาคผนวก ก

อภิธานศัพท์

กตัญญูกตเวที ผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วและตอบแทน แยกออกเป็น ๒ ข้อ ๑. กตัญญู รู้คุณท่าน ๒. กตเวทีตอบแทนหรือสนองคุณท่าน ความกตัญญูกตเวทีว่าโดยขอบเขต แยกได้ เป็น ๒ ระดับ คือ ๒.๑ กตัญญูกตเวทีต่อบุคคลผู้มีคุณความดีหรืออุปการะต่อตนเป็นส่วนตัว ๒.๒ กตัญญูกตเวทีต่อบุคคลผู้ได้บำเพ็ญคุณประโยชน์หรือมีคุณความดี เกื้อกูลแก่ส่วนร่วม (พ.ศ. หน้า ๒-๓)

กตัญญูกตเวทีต่ออาจารย์ / โรงเรียน ในฐานะที่เป็นศิษย์ พึงแสดงความเคารพนับถืออาจารย์ ผู้ เปรียบเสมือนทิศเบื้องขวา ดังนี้ ๑. ลูกต้อนรับ แสดงความเคารพ ๒. เข้าไปหา เพื่อบำรุง รับใช้ ปรึกษา ซักถาม รับคำแนะนำ เป็นต้น ๓. ฟังด้วยดี ฟังเป็น รู้จักฟัง ให้เกิดปัญญา ๔. ปรนนิบัติ ช่วยบริการ ๕. เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ เอาจริงเอาจังถือเป็นกิจสำคัญด้วยดี

กรรม การกระทำ หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา คือ ทำด้วยความจงใจ ประกอบด้วยความจงใจหรือจงใจทำดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เช่น ขุดหลุมพรางดักคนหรือสัตว์ในตกลงไปตายเป็นกรรม แต่ขุดบ่อน้ำไว้กินไว้ใช้ สัตว์ตกลงไปตายเองไม่เป็นกรรม (แต่ถ้ารู้อยู่ว่าบ่อน้ำที่ตนขุดไว้อยู่ในที่ซึ่งคนจะพลัดตกได้ง่ายแล้วปล่อยปละละเลย มีคนตกลงไปก็ไม่พ้นกรรม) การกระทำที่ดีเรียกว่า “กรรมดี” ที่ชั่วเรียกว่า “กรรมชั่ว” (พ.ศ. หน้า ๔)

กรรม ๒ กรรมจำแนกตามคุณภาพ หรือตามธรรมที่เป็นมูลเหตุมี ๒ คือ ๑. อกุศลกรรม กรรมที่เป็นอกุศล กรรมชั่ว คือเกิดจากอกุศลมูล ๒. กุศลกรรม กรรมที่เป็นกุศล กรรมดี คือกรรมที่เกิดจากกุศลมูล

กรรม ๓ กรรมจำแนกตามทวารคือทางที่กรรมมี ๓ คือ ๓. กายกรรม การกระทำทางกาย ๒. วจีกรรม การกระทำทางวาจา ๓. มโนกรรม การกระทำทางใจ

กรรม ๑๒ กรรมจำแนกตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้ผล มี ๑๒ อย่าง คือ

หมวดที่ ๑ ว่าด้วยปากกาล คือจำแนกตามเวลาที่ให้ผล ได้แก่ ๑. ทิฏฐิธรรมเวทนียกรรม กรรมที่ให้ผลในปัจจุบัน คือในภพนี้ ๒. อุปัชชเวทนียกรรม กรรมที่ให้ผลในภาพที่จะไปเกิด คือ ในภพหน้า ๓. อปราบปริเวทนียกรรม กรรมที่ให้ผลในภพต่อ ๆ ไป ๔. อโหสิกรรม กรรมเลิกให้ผล

หมวดที่ ๒ ว่าโดยกิจ คือการให้ผลตามหน้าที่ ได้แก่ ๕. ชนกกรรม กรรมแต่งให้เกิด หรือกรรมที่เป็นตัวนำไปเกิด ๖. อุปัตถัมภกกรรม กรรมสนับสนุน คือ เข้าสนับสนุนหรือซ้ำเติมต่อจากชนกกรรม ๗. อุปปีฬกกรรม กรรมบีบคั้น คือเข้ามาบีบคั้นผลแห่งชนกกรรม และอุปัตถัมภกกรรมนั้นให้แปรเปลี่ยนทุเลาเบาลงหรือสั้นเข้า ๘. อุปฆาตกกรรม กรรมตัดรอน คือ กรรมแรงฝ่ายตรงข้ามที่เข้าตัดรอนให้ ของกรรมสองอย่างนั้นขาดหรือหยุดไปทีเดียว

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว ,ครั้งที่ ๒ ๒๕๔๖ .

*หมายเหตุ พ.ศ. หมายถึง พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ; พ.ธ. หมายถึง พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ ๙ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๔๓.

หมวดที่ ๓ ว่าโดยปานทานปริยาย คือจำแนกตามลำดับความแรงในการให้ผล ได้แก่ ๙. ครุกรรม กรรมหนัก ให้ผลก่อน ๑๐. พหุลกรรม หรือ อาจิณกรรม กรรที่ทำมากหรือกรรมชินให้ผลรองลงมา ๑๑. อาสันนกรรม กรรมจวนเจียน หรือกรรมใกล้ตาย ถ้าไม่มีสองข้อก่อนก็จะให้ผลก่อนอื่น ๑๒. กตัตตากรรม หรือ กตัตตาวาปนกรรม กรรมสักว่าทำ คือเจตนาอ่อน หรือมิใช่เจตนาอย่างนั้น ให้ผลต่อเมื่อไม่มีกรรมอื่นจะให้ผล (พ.ศ. หน้า ๕)

กรรมฐาน ที่ตั้งแห่งการงาน อารมณ์เป็นที่ตั้งแห่งการงานของใจ อุบายทางใจ วิธีฝึกอบรมจิต มี ๒ ประเภท คือ สมถกรรมฐาน คือ อุบายสงบใจ วิปัสสนากรรมฐาน อุบายเรืองปัญญา (พ.ศ. หน้า ๑๐)

กุลจิรัฏฐธรรม ๔ ธรรมสำหรับดำรงความมั่นคงของตระกูลให้ยั่งยืน เหตุที่ทำให้ตระกูลมั่งคั่งตั้งอยู่ได้นาน (พ.ธ. หน้า ๑๓๔) ๑. นัฏฐคเวสนา คือ ของหายของหมด รู้จักหามาไว้ ๒. ชิณณปฏิสังขรณา คือ ของเก่าของชำรุด รู้จักบูรณะซ่อมแซม ๓. ปริมิตปานโภชนา คือ รู้จักประมาณในการกินการใช้ ๔. อธิปัจจสีลวันตสถาปนา คือ ตั้งผู้มีศีลธรรมเป็นพ่อบ้านแม่เรือน (พ.ธ. หน้า ๑๓๔)

กุศล บุญ ความดี ฉลาด สิ่งที่ดี กรรมดี (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลกรรม กรรมดี กรรมที่เป็นกุศล การกระทำที่ดีคือเกิดจากกุศลมูล (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งกรรมดี ทางทำดี กรรมดีอันเป็นทางนำไปสู่สุคติมี ๑๐ อย่างได้แก่

1. **กายกรรม ๓** (ทางกาย) ๑. ปาณาติปาตา เวรมณี เว้นจากการทำลายชีวิต ๒. อทินนาทานา เวรมณี เว้นจากถือเอาของที่เขามิได้ให้ ๓. กาเมสุมิจฉาจารา เวรมณี เว้นจากประพฤติผิดในกาม
2. **วจีกรรม ๔** (ทางวาจา) ได้แก่ ๔. มุสาวาทา เวรมณี เว้นจากพูดเท็จ ๕. ปิสุณายวาจาย เวรมณี เว้นจากพูดส่อเสียด ๖. ผรุสาย วาจาย เวรมณี เว้นจากพูดคำหยาบ ๗. สัมผัปปลาปา เวรมณี เว้นจากพูดเพ้อเจ้อ
3. **มโนกรรม ๓** (ทางใจ) ๘. อนภิชฌา ไม่โลกคอยจ้องอยากได้ของเขา ๙. อพยาบาท ไม่คิดร้ายเบียดเบียนเขา ๑๐. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบตามคลองธรรม (พ.ศ. หน้า ๒๑)

กุศลมูล รากเหง้าของกุศล ต้นเหตุของกุศล ต้นเหตุของความดี ๓ อย่าง ๑. อโลภะ ไม่โลภ (จาคะ) ๒. อโทสะ ไม่คิดประทุษร้าย (เมตตา) ๓. อโมหะ ไม่หลง (ปัญญา) (พ.ศ. หน้า ๒๒)

กุศลวิตก ความตรึกที่เป็นกุศล ความนึกคิดที่ดีงาม ๓ คือ ๑. เนกขัมมวิตก ความตรึกปลอดจากกาม ๒. อพยาบาทวิตก ความตรึกปลอดจากพยาบาท ๓. อวิหิสาวิตก ความตรึกตรองปลอดจากการเบียดเบียน (พ.ศ. หน้า ๒๒)

โกศล ๓ ความฉลาด ความเชี่ยวชาญ มี ๓ อย่าง ๑. อายโกศล คือ ความฉลาดในความเจริญ รอบรู้ทางเจริญและเหตุของความเจริญ ๒. อปายโกศล คือ ความฉลาดในความเสื่อม รอบรู้ทางเสื่อมและเหตุของความเสื่อม ๓. อุปายโกศล คือ ความฉลาดในอุบาย รอบรู้วิธีแก้ไขเหตุการณ์และวิธีที่จะทำให้สำเร็จทั้งในการป้องกันความเสื่อมและในการสร้างความเจริญ (พ.ศ. หน้า ๒๔)

ขันธ์ กอง พวก หมวด หมู่ ลำตัว หมวดหนึ่ง ๆ ของรูปธรรมและนามธรรมทั้งหมดที่แบ่งออกเป็นห้ากอง ได้แก่ รูปขันธ์ คือ กองรูป เวทนาขันธ์ คือ กองเวทนา สัญญาขันธ์ คือ กองสัญญา สังขารขันธ์ คือ กองสังขาร วิญญาณขันธ์ คือ กองวิญญาณ เรียกรวมว่า เบญจขันธ์ (พ.ศ. หน้า ๒๖ - ๒๗)

คารวธรรม ๖ ธรรม คือ ความเคารพ การถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะพึงใส่ใจและปฏิบัติด้วย ความเอื้อเฟื้อ หรือโดยความหนักแน่นจริงจังมี ๖ ประการ คือ ๑. สัตถุคารวตา ความเคารพในพระศาสดา หรือพุทธคารวตา ความเคารพในพระพุทธเจ้า ๒. ธัมมคารวตา ความเคารพในพระธรรม ๓. สังฆคารวตา ความเคารพในพระสงฆ์ ๔. สิกขาคารวตา ความเคารพในการศึกษา ๕. อัปปมาทคารวตา

ความเคารพในความไม่ประมาท ๖. ปฏิสันถารคารวตา ความเคารพในการปฏิสันถาร (พ.ธ. หน้า ๒๒๑)

คิหิสุข (กามโภคีสุข ๔) สุขของคฤหัสถ์ สุขของชาวบ้าน สุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าถึงให้ได้สม่ำเสมอ สุขอันชอบธรรมที่ผู้ครองเรือนควรมี ๔ ประการ ๑. อัตถิสุข สุขเกิดจากความมีทรัพย์ ๒. โภคสุข สุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ ๓. อนณสุข สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้ ๔. อนวัชชสุข สุขเกิดจากความประพฤติไม่มีโทษ (ไม่บกพร่องเสียหายทั้งทางกาย วาจา และใจ) (พ.ธ. หน้า ๑๗๓)

ฆราวาสธรรม ๔ ธรรมสำหรับฆราวาส ธรรมสำหรับการครองเรือน หลักการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ๔ ประการ ได้แก่ ๑. สัจจะ คือ ความจริง ซื่อตรง ซื่อสัตย์ จริงใจ พูดจริง ทำจริง ๒. ทมะ คือ การฝึกฝน การข่มใจ ฝึกนิสัย ปรับตัว รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัด ดัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุงตนให้เจริญก้าวหน้าด้วยสติปัญญา ๓. ขันติ คือ ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ทนทาน ไม่หวั่นไหว มั่นในจุดหมาย ไม่ท้อถอย ๔. จาคะ คือ เสียสละ สละกิเลส สละความสุขสบาย และผลประโยชน์ส่วนตนได้ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังความทุกข์ ความคิดเห็นและความต้องการของผู้อื่น พร้อมที่จะร่วมมือช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่คับแคบเห็นแก่ตัวหรือ เอาแต่ใจตัว (พ.ธ. หน้า ๔๓)

จิต ธรรมชาติที่รู้อารมณ์ สภาพที่นึกคิด ความคิด ใจ ตามหลักฝ่ายอภิธรรม จำแนกจิตเป็น ๘๙ แบ่งโดยชาติเป็นอกุศลจิต ๑๒ กุศลจิต ๒๑ วิปากจิต ๓๖ และกิริยาจิต ๘ (พ.ศ. หน้า ๔๓)

เจตสิก ธรรมที่ประกอบกับจิต อาการหรือคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต เช่น ความโลภ ความโกรธ ความหลง ศรัทธา เมตตา สติ ปัญญาเป็นต้น มี ๕๒ อย่าง จัดเป็นอัญญสมานาเจตสิก ๑๓ อกุศลเจตสิก ๑๔ โสภณเจตสิก ๒๕ (พ.ศ. หน้า ๔๙)

ฉันทะ ๑. ความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี ความต้องการ ความรักใคร่ในสิ่งนั้น ๆ ๒. ความยินยอม ความยอมให้ที่ประชุมทำกิจนั้น ๆ ในเมื่อตนมิได้ร่วมอยู่ด้วย เป็นธรรมเนียมของภิกษุที่อยู่ในวัดซึ่งมีสีมารวมกัน มีสิทธิที่จะเข้าประชุมทำกิจของสงฆ์ เว้นแต่ภิกษุนั้นอาพาธ จะเข้าร่วมประชุมด้วยไม่ได้ ก็มอบฉันทะคือ แสดงความยินยอมให้สงฆ์ทำกิจนั้น ๆ ได้ (พ.ศ. หน้า ๕๒)

ฌาน การเพ่ง การเพ่งพินิจด้วยจิตที่เป็นสมาธิแน่วแน่ มี ๒ ประเภท คือ ๑. รูปฌาน ๒. อรูปฌาน (พ.ศ. หน้า ๖๐)

ฌานสมบัติ การบรรลุฌาน การเข้าฌาน (พุทธธรรม หน้า ๙๖๔)

ดรุณธรรม ธรรมที่เป็นหนทางแห่งความสำเร็จ คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นดุจประตูชัยอันเปิดออกไปสู่ความสุข ความเจริญก้าวหน้าแห่งชีวิต ๖ ประการ คือ ๑. อาโรคยะ คือ รักษาสุขภาพดี มิให้มีโรคทั้งจิตและกาย ๒. ศีล คือ มีระเบียบวินัย ไม่ก่อเวรภัยแก่สังคม ๓. พุทธานุมัติ คือ ได้คนดีเป็นแบบอย่าง ศึกษาเยี่ยงนิยมแบบอย่างของมหาบุรุษพุทธชน ๔. สุตะ คือ ตั้งเรียนรู้ให้จริง เล่าเรียนค้นคว้าให้รู้เชี่ยวชาญใฝ่สดับเหตุการณ์ให้รู้เท่าทัน ๕. ธรรมานุวัติ คือ ทำแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม ดำรงมั่นในสุจริต ทั้งชีวิตและงานดำเนินตามธรรม ๖. อลีนตา คือ มีความขยันหมั่นเพียร มีกำลังใจแข็งกล้า ไม่ท้อแท้เฉื่อยชา เพียรก้าวหน้าเรื่อยไป (ธรรมนูญชีวิต บทที่ ๑๕ คน สืบตระกูล ข้อ ก. หน้า๕๕)

หมายเหตุ หลักธรรมข้อนี้เรียกชื่ออีกย่างหนึ่งว่า “วัฒนมุข” ตรงคำบาลีว่า “อัตถทวาร” ประตูแห่งประโยชน์

ตัณหา (๑) ความทะยานอยาก ความดินรน ความปรารถนา ความแส่หา มี ๓ คือ ๑. กามตัณหา ความทะยานอยากในกาม อยากได้อารมณ์อันน่ารักน่าใคร่ ๒. ภวตัณหา ความทะยานอยากในภพ อยากเป็นนั่นเป็นนี่ ๓. วิภวตัณหา ความทะยานอยากในวิภพ อยากไม่เป็นนั่นไม่เป็นนี่ อยากพรากพ้นดับสูญ ไปเสีย

ตันหา (๒) ธิดามารนางหนึ่งใน ๓ นาง ที่อาสาพระยามารผู้เป็นบิดา เข้าไปประโลมพระพุทธเจ้าด้วยอาการต่าง ๆ ในสมัยที่พระองค์ประทับอยู่ที่ต้นอชปาลนิโครธ ภายหลังตรัสรู้ใหม่ ๆ (อีก ๒ นางคือ อรดี กับราคา) (พ.ศ. หน้า ๗๒)

ไตรลักษณ์ ลักษณะสาม คือ ความไม่เที่ยง ความเป็นทุกข์ ความไม่ใช่ตัวตน ๑. อนิจจตา (ความเป็นของไม่เที่ยง) ๒. ทุกขตา (ความเป็นทุกข์) ๓. อนัตตา (ความเป็นของไม่ใช่ตน) (พ.ศ. หน้า ๑๐๔)

ไตรสิกขา สิกขาสาม ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา ๓ อย่าง คือ ๑. อธิศีลสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ศีลอันยิ่ง ๒. อธิจิตตสิกขา หมายถึง สิกขา คือ จิตอันยิ่ง ๓. อธิปัญญาสิกขา หมายถึง สิกขา คือ ปัญญาอันยิ่ง เรียกกันง่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา (พ.ศ. หน้า ๘๗)

ทศพิธราชธรรม ๑๐ ธรรม สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน คุณสมบัติของนักปกครองที่ดี สามารถปกครองแผ่นดินโดยธรรม และยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ประชาชน จนเกิดความชื่นชมยินดี มี ๑๐ ประการ คือ ๑. ทาน การให้ทรัพย์สินสิ่งของ ๒. ศีล ประพฤติดีงาม ๓. ปริจจาคะ ความเสียสละ ๔. อาชชวะ ความซื่อตรง ๕. มัททวะ ความอ่อนโยน ๖. ตบะ ความทรงเดช เผากิเลสตัณหา ไม่หมกมุ่นในความสุขสำราญ ๗. อักโกธะความไม่กริ้วโกรธ ๘. อวิหิงสา ความไม่ข่มเหงเบียดเบียน ๙. ขันติ ความอดทนเข้มแข็ง ไม่ท้อถอย ๑๐. อวิโรธนะ ความไม่คลาดธรรม (พ.ศ. หน้า ๒๕๐)

ทิฏธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน คือ ประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ ที่คนทั่วไปปรารถนา เช่น ทรัพย์ ยศ เกียรติ ไมตรี เป็นต้น มี ๔ ประการ คือ ๑.อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ๒. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา ๓. กัลยาณมิตตตา ความมีเพื่อนเป็นคนดี ๔. สมชีวิตา การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ (พ.ศ. หน้า ๙๕)

ทุกข์ ๑. สภาพที่ทนอยู่ได้ยาก สภาพที่คงทนอยู่ไม่ได้ เพราะถูกบีบคั้นด้วยความเกิดขึ้นและดับสลาย เนื่องจากต้องไปตามเหตุปัจจัยที่ไม่ขึ้นต่อตัวมันเอง ๒. สภาพที่ทนได้ยาก ความรู้สึกไม่สบาย ได้แก่ ทุกขเวทนา (พ.ศ. หน้า ๙๙)

ทุกรกิริยา กิริยาที่ทำได้ยาก การทำความเพียรอันยากที่ใคร ๆ จะทำได้ เช่น การบำเพ็ญเพียรเพื่อบรรลุธรรมวิเศษ ด้วยวิธีทรมานตนต่าง ๆ เช่น กลั้นลมอัสสาสะ (ลมหายใจเข้า) ปัสสาสะ (ลมหายใจออก) และอดอาหาร เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๑๐๐)

ทุจริต ๓ ความประพฤติไม่ดี ประพฤติชั่ว ๓ ทาง ได้แก่ ๑. กายทุจริต ประพฤติชั่วทางกาย ๒. วจีทุจริต ประพฤติชั่วทางวาจา ๓. มโนทุจริต ประพฤติชั่วทางใจ (พ.ศ. หน้า ๑๐๐)

เทวทูต ๔ ทูตของยมเทพ สื่อแจ้งข่าวของมฤตยู สัญญาณที่เตือนให้ระลึกถึงคติธรรมดาของชีวิต มีให้มีความประมาท ได้แก่ คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และสมณะ ๓ อย่างแรกเรียกเทวทูต ส่วนสมณะเรียกรวมเป็นเทวทูตไปด้วยโดยปริยายเพราะมาในหมวดเดียวกัน แต่ในบาลีท่านเรียกว่านิมิต ๔ ไม่ได้เรียกเทวทูต (พ.ศ. หน้า ๑๐๒)

ธาตู ๔ สิ่งที่ทรงภาวะของมั้นอยู่เองตามธรรมดาของเหตุปจจัย ได้แก่ ๑. ปฐวีธาตุ หมายถึง สภาวะที่แผ่ไปหรือกินเนื้อที่ เรียกชื่อสามัญว่า ธาตุเข้มแข็งหรือธาตุดิน ๒. อาโปธาตุ หมายถึง สภาวะที่เอิบอาบดูดซึม เรียกสามัญว่า ธาตุเหลว หรือธาตุน้ำ ๓. เตโชธาตุ หมายถึง สภาวะที่ทำให้ร้อน เรียกสามัญว่า ธาตุไฟ ๔. วาโยธาตุ หมายถึง สภาวะที่ทำให้เคลื่อนไหว เรียกสามัญว่า ธาตุลม (พ.ศ. หน้า ๑๑๓)

นาม ธรรมที่รู้จักกันด้วยชื่อ กำหนดรู้ด้วยใจเป็นเรื่องของจิตใจ สิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่มีรูปแต่น้อมมาเป็นอารมณ์ของจิตได้ (พ.ศ. หน้า ๑๒๐)

นิยาม ๕ กำหนดอันแน่นอน ความเป็นไปอันมีระเบียบแน่นอนของธรรมชาติ กฎธรรมชาติ ๑. อุตุนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับอุณหภูมิ หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ โดยเฉพาะ ดิน น้ำ อากาศ และฤดูกาล อันเป็นสิ่งแวดล้อมสำหรับมนุษย์) ๒. พีชนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการสืบพันธุ์ มีพันธุกรรมเป็นต้น) ๓. จิตตนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับการทำงานของจิต) ๔. กรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการให้ผลของการกระทำ) ๕. ธรรมนิยาม (กฎธรรมชาติเกี่ยวกับความสัมพันธ์และอาการที่เป็นเหตุ เป็นผลแก่กันแห่งสิ่งทั้งหลาย (พ.ธ. หน้า ๑๙๔)

นิวรณ์ ๕ สิ่งที่กั้นจิตไม่ให้ก้าวหน้าในคุณธรรม ธรรมที่กั้นจิตไม่ให้บรรลุคุณความดี อกุศลธรรมที่ทำจิตให้เศร้าหมองและทำปัญญาให้อ่อนกำลัง ๑. กามฉันทะ (ความพอใจในกาม ความต้องการกามคุณ) ๒. พยาบาท (ความคิดร้าย ความขัดเคืองแค้นใจ) ๓. ถีนมิทธะ (ความหดหู่และเซื่องซึม) ๔. อุทธัจจกุกกุจจะ (คามฟุ้งซ่านและร้อนใจ ความกระวนกระวายกลุ้มกังวล) ๕. วิจิกิจฉา (ความลังเลสงสัย) (พ.ธ. หน้า ๑๙๕)

นิโรธ ความดับทุกข์ คือดับตัณหาได้สิ้นเชิง ภาวะปลอดทุกข์ เพราะไม่มีทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ หมายถึงพระนิพพาน (พ.ศ. หน้า ๑๒๗)

บารมี คุณความดีที่บำเพ็ญอย่างยิ่งยวด เพื่อบรรลุจุดหมายอันสูงยิ่งมี ๑๐ คือ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา (พ.ศ. หน้า ๑๓๖)

บุญกิริยาวัตถุ ๓ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ เรื่องที่จัดเป็นการทำความดี หลักการทำความดี ทางความดีมี ๓ ประการ คือ ๑. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ๒. ศีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดีมีระเบียบวินัย ๓. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือฝึกอบรมจิตใจ (พ.ธ. หน้า ๑๐๙)

บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ ที่ตั้งแห่งการทำบุญ ทางความดี ๑. ทานมัย คือทำบุญด้วยการให้ปันสิ่งของ ๒. สีลมัย คือ ทำบุญด้วยการรักษาศีล หรือประพฤติดี ๓. ภาวนมัย คือ ทำบุญด้วยการเจริญภาวนา คือ ฝึกอบรมจิตใจ ๔. อปจายนมัย คือ ทบุญด้วยการประพฤติอ่อนน้อมถ่อมตน ๕. เวยยาวัจจมัย คือ ทำบุญด้วยการช่วยขวนขวาย รับใช้ ๖. ปัตติทานมัย คือ ทำบุญด้วยการเฉลี่ยส่วนแห่งความดี ให้

แก่ผู้อื่น ๗. ปัตตานุโมทนามัย คือ ทำบุญด้วยการยินดีในความดีของผู้อื่น ๘. ธัมมัสสวนมัย คือ ทำบุญด้วยการฟังธรรม ศึกษาหาความรู้ ๙. ธัมมเทสนามัย คือทำบุญด้วยการสั่งสอนธรรม ให้ความรู้ ๑๐. ทิฏฐุชุกรรม คือ ทำบุญด้วยการทำความเห็นให้ตรง (พ.ธ. หน้า ๑๑๐)

บุพนิมิตของมัชฌิมาปฏิปทา บุพนิมิต แปลว่า สิ่งที่เป็นเครื่องหมายหรือสิ่งบ่งบอกล่วงหน้า พระพุทธองค์ตรัสเปรียบเทียบว่า ก่อนที่ดวงอาทิตย์จะขึ้น ย่อมมีแสงเงินแสงทองปรากฏให้เห็นก่อนฉันใด ก่อนที่อริยมรรคซึ่งเป็นข้อปฏิบัติสำคัญในพระพุทธศาสนาจะเกิดขึ้น ก็มีธรรมบางประการปรากฏขึ้นก่อนเหมือนแสงเงินแสงทองฉันนั้น องค์ประกอบของธรรมดังกล่าว หรือบุพนิมิตแห่งมัชฌิมาปฏิปทา ได้แก่ ๑. กัลป์ยาณมิตตตา ความมีกัลยาณมิตร ๒. สีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล มีวินัย มีความเป็นระเบียบในชีวิตของตนและในการอยู่ร่วมในสังคม ๓. ฉันทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยฉันทะ พอใจใฝ่รักในปัญญา สัจธรรม ในจริยธรรม ใฝ่รู้ในความจริงและใฝ่ทำความดี ๔. อัตตสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการที่จะฝึกฝน พัฒนาตนเอง เห็นความสำคัญของการที่จะต้องฝึกตน ๕. ทิฏฐิสัปทา ความถึงพร้อมด้วยทิฏฐิ ยึดถือ เชื่อถือในหลักการ และมีความเห็นความเข้าใจพื้นฐานที่มองสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย ๖. อัปปมาทสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ เห็นคุณค่าของกาลเวลา เห็นความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งกระตุ้นเตือนให้เร่งรัดการค้นหาให้เขาถึงความจริงหรือในการทำชีวิตที่ดีงามให้สำเร็จ ๗. โยนิโสมนสิการ รู้จักคิดพิจารณา มองสิ่งทั้งหลายให้ได้ความรู้และได้ประโยชน์ที่จะเอามาใช้พัฒนาตนเองยิ่ง ๆ ขึ้นไป (แสงเงินแสงทองของชีวิตที่ ดีงาม: พระธรรมปิฎก) (ป.อ. ปยุตฺโต)

เบญจธรรม ธรรม ๕ ประการ ความดี ๕ อย่าง ที่ควรประพฤติคู่กันไปกับการรักษาเบญจศีลตามลำดับข้อ ดังนี้ ๑. เมตตากรุณา ๒. สัมมาอาชีวะ ๓. กามสังวร (สำรวมในกาม) ๔. สัจจะ ๕. สติสัมปชัญญะ (พ.ศ. หน้า ๑๔๐ – ๑๔๑)

เบญจศีล ศีล ๕ เว้นฆ่าสัตว์ เว้นลักทรัพย์ เว้นประพฤติผิดในกาม เว้นพูดปด เว้นของเมา (พ.ศ. หน้า ๑๔๑)

ปฐมเทศนา เทศนาครั้งแรก หมายถึง ธัมมจักรกัปปวัตตนสูตรที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่พระปัญจวัคคีย์ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ หลังจากวันตรัสรู้สองเดือน ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี (พ.ศ. หน้า ๑๔๗)

ปฏิจจสมุปบาท สภาพอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น การที่สิ่งทั้งหลายอาศัยกันจึงมีขึ้น การที่ทุกข์เกิดขึ้นเพราะอาศัยปัจจัยต่อเนื่องกันมา (พ.ศ. หน้า ๑๔๓)

ปริยัติ พุทธพจน์อันจะพึงเล่าเรียน สิ่งที่ควรเล่าเรียน การเล่าเรียนพระธรรมวินัย (พ.ศ. หน้า ๑๔๕)

ปธาน ๔ ความเพียร ๔ อย่าง ได้แก่ ๑. สังวรปธาน คือ การเพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น (ยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น) ๒. ปหานปธาน คือ เพียรละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว ๓. ภาวนาปธาน คือ เพียรเจริญ หรือทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ๔. อนุรักขนาปธาน คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไปและทำให้เพิ่มไพบูลย์ (พ.ศ. หน้า ๑๔๙)

ปปัญจธรรม ๓ กิเลสเครื่องเนิ่นช้า กิเลสที่เป็นตัวการทำให้คิดปรุงแต่งยึดเยื้อพิสดาร ทำให้เขาห่างออกไปจากความเป็นจริงง่าย ๆ เปิดเผย ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ และขัดขวางไม่ให้เข้าถึงความจริง หรือทำให้

ไม่อาจแก้ปัญหาอย่างถูกทางตรงไปตรงมา มี ๓ อย่าง คือ ๑. ตัณหา (ความทะยานอยาก ความปรารถนาที่จะบำรุงบำเรอ ปรนเปรอตน ความยากได้อยากเอา) ๒. ทิฏฐิ (ความคิดเห็น ความเชื่อถือ ลักธิ ทฤษฎี อุดมการณ์ต่าง ๆ ที่ยึดถือไว้โดยงมงายหรือโดยอาการเชิดชูว่าอย่างนี้เท่านั้นจริงอย่างอื่นเท็จทั้งนั้น เป็นต้น ทำให้ปิดตัวแคบ ไม่ยอมรับฟังใคร ตัดโอกาสที่จะเจริญปัญญา หรือคิดเตลิดไปข้างเดียว ตลอดจนเป็นเหตุแห่งการเบียดเบียนบีบคั้นผู้อื่นที่ไม่ถืออย่างตน ความยึดติดในทฤษฎี ฯลฯ คือความคิดเห็นเป็นความจริง) ๓. มานะ (ความถือตัว ความสำคัญตนว่าเป็นนั่นเป็นนี่ ถือสูง ถือต่ำ ยิ่งใหญ่ เท่าเทียมหรือด้อยกว่าผู้อื่น ความอยากเด่นอยากยกชูตนให้ยิ่งใหญ่) (พ.ธ. หน้า ๑๑๑)

ปฏิเวธ เข้าใจตลอด แทงตลอด ตรัสรู้ รู้ทะลุปรุโปร่ง ลุล่วงด้วยการปฏิบัติ (พ.ศ. หน้า ๑๔๕)

ปฏิเวธสัทธรรม สัทธรรม คือ ผลอันจะพึงเข้าถึงหรือบรรลุด้วยการปฏิบัติได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน (พ.ธ. หน้า ๑๒๕)

ปัญญา ๓ ความรอบรู้ เข้าใจ รู้ซึ้ง มี ๓ อย่าง คือ ๑. สุตมยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การสดับการเล่าเรื่อง) ๒. จินตามนปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การคิด การพิจารณาหาเหตุผล) ๓. ภาวนามยปัญญา (ปัญญาเกิดแต่การฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ) (พ.ธ. หน้า ๑๑๓)

ปัญญาวุฒิธรรม ธรรมเป็นเครื่องเจริญปัญญา คุณธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแห่งปัญญา ๑. สัปปุริสสังเสวะ คบหาสัตบุรุษ เสวนาท่านผู้ทรง ๒. สัทธัมมัสสวนะ ฟังสัทธรรม เอาใจใส่ เล่าเรียน หาความรู้จริง ๓. โยนิโสมนสิการ ทำในใจโดยแยบคาย คิดหาเหตุผลโดยถูกวิธี ๔. ธัมมานุธัมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรมถูกต้องตามหลัก คือ ให้สอดคล้องพอดี ขอบเขตความหมาย และวัตถุประสงค์ที่สัมพันธ์กับธรรมข้ออื่น ๆ นำสิ่งที่ได้เล่าเรียนและตริตรองเห็นแล้วไปใช้ปฏิบัติให้ถูกต้องตามความมุ่งหมายของสิ่งนั้น ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๖๒ – ๑๖๓)

ปาปณิกธรรม ๓ หลักพ่อค้า องค์คุณของพ่อค้ามี ๓ อย่าง คือ ๑ จักขุมา ตาดี (รู้จักสินค้า) ดูของเป็น สามารถคำนวณราคา กะทุน เก็งกำไร แม่นยำ ๒. วิธูโร จัดเจนธุรกิจ (รู้แหล่งซื้อขาย รู้ความเคลื่อนไหวความต้องการของตลาด สามารถในการจัดซื้อจัดจำหน่าย รู้ใจและรู้จักเอาใจลูกค้า) ๓. นิสสยสัมปันโน พร้อมด้วยแหล่งทุนอาศัย (เป็นที่เชื่อถือไว้วางในในหมู่แหล่งทุนใหญ่ ๆ หาเงินมาลงทุนหรือดำเนินกิจการโดยง่าย ๆ) (พ.ธ. หน้า ๑๑๔)

ผัสสะ หรือ **สัมผัส** การถูกต้อง การกระทบ ความประจวบกันแห่งอายตนะภายใน อายตนะภายนอก และวิญญาณ มี ๖ คือ ๑. จักขุสัมผัส (ความกระทบทางตา คือ ตา + รูป + จักขุ - วิญญาณ) ๒. โสตสัมผัส (ความกระทบทางหู คือ หู + เสียง + โสตวิญญาณ) ๓. ฆานสัมผัส (ความกระทบทางจมูก คือ จมูก + กลิ่น + ฆานวิญญาณ) ๔. ชิวหาสัมผัส (ความกระทบทางลิ้น คือ ลิ้น + รส + ชิวหาวิญญาณ) ๕. กายสัมผัส (ความกระทบทางกาย คือ กาย + โผฏฐัพพะ + กายวิญญาณ) ๖. มโนสัมผัส (ความกระทบทางใจ คือ ใจ + ธรรมารมณ์ + มโนวิญญาณ) (พ.ธ. หน้า ๒๓๓)

ผู้วิเศษ หมายถึง ผู้สำเร็จ ผู้มีวิทยากร (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕)

พระธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ (พ.ศ. หน้า ๑๘๓)

พระอนุพุทธะ ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรู้ด้วยได้สดับเล่าเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน (พ.ศ. หน้า ๓๗๔)

พระปัจเจกพุทธะ พระพุทธเจ้าประเภทหนึ่ง ซึ่งตรัสรู้เฉพาะตัว มิได้สั่งสอนผู้อื่น (พ.ศ. หน้า ๑๖๒)

พระพุทธคุณ ๙ คุณของพระพุทธเจ้า ๙ ประการ ได้แก่ อรหำ เป็นผู้ไกลจากกิเลส ๒. สมฺมาสัมฺพุทฺโธ เป็นผู้ตรัสรู้ชอบได้โดยพระองค์เอง ๓. วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ ๔. สุคโต เป็นผู้เสด็จไปแล้วด้วยดี ๕. โลกวิทู เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง ๖. อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ เป็นผู้สามารถฝึกบุรุษที่สมควรฝึกได้อย่างไม่มีใครยิ่งกว่า ๗. สตฺถา เทวมนุสฺสานำ เป็นครูผู้สอนเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ๘. พุทฺโธ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ๙. ภควา เป็นผู้มีโชค มีความเจริญ จำแนกธรรมสั่งสอนสัตว์ (พ.ศ. หน้า ๑๙๑)

พระพุทธเจ้า ผู้ตรัสรู้โดยชอบแล้วสอนผู้อื่นให้รู้ตาม ท่านผู้รู้ดี รู้ชอบด้วยตนเองก่อนแล้ว สอนประชุมชนให้ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (พ.ศ. หน้า ๑๘๓)

พระภิกษุ ชายผู้ได้อุปสมบทแล้ว ชายที่บวชเป็นพระ พระผู้ชาย แปลตามรูปศัพท์ว่า ผู้ขอหรือผู้มองเห็นภัยในสังขารหรือผู้ทำลายกิเลส ดูบริษัท ๔ สหธรรมิก บรรพชิต อุปสัมบัน ภิกษุสาวกรูปแรก ได้แก่ พระอัญญาโกณฑัญญะ (พ.ศ. หน้า ๒๐๔)

พระรัตนตรัย รัตนะ ๓ แก้วอันประเสริฐ หรือสิ่งล้ำค่า ๓ ประการ หลักที่เคารพบูชาสูงสุดของพุทธศาสนิกชน ๓ อย่าง คือ ๑ พระพุทธเจ้า (พระผู้ตรัสรู้เอง และสอนให้ผู้อื่นรู้ตาม) ๒.พระธรรม (คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหลักความจริงและหลักความประพฤติ) ๓. พระสงฆ์ (หมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า) (พ.ธ.หน้า ๑๑๖)

พระสงฆ์ หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วปฏิบัติชอบตามพระธรรมวินัย หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า (พ.ศ. หน้า ๑๘๕)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หมายถึง ท่านผู้ตรัสรู้เอง และสอนผู้อื่นให้รู้ตาม (พ.ศ. หน้า ๑๘๙)

พระอนุพุทธะ หมายถึง ผู้ตรัสรู้ตาม คือ ตรัสรูด้วยได้สดับเล่าเรียนและปฏิบัติตามที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอน ได้แก่ พระอรหันต์สาวกทั้งหลาย (พ.ศ. หน้า ๓๗๔)

พระอริยบุคคล หมายถึง บุคคลผู้เป็นอริยะ ท่านผู้บรรลุธรรมวิเศษ มีโสดาปัตติผล เป็นต้น มี ๔ คือ

1. พระโสดาบัน
2. พระสกทาคามี (หรือสกิทาคามี)
3. พระอนาคามี
4. พระอรหันต์

แบ่งพิสดารเป็น ๘ คือ

พระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผลคู่ ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามิมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในสกทาคามีผลคู่ ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามิมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอนาคามิผลคู่ ๑

พระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตมรรค และพระผู้ตั้งอยู่ในอรหัตตผลคู่ ๑ (พ.ศ. หน้า ๓๘๖)

พราหมณ์ หมายถึง คนวรรณะหนึ่งใน ๔ วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร ; พราหมณ์เป็นวรรณะนักบวชและเป็นเจ้าพิธี ถือตนว่าเป็นวรรณะสูงสุด เกิดจากปากพระพรหม (พ.ศ. หน้า ๑๘๕)

พละ ๔ กำลัง พละ ๔ คือ ธรรมอันเป็นพลังทำให้ดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่ต้องหวาดหวั่นภัยต่าง ๆ ได้แก่ ๑. ปัญญาพละ กำลังคือปัญญา ๒. วิริยพละ กำลังคือความเพียร ๓. อนวัชชพละ กำลังคือการกระทำที่ไม่มีโทษ ๔. สังคหพละ กำลังการสังเคราะห์ คือ เกื้อกูลอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี (พ.ศ. หน้า ๑๘๕ – ๑๘๖)

พละ ๕ พละ กำลัง พละ ๕ คือ ธรรมอันเป็นกำลัง ซึ่งเป็นเครื่องเกื้อหนุนแก่อริยมรรค จัดอยู่ในจำพวกโพธิปักขิยธรรม มี ๕ คือ สัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา (พ.ศ. หน้า ๑๘๕ – ๑๘๖)

พุทธกิจ ๕ พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพุทธกิจ ๕ ประการ คือ ๑. ปุพฺพณฺเห ปิณฺฑปาตญฺจ ตอนเช้าเสด็จออกบิณฑบาต เพื่อโปรดสัตว์ โดยการสนทนาธรรมหรือการแสดงหลักธรรมให้เข้าใจ ๒. สายณฺเห ธมฺมเทสนำ ตอนเย็น แสดงธรรมแก่ประชาชนที่มาเฝ้าบริเวณที่ประทับ ๓. ปโทเส ภิกฺขุโอวาทำ ตอนค่ำ แสดงโอวาทแก่พระสงฆ์ ๔. อฑฺฒรตฺเต เทวปญฺหนำ ตอนเที่ยงคืนทรงตอบปัญหาแก่พวกเทวดา ๕. ปจฺจูเสว คเต กาเล ภพฺพาภพฺเพ วิโลกนำ ตอนเช้ามืด จวนสว่าง ทรงตรวจพิจารณาสัตว์โลกว่าผู้ใดมีอุปนิสัยที่จะบรรลุธรรมได้ (พ.ศ. หน้า ๑๘๙ - ๑๙๐)

พุทธคุณ คุณของพระพุทธเจ้า คือ ๑. ปัญญาคุณ (พระคุณ คือ ปัญญา) ๒. วิสุทธิคุณ (พระคุณ คือ ความบริสุทธิ์) ๓. กรุณาคุณ (พระคุณ คือ พระมหากรุณา) (พ.ศ. หน้า ๑๙๑)

ภพ โลกเป็นที่อยู่ของสัตว์ ภาวะชีวิตของสัตว์ มี ๓ คือ ๑. กามภพ ภพของผู้ยังเสวยกามคุณ ๒. รูปภพ ภพของผู้เข้าถึงรูปฌาน ๓. อรูปภพ ภพของผู้เข้าถึงอรูปฌาน (พ.ศ. หน้า ๑๙๘)

ภาวนา ๔ การเจริญ การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ๑. กายภาวนา ๒. สีลภาวนา ๓. จิตตภาวนา ๔. ปัญญาภาวนา (พ.ธ. หน้า ๘๑ – ๘๒)

ภูมิ ๓๑ ๑.พื้นเพ พื้น ชั้น ที่ดิน แผ่นดิน ๒. ชั้นแห่งจิต ระดับจิตใจ ระดับชีวิต มี ๓๑ ภูมิ ได้แก่ อบายภูมิ ๔ (ภูมิที่ปราศจากความเจริญ) - นิรยะ (นรก) – ติรัจฉานโยนิ (กำเนิดดิรัจฉาน) – ปิตติวิสัย (แดนเปรต) - อสุรกาย (พวกอสูร) กามสุคติภูมิ ๗ (กามาวจรภูมิที่เป็นสุคติ ภูมิที่เป็นสุคติซึ่งยังเกี่ยวข้องกับกาม) - มนุษย์ (ชาวมนุษย์) – จาตุมหาราชิกา (สวรรค์ชั้นที่ท้าวมหาราช ๔ ปกครอง) - ดาวดึงส์ (แดนแห่งเทพ ๓๓ มีท้าวสักกะเป็นใหญ่) -ยามา (แดนแห่งเทพผู้ปราศจากความทุกข์) - ดุสิต (แดนแห่งผู้เอิบอิ่มด้วยสิริสมบัติของตน) - นิมมานรดี (แดนแห่งเทพผู้ยินดีในการเนรมิต) - ปรนิมมิตวสวัตตี (แดนแห่งเทพผู้ยังอำนาจให้เป็นไปในสมบัติที่ผู้อื่นนิรมิตให้) (พ.ธ. หน้า ๓๑๖-๓๑๗)

โภคอาทิยะ ๕ ประโยชน์ที่ควรถือเอาจากโภคทรัพย์ ในการที่จะมีหรือเหตุผลในการที่จะมีหรือครอบครองโภคทรัพย์ ๑. เลี้ยงตัว มารดา บิดา บุตร ภรรยา และคนในปกครองทั้งหลายให้เป็นสุข ๒. บำรุงมิตรสหายและร่วมกิจกรรมการงานให้เป็นสุข ๓. ใช้ป้องกันภยันตราย ๔. ทำพลี คือ ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ อติถิพลี ต้อนรับแขก ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ ราชพลี บำรุงราชการเสียภาษี เทวตาพลี สักการะบำรุงสิ่งที่เชื่อถือ ๕. อุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ ผู้ประพฤติชอบ (พ.ธ. หน้า ๒๐๒ -๒๐๓)

มงคล สิ่งที่ทำให้มีโชคดีตามหลักพระพุทธศาสนา หมายถึง ธรรมที่นำมาซึ่งความสุข ความเจริญ มงคล ๓๘ ประการ หรือ เรียกเต็มว่า อุดมมงคล (มงคลอันสูงสุด) ๓๘ ประการ (ดูรายละเอียดมงคลสูตร) (พ.ศ. หน้า ๒๑๑)

มิจฉาวณิชชา ๕ การค้าขายที่ผิดศีลธรรมไม่ชอบธรรม มี ๕ ประการ คือ ๑. สัตถวณิชชา ค้าอาวุธ ๒. สัตตวณิชชา ค้ามนุษย์ ๓. มังสวณิชชา เลี้ยงสัตว์ไว้ขายเนื้อ ๔. มัชชวณิชชา ค้าขายน้ำเมา ๕. วิสวณิชชา ค้าขายยาพิษ (พ.ศ. หน้า ๒๓๓)

มรรคมีองค์ ๘ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ เรียกเต็มว่า “อริยอัฏฐังคิกมรรค” ได้แก่ ๑. สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ๔. สัมมากัมมันตะ ทำการชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗.สัมมาสติ ระลึกชอบ ๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ (พ.ศ. หน้า ๒๑๕)

มิจฉัตตะ ๑๐ ภาวะที่ผิด ความเป็นสิ่งที่ผิด ได้แก่ ๑. มิจฉทิฏฐิ (เห็นผิด ได้แก่ ความเห็นผิดจากคลองธรรมตามหลักกุศลกรรมบถ และความเห็นที่ไม่นำไปสู่ความพ้นทุกข์) ๒. มิจฉาสังกัปปะ (ดำริผิด ได้แก่ ความดำริที่เป็นอกุศลทั้งหลาย ตรงข้ามจากสัมมาสังกัปปะ) ๓. มิจฉาวาจา (วาจาผิด ได้แก่ วจีทุจริต ๔) ๔. มิจฉากัมมันตะ (กระทำผิด ได้แก่ กายทุจริต ๓) ๕. มิจฉาอาชีวะ (เลี้ยงชีพผิด ได้แก่ เลี้ยงชีพในทางทุจริต) ๖. มิจฉาวายามะ (พยายามผิด ได้แก่ ความเพียรตรงข้ามกับสัมมาวายามะ) ๗. มิจฉาสติ (ระลึกผิด ได้แก่ ความระลึกถึงเรื่องราวที่ล่วงแล้ว เช่น ระลึกถึงการได้ทรัพย์ การได้ยศ เป็นต้น ในทางอกุศล อันจัดเป็นสติเทียม) เป็นเหตุชักนำใจให้เกิดกิเลส มีโลภะ มานะ อสสา มัจฉริยะ เป็นต้น ๘. มิจฉาสมาธิ (ตั้งใจผิด ได้แก่ ตั้งจิตเพ่งเล็ง จดจ่อปักใจแน่วแน่ ในกามราคะพยาบาท เป็นต้น หรือเจริญสมาธิแล้ว หลงเพลิน ติดหมกมุ่น ตลอดจนนำไปใช้ผิดทาง ไม่เป็นไปเพื่อญาณทัสสนะ และความหลุดพ้น) ๙. มิจฉาญาณ (รู้ผิด ได้แก่ ความหลงผิดที่แสดงออกในการคิดอุบายทำความชั่วและในการพิจารณาทบทวน ว่าความชั่วนั้น ๆ ตนกระทำได้อย่างดีแล้ว เป็นต้น) ๑๐. มิจฉาวิมุตติ (พ้นผิด ได้แก่ ยังไม่ถึงวิมุตติ สำคัญว่าถึงวิมุตติ หรือสำคัญผิดในสิ่งที่มิใช่วิมุตติ) (พ.ธ. หน้า ๓๒๒)

มิตรปฏิรูป คนเทียมมิตร มิตรเทียม มิใช่มิตรแท้ มี ๔ พวก ได้แก่

1. คนปอกลอก มีลักษณะ ๔ คือ ๑.๑ คิดเอาได้ฝ่ายเดียว ๑.๒ ยอมเสียแต่น้อยโดยหวังจะเอาให้มาก ๑.๓ ตัวเองมีภัย จึงมาทำกิจของเพื่อน ๑.๔ คบเพื่อนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ของตัว
๒. คนดีแต่พูด มีลักษณะ ๔ คือ ๒.๑ ดีแต่ยกเรื่องที่ผ่านมาแล้วมาปราศรัย ๒.๒ ดีแต่อ้างสิ่งที่ยังมีดี แต่อ้างสิ่งที่ยังไม่มีมาปราศรัย ๒.๓ สงเคราะห์ด้วยสิ่งที่ไร้ประโยชน์ ๒.๔ เมื่อเพื่อนมีกิจอ้างแต่เหตุขัดข้อง
๓. คนหัวประจบมีลักษณะ ๔ คือ ๓.๑ จะทำชั่วก็คล้อยตาม ๓.๒ จะทำดีก็คล้อยตาม ๓.๓ ต่อหน้าสรรเสริญ ๓.๔ ลับหลังนินทา
๔. คนชวนฉิบหายมีลักษณะ ๔ ๔.๑ คอยเป็นเพื่อนดื่มน้ำเมา ๔.๒ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวกลางคืน

๔.๓ คอยเป็นเพื่อนเที่ยวดูการเล่น ๔.๔ คอยเป็นเพื่อนไปเล่นการพนัน (พ.ธ. หน้า ๑๕๔ – ๑๕๕)

มิตรน้ำใจ ๑. เพื่อนมีทุกข์พลอยทุกข์ด้วย ๒. เพื่อนมีสุขพลอยดีใจ ๓. เขาติเตียนเพื่อน ช่วยยับยั้ง แก้ไขให้ ๔. เขาสรรเสริญเพื่อน ช่วยพูดเสริมสนับสนุน (พ.ศ. หน้า ๒๓๔)

รูป ๑. สิ่งที่ต้องสลายไปเพราะปัจจัยต่าง ๆ อันขัดแย้ง สิ่งที่เป็นรูปร่างพร้อมทั้งลักษณะอาการของมัน ส่วนร่างกาย จำแนกเป็น ๒๘ คือ มหาภูตรูป หรือธาตุ ๔ และอุปาทายรูป ๒. อารมณ์ที่รู้ได้ด้วยจักษุ สิ่งที่ปรากฏแก่ตา ข้อ ๑ ในอารมณ์ ๖ หรืออายตนะภายนอก ๓. ลักษณนามใช้เรียกพระภิกษุสามเณร เช่น ภิกษุรูปหนึ่ง (พ.ศ. หน้า ๒๕๓)

วัฏฏะ ๓ หรือไตรวัฏฏ์ การวนเวียน การเวียนเกิด เวียนตาย การเวียนว่ายตายเกิด ความเวียนเกิด หรือวนเวียนด้วยอำนาจกิเลส กรรม และวิบาก เช่น กิเลสเกิดขึ้นแล้วให้ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้วย่อมได้ผลของกรรม เมื่อได้รับผลของกรรมแล้ว กิเลสก็เกิดอีกแล้ว ทำกรรมแล้วเสวยผลกรรมหมุนเวียนต่อไป (พ.ธ. หน้า ๒๖๖)

วาสนา อาการกายวาจา ที่เป็นลักษณะพิเศษของบุคคล ซึ่งเกิดจากกิเลสบางอย่าง และได้สั่งสมอบรมมาเป็นเวลานานจนเคยชินติดเป็นพื้นประจำตัว แม้จะละกิเลสนั้นได้แล้ว แต่ก็อาจจะละอาการกายวาจาที่เคยชินไม่ได้ เช่น คำพูดติดปาก อาการเดินที่เร็วหรือเดินต้วมเตี้ยม เป็นต้น ท่านขยายความว่า วาสนาที่เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤต คือ เป็นกลาง ๆ ไม่ดีไม่ชั่วก็มี ที่เป็นกุศลกับอัพยากฤตนั้นไม่ต้องละ แต่ที่เป็นอกุศลซึ่งควรจะละนั้น แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่จะเป็นเหตุให้เข้าถึงอบายกับส่วนที่เป็นเหตุให้เกิดอาการแสดงออกทางกายวาจาแปลก ๆ ต่าง ๆ ส่วนแรก พระอรหันต์ทุกองค์ละได้ แต่ส่วนหลังพระพุทธเจ้าเท่านั้นละได้ พระอรหันต์อื่นละไม่ได้ จึงมีคำกล่าวว่าพระพุทธเจ้าเท่านั้นละกิเลสทั้งหมดได้ พร้อมทั้งวาสนา; ในภาษาไทย คำว่าวาสนามีความหมายเพี้ยนไป กลายเป็นอำนาจบุญเก่า หรือกุศลที่ทำให้ได้รับลาภยศ (ไม่มีใน พ.ศ. ฉบับที่พิมพ์เป็นเล่ม แต่ค้นได้จากแผ่นซีดีรอม พ.ศ. ของสมาคมศิษย์เก่ามหาจุฬาฯ)

วิตก ความตรึก ตริ กายยกจิตขึ้นสู่อารมณ์ การคิด ความดำริ “ไทยใช้ว่าเป็นห่วงกังวล” แบ่งออกเป็นกุศลวิตก ๓ และอกุศลวิตก ๓ (พ.ศ. หน้า ๒๗๓)

วิบัติ ๔ ความบกพร่องแห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งไม่อำนวยแก่การที่กรรมดีจะปรากฏผล แต่กลับเปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล พูดสั้น ๆ ว่าส่วนประกอบบกพร่อง เปิดช่องให้กรรมชั่ววิบัติมี ๔ คือ ๑. คติวิบัติ วิบัติแห่งคติ หรือคติเสีย คือเกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศ สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะ ไม่เกื้อกูลทางดำเนินชีวิต ถิ่นที่ไปไม่อำนวย ๒. อุปธิวิบัติ วิบัติแห่งร่างกาย หรือ รูปกายเสีย เช่น ร่างกายพิกลพิการ อ่อนแอ ไม่สวยงาม กิริยาท่าทางน่าเกลียด ไม่ชวนชมตลอดจนสุขภาพที่ไม่ดี เจ็บป่วย มีโรคมาก ๓. กาลวิบัติ วิบัติแห่งกาลหรือหรือกาลเสีย คือเกิดอยู่ในยุคสมัยที่บ้านเมืองมีภัยพิบัติไม่สงบเรียบร้อย ผู้ปกครองไม่ดี สังคมเสื่อมจากศีลธรรม มากด้วยการเบียดเบียน ยกย่องคนชั่ว บีบคั้นคนดี ตลอดจนทำอะไรไม่ถูกกาลเวลา ไม่ถูกจังหวะ ๔. ปโยควิบัติ วิบัติแห่งการประกอบ หรือกิจการเสีย เช่น

ฝักใฝ่ ในกิจการหรือเรื่องราวที่ผิด ทำการไม่ตรงตามความถนัด ความสามารถ ใช้ความเพียรไม่ถูกต้อง ทำการครึ่ง ๆ กลาง ๆ เป็นต้น (พ.ธ. หน้า ๑๖๐- ๑๖๑)

วิปัสสนาญาณ ๙ ญาณในวิปัสสนา ญาณที่นับเข้าในวิปัสสนา เป็นความรู้ที่ทำให้เกิดความเห็นแจ้ง เข้าใจสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง ได้แก่ ๑. อุทยัพพยานุปัสสนาณาณ คือ ญาณอันตามเห็นความเกิดและดับของเบญจขันธ์ ๒. ภังคานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันตามเห็นความสลาย เมื่อเกิดดับก็คำนึงเด่นชัด ในส่วนดับของสังขารทั้งหลาย ต้องแตกสลายทั้งหมด ๓. ภยตูปัฏฐานญาณ คือ ณาณอันมองเห็นสังขาร ปรากฏเป็นของน่ากลัว ๔. อาทีนวานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงเห็นโทษของสังขารทั้งหลาย ว่าเป็นโทษบกพร่องเป็นทุกข์ ๕. นิพพิทานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงเห็นความหน่ายของสังขาร ไม่เพลินเพลิน ติดใจ ๖. มุญจิตุกัมยตาญาณ คือ ญาณอันคำนึงด้วยใคร่พ้นไปเสีย คือ หน่ายสังขารทั้งหลาย ปรารถนาที่จะพ้นไปเสีย ๗. ปฏิสังขานุปัสสนาญาณ คือ ญาณอันคำนึงพิจารณาหาทาง เมื่อต้องการจะพ้นไปเสีย เพื่อมองหาอุบายจะปลดเปลื้องออกไป ๘. สังขารุเปกขาณาณ คือ ญาณอันเป็นไปโดยความเป็นกลางต่อสังขาร คือ พิจารณาสังขารไม่ยินดียินร้ายในสังขารทั้งหลาย ๙. สัจจานุโลมิกญาณ หรือ อนุโลมญาณ คือ ณาณอันเป็นไปโดยอนุโลกแก่การหยั่งรู้อริยสัจแล้วแล้วมรรคญาณให้สำเร็จความเป็นอริยบุคคลต่อไป (พ.ศ. หน้า ๒๗๖ – ๒๗๗)

วิมุตติ ๕ ความหลุดพ้น ภาวะไร้กิเลส และไม่มีทุกข์ มี ๕ ประการ คือ ๑. วิกขัมภนวิมุตติ ดับโดยข่มไว้ คือ ดับกิเลส ๒. ตทังควิมุตติ ดับกิเลสด้วยธรรมที่เป็นคู่ปรับธรรมที่ตรงกันข้าม ๓. สมุจเฉทวิมุตติ ดับด้วยตัดขาด ดับกิเลสเสร็จสิ้นเด็ดขาด ๔. ปฏิปัสสัทธิวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ โดยอาศัยโลกุตตรมรรคดับกิเลส ๕. นิสรณวิมุตติ ดับด้วยสงบระงับ คือ อาศัยโลกุตตรธรรมดับกิเลสเด็ดขาดเสร็จสิ้น (พ.ธ. หน้า ๑๙๔)

โลกบาลธรรม ธรรมคุ้มครองโลก ได้แก่ ปกครองควบคุมใจมนุษย์ไว้ให้อยู่ในความดี มิให้ละเมิดศีลธรรม และให้อยู่กันด้วยความเรียบร้อยสงบสุข ไม่เดือดร้อนสับสนวุ่นวาย มี ๒ อย่างได้แก่ ๑. หิริ ความอายบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว ๒. โอตตัปปะ ความกลัวบาปเกรงกลัวต่อความชั่วและผลของกรรมชั่ว (พ.ศ. หน้า ๒๖๐)

ฤาษี หมายถึง ผู้แสวงธรรม ได้แก่ นักบวชนอกพระศาสนาซึ่งอยู่ในป่า ชีไพร ผู้แต่งคัมภีร์พระเวท (พ.ศ. หน้า ๒๕๖)

สติปัฏฐาน ๔ ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามสิ่งนั้น ๆ มันเป็นของมันเอง มี ๔ ประการ คือ

๑. กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณากายให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงกาย ไม่ใช่สัตว์บุคคล ตัวตนเราเขา) ท่านจำแนกวิธีปฏิบัติได้หลายอย่าง คือ อานาปานสติ กำหนดลมหายใจ ๑ อิริยาบถ กำหนดรู้ทันอิริยาบถ ๑) สัมปชัญญะ สร้างสัมปชัญญะในการกระทำความเคลื่อนไหวทุกอย่าง ๑) ปฏิกูลมนสิการ พิจารณาส่วนประกอบอันไม่สะอาดทั้งหลายที่ประชุมเข้าเป็นร่างกายนี้ ๑) ธาตุมนสิการ พิจารณาเห็นร่างกายของตน โดยสักว่าเป็นธาตุแต่ละอย่างๆ

๒. เวทนานุปัสสาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนาให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงเวทนา ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรู้ชัดเวทนาอันเป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี เฉย ๆ ก็ดี ทั้งที่เป็นสามิสและเป็นนิรามิสตามที่เป็นไปอยู่ขณะนั้น ๆ

๓. จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่าเป็นแต่เพียงจิต ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนเราเขา) คือ มีสติรู้ชัดจิตของตนที่มีราคะ ไม่มีราคะ มีโทสะ ไม่มีโทสะ มีโมหะ ไม่มีโมหะ เศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว ฟุ้งซ่านหรือเป็นสมาธิ ฯลฯ อย่างไร ๆ ตามที่เป็นไปอยู่ในขณะนั้น ๆ

๔. ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม ให้รู้เห็นตามเป็นจริงว่า เป็นแต่เพียงธรรม ไม่ใช่สัตว์บุคคลตัวตนของเรา) คือ มีสติรู้ชัดธรรมทั้งหลาย ได้แก่ นิวรณ์ ๕ ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ โพชฌงค์ ๗ อริยสัจ ๔ ว่าคืออะไร เป็นอย่างไร มีในตนหรือไม่ เกิดขึ้นเจริญบริบูรณ์และดับได้อย่างไร เป็นต้น ตามที่เป็นจริงของมันอย่างนั้น ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๖๕)

สมณะ หมายถึง ผู้สงบ หมายถึงนักบวชทั่วไป แต่ในพระพุทธศาสนา ท่านให้ความหมายจำเพาะ หมายถึงผู้ระดับบาป ได้แก่ พระอริยบุคคล และผู้ปฏิบัติเพื่อระงับบาป ได้แก่ ผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อเป็นพระอริยบุคคล (พ.ศ. หน้า ๒๙๙)

สมบัติ ๔ คือ ความเพียบพร้อมสมบูรณ์แห่งองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งช่วยเสริมส่งอำนวยโอกาสให้กรรมดีปรากฏผล และไม่เปิดช่องให้กรรมชั่วแสดงผล มี ๔ อย่าง คือ ๑. คติสมบัติ สมบัติแห่งคติ ถึงพร้อมด้วยคติหรือคติให้ คือ เกิดอยู่ในภพ ภูมิ ถิ่น ประเทศที่เจริญ เหมาะหรือเกื้อกูล ตลอดจนในระยะสั้นคือดำเนินชีวิตหรือไปในถิ่นที่อำนวย ๒. อุปธิสมบัติ สมบัติแห่งร่างกาย ถึงพร้อมด้วยร่างกาย คือมีรูปร่างสวย ร่างกายสง่างาม หน้าตาท่าทางดี น่ารัก น่านิยมเลื่อมใส สุขภาพดี แข็งแรง ๓. กาลสมบัติ สมบัติแห่งกาล ถึงพร้อมด้วยกาลหรือกาลให้ คือ เกิดอยู่ในสมัยที่บ้านเมือง มีความสงบสุข ผู้ปกครองดี ผู้คนมีคุณธรรมยกย่องคนดี ไม่ส่งเสริมคนชั่ว ตลอดจนในระยะเวลาสั้นคือ ทำอะไรถูกกาลเวลา ถูกจังหวะ ๔. ปโยคสมบัติ สมบัติแห่งการประกอบ ถึงพร้อมด้วยการประกอบกิจ หรือกิจการให้ เช่น ทำเรื่องตรงกับที่เขาต้องการ ทำกิจตรงกับความถนัดความสามารถของตน ทำการถึงขนาดถูกหลักครบถ้วน ตามเกณฑ์หรือเต็มอัตรา ไม่ใช่ทำครึ่ง ๆ กลาง ๆ หรือเหยาะแหยะ หรือไม่ถูกเรื่องกัน รู้จักจัดทำ รู้จักดำเนินการ (พ.ธ. หน้า ๑๖๑ – ๑๖๒)

สมาบัติ ภาวะสงบประณีตซึ่งพึงเข้าถึง; สมาบัติมีหลายอย่าง เช่น ฌานสมบัติ ผลสมาบัติ อนุปุพพวิหารสมาบัติ (พ.ศ. หน้า ๓๐๓)

สติ ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ การคุมใจได้กับกิจ หรือคุมจิตใจไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้องจำการที่ทำและคำพูดแม้นานได้ (พ.ศ. หน้า ๓๒๗)

สังฆคุณ ๙ คุณของพระสงฆ์ ๑. พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเป็นผู้ปฏิบัติดี ๒. เป็นผู้ปฏิบัติตรง ๓. เป็นผู้ปฏิบัติถูกทาง ๔. เป็นผู้ปฏิบัติสมควร ๕. เป็นผู้ควรแก่การคำนับ คือ ควรกับของที่เขานำมาถวาย ๖. เป็นผู้ควรแก่การตอนรับ ๗. เป็นผู้ควรแก่ทักษิณา ควรแก่ของทำบุญ ๘. เป็นผู้ควรแก่

การกระทำอัญชลี ควรแก่การกราบไหว้ ๙. เป็นนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลก เป็นแหล่งปลูกฝังและเผยแพร่ความดีที่ยอดเยี่ยมของโลก(พ.ธ. หน้า ๒๖๕-๒๖๖)

สังเวชนียสถาน สถานที่ตั้งแห่งความสังเวช ที่ที่ให้เกิดความสังเวช มี ๔ คือ ๑. ที่พระพุทธเจ้าประสูติ คือ อุทยานลุมพินี ปัจจุบันเรียกลุมพินีหรือรุมมินเด (Lumbini หรือ Rummindei) ๒. ที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ คือ ควงโพธิ์ ที่ตำบลพุทธคยา (Buddha Gaya หรือ Bodh – Gaya) ๓. ที่พระพุทธเจ้าแสดงปฐมเทศนา คือป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี ปัจจุบันเรียกสารนาถ ๔. ที่พระพุทธเจ้าปรินิพพาน คือที่สาลวโนทยาน เมืองกุสินารา หรือกุสินคร บัดนี้เรียกกาเซีย (Kasia หรือ Kusinagara) (พ.ศ. หน้า ๓๑๗)

สันโดษ ความยินดี ความพอใจ ยินดีด้วยปัจจัย ๔ คือ ผ้านุ่งห่ม อาหารที่นอนที่นั่ง และยาตามมีตามได้ ยินดีของของตน การมีความสุข ความพอใจด้วยเครื่องเลี้ยงชีพที่หามาได้ด้วยเพียรพยายามอันชอบธรรมของตน ไม่โลภ ไม่ริษยาใคร (พ.ศ. หน้า ๓๒๔)

สันโดษ ๓ ๑. ยถาลาภสันโดษ ยินดีตามที่ได้ คือ ได้สิ่งใดมาด้วยความเพียรของตน ก็พอใจด้วยสิ่งนั้น ไม่ได้เดือดร้อนเพราะของที่ไม่ได้ ไม่เพ่งเล็งอยากได้ของคนอื่นไม่ริษยาเขา ๒. ยถาพลสันโดษ คือ ยินดีตามกำลัง คือ พอใจเพียงแค่พอแก่กำลังร่างกาย สุขภาพ และขอบเขตการใช้สอยของตน ของที่เกินกำลังก็ไม่หวงแหนเสียดายไม่เก็บไว้ให้เสียเปล่า หรือฝืนใช้ให้เป็นโทษแก่ตน ๓. ยถาสารุปปสันโดษ ยินดีตามสมควร คือ พอใจตามที่สมควร คือ พอใจตามที่สมควรแก่ภาวะฐานะแนวทางชีวิต และจุดหมายแห่งการบำเพ็ญกิจของตน เช่น ภิกษุพอใจแต่องอันเหมาะกับสมณภาวะ หรือได้ของใช้ที่ไม่เหมาะสมกับตน แต่จะมีประโยชน์แก่ผู้อื่นก็นำไปมอบให้แก่เขา เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๓๒๔)

สัทธรรม ๓ ธรรมอันดี ธรรมที่แท้ ธรรมของสัตบุรุษ หลักหรือแก่นศาสนา มี ๓ ประการ ได้แก่

1. ปริยัติสัทธรรม (สัทธรรมคือคำสั่งสอนอันจะต้องเล่าเรียน ได้แก่ พุทธพจน์)
2. ปฏิบัติสัทธรรม (สัทธรรมคือสิ่งพึงปฏิบัติ ได้แก่ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา)
3. ปฏิเวธสัทธรรม (สัทธรรมคือผลอันจะพึงเข้าถึง หรือบรรลุด้วยการปฏิบัติ ได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน (พ.ธ. หน้า ๑๒๕)

สัปปุริสธรรม ๗ ธรรมของสัตบุรุษ ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ๑. ธัมมัญญุตา คือ ความรู้จักเหตุ คือ รู้หลักความจริง ๒. อัตถัญญุตา คือ ความรู้จักผล คือรู้ความมุ่งหมาย ๓. อัตตัญญุตา คือ ความรู้จักตน คือ รู้ว่าเรานั้นว่าโดยฐานะ ภาวะ เพศ กำลังความรู้ ความสามารถ ความถนัด และคุณธรรม เป็นต้น ๔. มัตตัญญุตา คือ ความรู้จักประมาณ คือ ความพอดี ๕. กาลัญญุตา คือ ความรู้จักกาล คือ รู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม ๖. ปริสัญญุตา คือ ความรู้จักบริษัทคือรู้จักชุมชนและรู้จักที่ประชุม ๗. ปุคคลัญญุตา หรือ ปุคคลปโรปรัญญุตา คือ ความรู้จักบุคคล คือความแตกต่างแห่งบุคคล (พ.ธ. หน้า ๒๔๔)

สัมปชัญญะ ความรู้ตัวทั่วพร้อม ความรู้ตระหนัก ความรู้ชัดเข้าใจชัด ซึ่งสิ่งนึกได้ มักมาคู่กับสติ (พ.ศ. หน้า ๒๔๔)

สาราณียธรรม ๖ ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน เรียกอีกอย่างว่า “สาราณียธรรม” ๑. เมตตากายกรรม มีเมตตากายกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๒. เมตตาวจีกรรม มีเมตตาวจีกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๓. เมตตา มโนกรรม มีเมตตามโนกรรมทั้งต่อหน้าและลับหลัง ๔. สาธารณโภคี แบ่งปันสิ่งของที่ได้มาไม่หวง แหน ใช้ผู้เดียว ๕. สีลสามัญญตา มีความประพฤติร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์หรือขจัดปัญหา ๖.ทิฏฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบดีงาม เช่นเดียวกับหมู่คณะ (พ.ธ. หน้า ๒๓๓-๒๓๕)

สุข ๒ ความสบาย ความสำราญ มี ๒ อย่าง ได้แก่ ๑. กายิกสุข สุขทางกาย ๒. เจตสิกสุข สุขทางใจ อีกหมวดหนึ่งมี ๒ คือ ๑. สามิสสุข สุขอิงอามิส คือ อาศัยกามคุณ ๒. นิรามิสสุข สุขไม่อิงอามิส คือ อิงเนกขัมมะ (พ.ศ. หน้า ๓๔๓)

ศรัทธา ความเชื่อ ความเชื่อถือ ความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม (พ.ศ. หน้า ๒๙๐)

ศรัทธา ๔ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ๔ ประการคือ ๑. กัมมสัทธา (เชื่อกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไรโดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งที่รู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความชั่ว ความดีมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอ้อนวอนหรือนอนคอยโชค เป็นต้น ๒. วิปากสัทธา (เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรมที่สำเร็จต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี และผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว ๓. กัมมัสสกตาสัทธา (ความเชื่อที่สัตว์มีกรรมเป็นของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็นเจ้าของจะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน ๔. ตถาคตโพธิสัทธา (เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๙ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิ์ หลุดพ้นได้ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้ (พ.ธ. หน้า ๑๖๔)

สงเคราะห์ การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อเกื้อกูล (พ.ศ. หน้า ๒๒๘)

สังคหวัตถุ ๔ เรื่องสงเคราะห์กัน คุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือ ช่วยเหลือกันยึดเหนี่ยวใจกันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลก ได้แก่ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักเกาะยึดรถที่กำลังแล่นไปให้คงเป็นรถ และวิ่งแล่นไปได้มี ๔ อย่างคือ ๑. ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ๒. ปิยวาจา พูดจาน่ารัก น่านิยมนับถือ ๓. อัตถจริยา บำเพ็ญประโยชน์ ๔.สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน เป็นต้น (พ.ศ. หน้า ๓๑๐)

สัมมัตตะ ความเป็นถูก ภาวะที่ถูก มี ๑๐ อย่าง ๘ ข้อต้น ตรงกับองค์มรรคทั้ง ๘ ข้อ เพิ่ม ๒ ข้อท้าย คือ ๙. สัมมาญาณ รู้ชอบได้แก่ผลญาณ และปัจจเวกขณญาณ ๑๐. สัมมาวิมุตติ พ้นชอบ ได้แก่ อรหัตตผลวิมุตติ; เรียกอีกอย่าง อเสขธรรม ๑๐ (พ.ศ. หน้า ๓๒๙)

สุจริต ๓ ความประพฤติดี ประพฤติชอบตามคลองธรรม มี ๓ คือ ๑. กายสุจริต ประพฤติชอบทางกาย ๒. วจีสุจริต ประพฤติชอบทางวาจา ๓. มโนสุจริต ประพฤติชอบทางใจ (พ.ศ. หน้า ๓๔๕)

หิริ ความละอายต่อการทำชั่ว (พ.ศ. หน้า ๓๕๕)

อกุศลกรรมบถ ๑๐ ทางแห่งอกุศลกรรม ทางความชั่ว กรรมชั่วอันเป็นทางนำไปสู่ความเสื่อม ความทุกข์หรือทุคติ ๑. ปาณาติบาต การทำชีวิตให้ตกล่วง ๒. อทินนาทาน การถือเอาของที่เขามิได้ให้โดยอาการขโมย ลักทรัพย์ ๓. กาเมสุมิจฉาจาร ความประพฤติผิดทางกาม ๔. มุสาวาท การพูดเท็จ ๕. ปิสุณวาจา วาจาส่อเสียด ๖. ผรุสวาจา วาจาหยาบ ๗. สัมผัปปลาปะ พูดเพ้อเจ้อ ๘. อภิชฌา เพ่งเล็งอยากได้ของเขา ๙. พยาบาท คิดร้ายผู้อื่น ๑๐. มิจฉาทิฏฐิ เห็นผิดจากคลองธรรม (พ.ธ. หน้า ๒๗๙, ๓๐๙)

อกุศลมูล ๓ รากเหง้าของอกุศล ต้นตอของความชั่ว มี ๓ คือ ๑. โลภะ (ความอยากได้) ๒. โทสะ (ความคิดประทุษร้าย) ๓. โมหะ (ความหลง) ๘ (พ.ธ. หน้า ๘๙)

อคติ ๔ ฐานะอันไม่พึงถึง ทางความประพฤติที่ผิด ความไม่เที่ยงธรรม ความลำเอียง มี ๔ อย่างคือ ๑. ฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ) ๒. โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง) ๓. โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลงพลาดผิดเพราะเขลา) ๔. ภยาคติ (ลำเอียงเพราะกลัว) (พ.ธ. หน้า ๑๗๔)

อนัตตา ไม่ใช่อัตตา ไม่ใช่ตัวตน (พ.ศ. หน้า ๓๖๖)

อบายมุข ช่องทางของความเสื่อม เหตุเครื่องฉิบหาย เหตุย่อยยับแห่งโภคทรัพย์ ทางแห่งความพินาศ (พ.ศ. หน้า ๓๗๗)

อบายมุข ๔ ๑. อิตถีธุตตะ (เป็นนักเลงหญิง นักเที่ยวผู้หญิง) ๒. สุราธุตตะ (เป็นนักเลงสุรา นักดื่ม) ๓. อักขธุตตะ (เป็นนักการพนัน) ๔. ปาปมิตตะ (คบคนชั่ว) (พ.ศ. หน้า ๓๗๗)

อบายมุข ๖ ๑. ติดสุราและของมึนเมา ๑.๑ ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ ๑.๒ ก่อการทะเลาะวิวาท ๑.๓ เป็นบ่อเกิดแห่งโรค ๑.๔ เสียเกียรติ เสียชื่อเสียง ๑.๕ ทำให้ไม่รู้อาย ๑.๖ ทอนกำลังปัญญา ๒. ชอบเที่ยวกลางคืน มีโทษ ๖ อย่างคือ ๒.๑ ชื่อว่าไม่รักษาตน ๒.๒ ชื่อว่าไม่รักษาลูกเมีย ๒.๓ ชื่อว่าไม่รักษาทรัพย์สมบัติ ๒.๔ เป็นที่ระแวงสงสัย ๒.๕ เป็นเป้าให้เขาใส่ความหรือข่าวลือ ๒.๖ เป็นที่มาของเรื่องเดือดร้อนเป็นอันมาก ๓. ชอบเที่ยวดูการละเล่น มีโทษ โดยการงานเสื่อมเสียเพราะมีใจกังวลคอยคิดจ้อง กับเสียเวลาเมื่อไปดูสิ่งนั้น ๆ ทั้ง ๖ กรณี คือ ๓.๑ รำที่ไหนไปที่นั่น ๓.๒ – ๓.๓ ขับร้อง ดนตรี เสภา เพลงเถิดเทิงที่ไหนไปที่นั่น ๔. ติดการพนัน มีโทษ ๖ คือ ๔.๑ เมื่อชนะย่อมก่อเวร ๔.๒ เมื่อแพ้ก็เสียดายทรัพย์ที่เสียไป ๔.๓ ทรัพย์หมดไป ๆ เห็นชัด ๆ ๔.๔ เข้าที่ประชุมเขาไม่เชื่อถือถ้อยคำ ๔.๕ เป็นที่หมิ่นประมาทของเพื่อนฝูง ๔.๖ ไม่เป็นที่พึงประสงค์ของผู้ที่จะหาคู่ครองให้ลูกของเขา เพราะเห็นว่าจะเลี้ยงลูกเมียไม่ได้ ๕. คบคนชั่ว มีโทษโดยนำให้กลายเป็นคนชั่วอย่างที่ตนคบทั้ง ๖ ประเภท คือ ได้เพื่อนที่จะนำให้กลายเป็น ๕.๑ นักการพนัน ๕.๒ นักเลงหญิง ๕.๓ นักเลงเหล้า ๕.๔ นักลวงของปลอม ๕.๕ นักหลอกลวง ๕.๖ นักเลงหัวไม้ ๖. เกียจคร้านการงาน มีโทษโดยทำให้ยกเหตุต่าง ๆ เป็นข้ออ้างผิดเพี้ยน ไม่ทำ

การงานโภคะใหม่ก็ไม่เกิด โภคะที่มีอยู่ก็หมดสิ้นไป คือ ให้อ้างไปทั้ง ๖ กรณีว่า ๖.๑ – ๖.๖ หนาวนัก ร้อนนัก เย็นไปแล้ว ยังเช้านัก หิวนัก อิ่มนัก แล้วไม่ทำการงาน (พ.ธ. หน้า ๑๗๖ – ๑๗๘)

อปริหานิยธรรม ๗ ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวมี ๗ ประการ ได้แก่ ๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ ๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจกรรมที่พึงทำ ๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มิได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ๔. ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ ควรเคารพนับถือท่านเหล่านั้น ๕. บรรดากุลสตรี กุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรือฉุดคร่า ขืนใจ ๖. เคารพสักการบูชา เจดีย์หรืออนุสาวรีย์ประจำชาติ ๗. จัดให้ความอารักขา คุ้มครอง ป้องกันอันชอบธรรมแก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (รวมถึงพระภิกษุ ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบด้วย) (พ.ธ. หน้า ๒๔๖ – ๒๔๗)

อธิปไตย ๓ ความเป็นใหญ่ มี ๓ อย่าง คือ ๑. อัตตาธิปไตย ความมีตนเป็นใหญ่ ถือตนเป็นใหญ่ กระทำการด้วยปรารภตนเป็นประมาณ ๒. โลกาธิปไตย ความมีโลกเป็นใหญ่ ถือโลกเป็นใหญ่กระทำการด้วยปรารภนิยมของโลกเป็นประมาณ ๓. ธัมมาธิปไตย ความมีธรรมเป็นใหญ่ ถือธรรมเป็นใหญ่, กระทำการด้วยปรารภความถูกต้อง เป็นจริง สมควรตามธรรมเป็นประมาณ (พ.ธ. หน้า ๑๒๗-๑๒๘)

อริยสัจ ๔ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะมี ๔ คือ ๑. ทุกข์ (ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก สภาวะที่บีบคั้น ขัดแย้ง บกพร่อง ขาดแก่นสารและความเที่ยงแท้ ไม่ให้ความพึงพอใจแท้จริง ได้แก่ ชาติ ชรา มรณะ การประจวบกับสิ่งอันไม่เป็นที่รัก การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก ความปรารถนาไม่สมหวัง โดยย่อว่า อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์

๒. ทุกขสมุทัย (เหตุเกิดแห่งทุกข์ สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ ตัณหา ๓ คือ กามตัณหา ภวตัณหา และ วิภวตัณหา) กำจัดอวิชชา สำรอกตัณหา สิ้นแล้ว ไม่ถูกย้อม ไม่ติดขัด หลุดพ้น สงบ ปลอดโปร่ง เป็นอิสระ คือ นิพพาน)

๓. ทุกขนิโรธ (ความดับทุกข์ ได้แก่ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป ภาวะที่เข้าถึงเมื่อกำจัดอวิชชา สำรอกตัณหาสิ้นแล้ว ไม่ถูกย้อม ไม่ติดข้อง หลุดพ้น สงบ เป็นอิสระ คือ นิพพาน)

๔. ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา (ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ ได้แก่ อริยอัฏฐังคิกมรรค หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มัชฌิมปฏิปทา แปลว่า ทางสายกลาง มรรคมีองค์ ๘ นี้ สรุปลงในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา) (พ.ธ. หน้า ๑๘๑)

อริยอัฏฐังคิกมรรค ทางสายกลาง มรรคมีองค์ ๘ (ศีล สมาธิ ปัญญา) (พ.ธ. หน้า ๑๖๕)

อัญญาณุเบกขา เป็นอุเบกขาฝ่ายวิบัติ หมายถึง ความไม่รู้เรื่อง เฉยไม่รู้เรื่อง เฉยโง่ เฉยเมย (พ.ธ. หน้า ๑๒๖)

อัตตา ตัวตน อาตมัน ปุถุชนย่อมยึดมั่นมองเห็นขันธ์ ๕ อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้งหมดเป็นอัตตา หรือยึดถือว่ามีอัตตา เนื่องด้วยขันธ์ (พ.ศ. หน้า ๓๙๘)

อัตถะ เรื่องราว ความหมาย ความมุ่งหมาย ประโยชน์ มี ๒ ระดับ คือ ๑. ทิฏฐิธัมมิกัตถะ ประโยชน์ในชีวิตนี้ หรือประโยชน์ในปัจจุบัน เป็นที่มุ่งหมายกันในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ รวมถึงการแสวงหาสิ่งเหล่านี้มาโดยทางที่ชอบธรรม ๒. สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์เบื้องหน้า หรือประโยชน์ที่ล้ำลึกกว่าที่

จะมองเห็นกันเฉพาะหน้า เป็นจุดหมายขั้นสูงขึ้นไป เป็นหลักประกันชีวิตเมื่อละจากโลกนี้ไป ๓. ปรมัตถะ ประโยชน์สูงสุด หรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิตเป็นจุดหมายสูงสุดหรือที่หมายขั้นสุดท้าย คือ พระนิพพาน อีกประการหนึ่ง หมายถึง ๑. อัตตัตถะ ประโยชน์ตน ๒. ปรัตถะ ประโยชน์ผู้อื่น ๓. อุภยัตถะ ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย (พ.ธ. หน้า ๑๓๑ – ๑๓๒)

อายตนะ ที่ต่อ เครื่องติดต่อ แดนต่อความรู้ เครื่องรู้ และสิ่งที่ถูกรู้ เช่น ตาเป็นเครื่องรู้ รูปเป็น สิ่งที่รู้ หูเป็นเครื่องรู้ เสียงเป็นส่งที่รู้ เป็นต้น จัดเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑. อาตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖

๒. อายตนะภายนอก หมายถึง เครื่องต่อภายนอก สิ่งที่ถูกรู้ มี ๖ คือ ๒.๑ รูป คือ รูป ๒.๒ สัททะ คือ เสียง ๒.๓ คันธะ คือ กลิ่น ๒.๔ รส คือ รส ๒.๕ โผฏฐัพพะ คือ สิ่งต้องกาย ๒.๖ ธัมมะ หมายถึง ธรรมารมย์ คือ อารมณ์ที่เกิดกับใจ หรือสิ่งที่ใจรู้ อารมณ์ ๖ ก็เรียก (พ.ศ. หน้า ๔๑๑)

อายตนะภายใน เครื่องต่อภายใน เครื่องรับรู้ มี ๖ คือ ๑. จักขุ คือ ตา ๒. โสตะ คือ หู ๓. ฆานะ คือ จมูก ๔. ชิวหา คือ ลิ้น ๕. กาย คือ กาย ๖. มโน คือ อินทรีย์ ๖ ก็เรียก (พ.ศ.หน้า ๔๑๑)

อริยวัฑฒิ ๕ ความเจริญอย่างประเสริฐ หลักความเจริญของอารยชน มี ๕ คือ ๑. ศรัทธา ความเชื่อความมั่นใจในพระรัตนตรัย ในหลักแห่งความจริง ความดีอันมีเหตุผล ๒.ศีลความประพฤติดี มีวินัย เลี้ยงชีพสุจริต ๓. สุตะ การเล่าเรียน สดับฟัง ศึกษาหาความรู้ ๔. จาคะ การเผื่อแผ่เสียสละ เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจช่วยเหลือ ใจกว้าง พร้อมที่จะรับฟังและร่วมมือ ไม่คับแคบ เอาแต่ตัว ๕. ปัญญา ความรอบรู้ รู้คิด รู้พิจารณา เข้าใจเหตุผล รู้จักโลกและชีวิตตามความเป็นจริง (พ.ธ. หน้า ๒๑๓)

อิทธิบาท ๔ คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี ๔ ประการ คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอแล้วปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

๒. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย

๓. จิตตะ ความคิด คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย

๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา ใคร่ครวญ ตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง ตัวอย่างเช่น ผู้ทำงานทั่ว ๆ ไปอาจจำสั้น ๆ ว่า รักงาน สู้งาน ใส่ใจงาน และทำงานด้วยปัญญา เป็นต้น (พ.ธ. หน้า ๑๘๖-๑๘๗)

อุบาสกธรรม ๗ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก ๑. ไม่ขาดการเยี่ยมเยือนพบปะพระภิกษุ ๒. ไม่ละเลยการฟังธรรม ๓. ศึกษาในอธิศีล ๔. มีความเลื่อมใสอย่างมากในพระภิกษุทุกระดับ ๕. ไม่ฟังธรรมด้วยตั้งใจจะคอยเพ่งโทษติเตียน ๖. ไม่แสวงหาบุญนอกหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา

๗. กระทำการสนับสนุน คือ ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา
(พ.ธ. หน้า ๒๑๙ – ๒๒๐)

อุบาสกธรรม ๕ สมบัติของอุบาสก ๕ คือ ๑. มีศรัทธรา ๒. มีศีลบริสุทธิ์ ๓. ไม่ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคลคือมุ่งหวังผลจากการกระทำ และการงานมิใช่จากโชคลาภ และสิ่งที่ตื่นกันว่าขลังศักดิ์สิทธิ์ ๔. ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ๕. ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (พ.ศ. หน้า ๓๐๐)

อุบาสกธรรม ๗ ผู้ใกล้ชิดพระศาสนาอย่างแท้จริง ควรตั้งตนอยู่ในธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก มี ๗ ประการ ได้แก่ ๑. ไม่ขาดการเยี่ยมเยือนพบปะพระภิกษุ ๒. ไม่ละเลยการฟังธรรม ๓. ศึกษาในอธิศีล คือ ฝึกอบรมตนให้ก้าวหน้าในการปฏิบัติรักษาศีลขั้นสูงขึ้นไป ๔. พรั่งพร้อมด้วยความเลื่อมใส ในพระภิกษุทั้งหลายทั้งที่เป็นเถระ นวกะ และปูนกลาง ๕. ฟังธรรมโดยความตั้งใจ มิใช่มาจับผิด ๖. ไม่แสวงหาทักขิไณยภายนอก หลักคำสอนนี้ คือ ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา ๗. กระทำความสนับสนุนในพระพุทธศาสนานี้ คือ เอาใจใส่ทำนุบำรุงและช่วยกิจกรรม (ธรรมนูญชีวิต, หน้า ๗๐ – ๗๐)

อุเบกขา มี ๒ ความหมายคือ ๑. ความวางใจเป็นกลาง ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง ความวางใจเฉยได้ ไม่ยินดียินร้าย เมื่อใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้นโดยสมควรแก่เหตุและรู้ว่าพึงปฏิบัติต่อไปตามธรรม หรือตามควรแก่เหตุนั้น ๒. ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่สุข ไม่ทุกข์ เรียกเต็มว่าอุเบกขาเวทนา (อทุกขมสุข) (พ.ศ. หน้า ๔๒๖ – ๔๒๗)

อุปาทาน ๔ ความยึดมั่น ความถือมั่นด้วยอำนาจกิเลส ความยึดติดอันเนื่องมาแต่ตัณหา ผูกพันเอาตัวตนเป็นที่ตั้ง ๑. กามุปาทาน ความยึดมั่นในกาม คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะที่น่าใคร่ น่าพอใจ ๒. ทิฏฐุปาทาน ความยึดมั่นในทิฏฐิหรือทฤษฎี คือ ความเห็น ลัทธิ หรือหลักคำสอนต่าง ๆ ๓. สีลัพพตุปาทาน ความยึดมั่นในศีลและพรต คือ หลักความประพฤติ ข้อปฏิบัติ แบบแผน ระเบียบวิธี ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิพิธีต่าง ๆ กัน ไปอย่างงมงายหรือโดยนิยมว่าขลัง ว่าศักดิ์สิทธิ์ มิได้เป็นไปด้วยความรู้ ความเข้าใจตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุและผล ๔. อัตตาวาทุปาทาน ความยึดมั่นในวาทะว่าตัวตน คือ ความถือหรือสำคัญ หมายอยู่ในภายในว่ามีตัวตน ที่จะได้ จะมี จะเป็น จะสูญสลาย ถูกบีบคั้น ทำลายหรือเป็นเจ้าของ เป็นนายบังคับบัญชาสิ่งต่าง ๆ ได้ไม่มองเห็นสภาวะของสิ่งทั้งปวง อันรวมทั้งตัวตนว่าเป็นแต่เพียงสิ่งที่ประชุมประกอบกันเข้าเป็นไปตามเหตุปัจจัยทั้งหลายที่มาสัมพันธ์กันล้วน ๆ (พ.ธ. หน้า ๑๘๗)

อุปนิสัย ๔ ธรรมที่พึ่งพิง หรือธรรมช่วยอุดหนุน ๑. สงฺขาเยกํ ปฏิเสวติ พิจารณาแล้วจึงใช้สอยปัจจัย ๔ คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช เป็นต้น ที่จำเป็นจะต้องเกี่ยวข้องและมีประโยชน์ ๒. สงฺขาเยกํ อธิวาเสติ พิจารณาแล้วอดกลั้นได้แก่ อนิฏฐารมณ์ ต่าง ๆ มีหนาวร้อน และทุกขเวทนาเป็นต้น ๓. สงฺขาเยกํ ปริวชฺเชติ พิจารณาสิ่งที่เป็นโทษ ก่ออันตรายแก่ร่างกายและจิตใจแล้วหลีกเว้น ๔. สงฺขาเยกํ ปฏิวิโนเทติ พิจารณาสิ่งที่เป็นโทษ ก่ออันตรายเกิดขึ้นแล้ว เช่น อกุศลวิตก มีกามวิตก

พยาบาทวิตก และวิหิงสาวิตก และความชั่วร้ายทั้งหลายแล้วพิจารณาแก้ไข บำบัดหรือขจัดให้สิ้นไป (พ.ธ. หน้า ๑๗๙)

โอตตัปปะ ความเกรงกลัวต่อความชั่ว (พ.ศ. หน้า ๔๓๙)

โอวาท คำกล่าวสอน คำแนะนำ คำตักเตือน โอวาทของพระพุทธเจ้า ๓ คือ ๑. เว้นจากทุจริต คือ ประพฤติชั่วด้วยกาย วาจา ใจ (ไม่ทำชั่วทั้งปวง) ๒.ประกอบสุจริต คือ ประพฤติชอบด้วยกาย วาจา ใจ (ทำแต่ความดี) ๓. ทำใจของตนให้หมดจดจากเครื่องเศร้าหมอง โลภ โกรธ หลง เป็นต้น (ทำจิตของตนให้สะอาดบริสุทธิ์) (พ.ศ. หน้า ๔๔๐)

สังคมศาสตร์ การศึกษาความสัมพันธ์ของมนุษย์ โดยใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์

สังคมศึกษา การเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

คุณธรรม(virtue) และ**จริยธรรรม**(moral or morality or ethics) **คุณธรรม** หมายถึง สภาพคุณงามความดี **จริยธรรม**มีความหมายเช่นเดียวกับ**ศีลธรรม** หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติกรรมปฏิบัติความประพฤติหรือหน้าที่ที่ชอบ ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต ดังนั้นคุณธรรมจริยธรรม จึงหมายถึงสภาพคุณงามความดีที่ประพฤติปฏิบัติหรือหน้าที่ที่ควรปฏิบัติในการครองชีวิต หรือคุณธรรมตามกรอบจริยธรรม ส่วน***ศีลธรรมและจริยธรรม*** มีความหมายใกล้เคียงกัน คุณธรรมจะมีความหมายที่เน้นสภาพลักษณะ หรือคุณสมบัติที่แสดงออกถึงความดีงาม ส่วนจริยธรรมมีความหมายเน้นที่ ความประพฤติหรือการปฏิบัติที่ดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม นักวิชาการ มักใช้คำทั้งสองคำนี้ ในความหมายนัยเดียวกันและมักใช้คำสองคำดังกล่าวควบคู่กันไป เป็นคำว่า **คุณธรรมจริยธรรม** ซึ่งรวมความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม นั่นคือมีความหมายเน้นทั้งสภาพ ลักษณะหรือคุณสมบัติและความประพฤติอันดีงาม เป็นที่ยอมรับของสังคม
(โครงการเร่งสร้างคุณลักษณะที่ดีของเด็กและเยาวชนไทย ศูนย์คุณธรรม หน้า ๑๑ -๑๒)

การเมือง ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจในการจัดระเบียบสังคมเพื่อประโยชน์และความสงบสุขของสังคม มีความสัมพันธ์ต่อกันโดยรวมทั้งหมดในส่วนหนึ่งของชีวิตในพื้นที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ อำนาจชอบธรรม หรืออิทธิพล และมีความสามารถในการดำเนินการได้

ข้อมูล สิ่งที่ได้รับรู้และยังไม่มีการจัดประมวลให้เป็นระบบ เมื่อจัดระบบแล้วเรียกว่า สารสนเทศ

ค่านิยม การกำหนดคุณค่าและพัฒนาจนเป็นบุคลิกภาพประจำตัว

คุณค่า ลักษณะที่พึงประสงค์ เช่น ความดี ความงาม ความดีเป็นคุณค่าของจริยธรรม ความงามเป็นคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ สิ่งที่ตอบสนองความต้องการได้เป็นสิ่งที่มีคุณค่า คุณค่าเป็นสิ่งเปลี่ยนแปลงได้ คุณค่าเปลี่ยนไปได้ตามเวลา และคุณค่ามักเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของความเจริญ

บทบาท การกระทำที่สังคมคาดหวังตามสถานภาพที่บุคคลครองอยู่

หน้าที่ เป็นความรับผิดชอบทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สถานภาพ ตำแหน่งที่แต่ละคนครองอยู่ในสถานที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง

บรรทัดฐาน ข้อตกลงของสังคมที่กำหนดให้สมาชิกประพฤติ ปฏิบัติ บางทีเรียกปทัสถาน สามารถใช้บรรทัดฐานของสังคม (social norms) เป็นมาตรฐานความประพฤติในทางจริยธรรมได้ ซึ่งแยกออกเป็น

1. วิถีประชา (folkways) ได้แก่ แบบแผนพฤติกรรมในชีวิตประจำวันที่สังคมยอมรับและได้ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมา มักเกี่ยวข้องกับเรื่องการดำเนินชีวิต และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะไม่มีกฎเกณฑ์เคร่งครัดแน่นอนตายตัว
2. กฎศีลธรรมหรือจารีต (mores) เป็นมาตรฐานความประพฤติของสังคมที่มีการกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมที่เข้มขึ้น ในกรณีมีผู้ฝ่าฝืนอาจมีการลงโทษ แม้ว่าในบางครั้งจะไม่มีการเขียนไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม เช่น การลวนลามสตรีในชนบท ต้องลงโทษด้วยการเสียผี
3. กฎหมาย (law) เป็นมาตรฐานความประพฤติที่รัฐกำหนดให้สมาชิกของรัฐพึงปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติ และกำหนดวิธีการปฏิบัติการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน

สิทธิ ข้อเรียกร้องของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

สิทธิทางศีลธรรม เป็นข้อเรียกร้องทางศีลธรรมของปัจเจกชนซึ่งสังคมยอมรับ

ประเพณี เป็นความประพฤติของคนหมู่หนึ่ง อยู่ในที่แห่งหนึ่ง ถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบกันมานาน ประเพณี คือ กิจกรรมที่มีรูปแบบของชุมชนหรือสังคมหนึ่งที่จัดขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่ง และกำหนดการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาแน่นอนสม่ำเสมอ กิจกรรม ที่เป็นประเพณีอาจมองได้อีกประการหนึ่งว่าเป็นแบบแผนการปฏิบัติของกลุ่มเฉพาะหรือทางศาสนา

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights sinv UDHR) คือการประกาศเจตนารมณ์ ในการร่วมมือระหว่างประเทศที่มีความสำคัญในการวางกรอบเบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเป็นเอกสารหลักด้านสิทธิมนุษยชนฉบับแรก ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้การรับรองตามข้อมติที่ ๒๑๗ A (III) เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๑ โดยประเทศไทยออกเสียงสนันสนุน

วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เป็นการศึกษา วิเคราะห์เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมา ปัจจัยพื้นฐานและผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมทั้งวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของมนุษยชาติโลก ความสำคัญและผลกระทบที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยและมนุษยชาติ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

สัมมาชีพ การประกอบอาชีพสุจริตและเหมาะสมในสังคม

ประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานจนสำเร็จ หรือผลการกระทำที่ได้ผลออกมาดีกว่าเดิม รวมทั้งการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างคุ้มค่า โดยไม่ให้เกิดความสูญเปล่าหรือความสูญเสีย ทรัพยาการต่างๆ พิจารณาได้จากเวลา แรงงาน วัตถุดิบ เครื่องจักร ปริมาณและคุณภาพ ฯลฯ

ประสิทธิผล ระดับความสำเร็จของวัตถุประสงค์ หรือ ผลสำเร็จของงาน

สินค้า หมายความว่าสิ่งของที่สามารถซื้อขาย แลกเปลี่ยน หรือโอนกันได้ ไม่ว่าจะเกิดโดยธรรมชาติหรือเป็นผลิตผลทางการเกษตร รวมตลอดถึงผลิตภัณฑ์ทางหัตถกรรมและอุตสาหกรรม

ภูมิปัญญา ส่วนหนึ่งของประเพณี หรือเป็นกิจกรรมเฉพาะตัวก็ได้ เช่น พิธีถวายสังฆทาน พิธีบวชนาค พิธีบวชลูกแก้ว พิธีขอฝน พิธีไหว้ครู พิธีแต่งงาน

มนุษยชาติ การเกิดเป็นมนุษย์มาจาก มนุษย์ = ผู้มีจิตใจสูง กับชาติ = เกิด โดยปกติหมายถึง มนุษย์ทั่ว ๆ ไป

มรรยาท พฤติกรรมที่สังคมกำหนดว่าควรประพฤติเป็นวัฒนธรรม วัดจากความเหมาะสมและไม่เหมาะสม

ระบบ การนำส่วนต่าง ๆ มาปรับเรียงต่อให้ทำงานประสานต่อเนื่องกันจนดูเป็นสิ่งเดียวกัน

กระบวนการ กรรมวิธีหรือลำดับการกระทำซึ่งดำเนินการต่อเนื่องกันไปจนสำเร็จลง ณ ระดับหนึ่ง

วิเคราะห์ การแยกแยะให้เห็นคุณลักษณะของแต่ละองค์ประกอบ

เศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการกิน การอยู่ของมนุษย์ในสังคม ว่าด้วยทรัพยากรที่มีจำกัดการผลิต การกระจายผลผลิต และการบริโภค

สหกรณ์ แปลว่าการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะว่าต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยร่างกาย ทั้งในด้านงานที่ทำด้วยสมอง และงานการที่ทำด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ต้องพร้อม (พระราชดำรัสพระราชทานแก่ผู้นำสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคมและสหกรณ์ประมงทั่วประเทศ ณ ศาลาดุสิตดาลัย ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๖)

ทรัพย์สินทางปัญญา หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น หรือสร้างสรรค์ของมนุษย์ ซึ่งเน้นที่ผลผลิตของสติปัญญาและความชำนาญ โดยไม่คำนึงถึงชนิด ของการสร้างสรรค์หรือวิธีในการแสดงออก ทรัพย์สินทางปัญญา อาจเป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่นสินค้า ต่าง ๆ หรือ เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น บริการ แนวความคิด กรรมวิธีและทฤษฎีต่าง ๆ เป็นต้น ทรัพย์สินทางปัญญามี ๒ ประเภท ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (Industrial property) และลิขสิทธิ์ (Copyright)

๑. **ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม** มีสิทธิบัตร แบบผังภูมิของวงจรรวม เครื่องหมายการค้า ความลับทางการค้า ชื่อทางการค้า สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และทีสามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็น สินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว

๒. **ลิขสิทธิ์** คือ งานหรือความคิดสร้างสรรค์ในสาขาวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม งานภาพยนตร์ หรืองานอื่นใดในแผนกวรณคดี หรือแผนกศิลปะ แผนกวิทยาศาสตร์ ลิขสิทธิ์ยังรวมทั้งสิทธิข้างเคียง (Neighbouring Right)

เหตุ ภาวะเงื่อนไขที่จำเป็นที่ทำให้สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นตามมา เรียกว่า ผล

เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น

อำนาจ ความสามารถในการบีบบังคับให้สิ่งหนึ่ง (คนหนึ่ง...) กระทำตามที่ปรารถนา

อิทธิพล อำนาจบังคับที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เอกลักษณ์ ลักษณะที่มีความเป็นหนึ่งเดียว ไม่มีที่ใดเหมือน

ตำนาน เป็นเรื่องเล่าต่อกันมาและถูกบันทึกขึ้นภายหลัง

พงศาวดาร คือ การบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับเวลา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องราวที่กับพระมหากษัตริย์และราชสำนัก

อดีต คือ เวลาที่ล่วงมาแล้ว ความสำคัญของอดีต คือ อดีตจะครอบงำความคิดและความรู้ของเราอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง อดีตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคน/ความสำคัญที่มีต่อเหตุการณ์และกลุ่มคนจะถูกนำมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

นักประวัติศาสตร์ เป็นผู้บันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้สร้างประวัติศาสตร์ขึ้นจากหลักฐานประเภทต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายและวิธีการคิด ซึ่งงานเขียนอาจนำไปสู่การเป็นวิชาประวัติศาสตร์ได้ในที่สุด

ความมุ่งหมายในการเขียนประวัติศาสตร์

- นักประวัติศาสตร์รุ่นเก่า มุ่งสู่การรวมชาติ/รับใช้การเมือง
- นักประวัติศาสตร์รุ่นใหม่ มุ่งที่จะหาความจริง (truth) จากอดีตและตีความโดยปราศจากอคติ (bias)

หลักฐานประเภท ต่าง ๆ จะให้ข้อเท็จจริงบางประการ ซึ่งจะนำไปสู่ความจริงในที่สุดโดยมีวิธีการแบ่งประเภทของหลักฐานหลายแบบ เช่น หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์และหลักฐานสมัยประวัติศาสตร์แบบหนึ่ง หลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษรและหลักฐานที่ไม่ใช่ลายลักษณ์แบบหนึ่ง หรือหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง (หรือหลักฐานชั้นที่หนึ่ง ชั้นที่สอง ชั้นที่สาม) อีกแบบหนึ่ง หลักฐาน ที่จะถูกประเมินว่าน่าเชื่อถือที่สุด คือ หลักฐานที่เกิดร่วมสมัยหรือเกิดโดยผู้ที่รู้เห็นเหตุการณ์นั้น ๆ แต่กระนั้นนักประวัติศาสตร์ก็จะต้องวิเคราะห์ทั้งภายในและภายนอกก่อนด้วยเช่นกัน เนื่องจากผู้ที่อยู่ร่วมสมัยก็ย่อมมีจุดมุ่งหมายส่วนตัวในการบันทึก ซึ่งอาจทำให้เลือกบันทึกเฉพาะเรื่องบางเรื่องเท่านั้น

อคติ คือ ความลำเอียง ไม่ตรงตามความเป็นจริง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคน ซึ่งผู้ที่เป็นนักประวัติศาสตร์จะต้องตระหนักและควบคุมให้ได้

ความเป็นกลาง คือ การมองด้วยปราศจากความรู้สึกอคติจะเกิดขึ้นได้หากเข้าใจธรรมชาติของหลักฐานแต่ละประเภท เข้าใจปรัชญาและวิธีการทางประวัติศาสตร์ เข้าใจจุดมุ่งหมายของผู้เรียน ผู้บันทึกประวัติศาสตร์ (นั่นคือ เข้าใจว่าบันทึกเพื่ออะไร เพราะเหตุใด)

ความจริงแท้ (real truth) คือ ความจริงที่คงอยู่แน่นอนนิรันดร์ เป็นจุดหมายสูงสุดที่นักประวัติศาสตร์มุ่งแสวงหาซึ่งจะต้องอาศัยความเข้าใจและความจริงที่อยู่เบื้องหลังการเกิดพฤติกรรมและเหตุการณ์ต่าง ๆ (ที่มนุษย์เป็นผู้สร้าง) ซึ่งการแสวงหาความจริงแท้ ต้องอาศัยความสมบูรณ์ของหลักฐานและกระบวนการทางประวัติศาสตร์ที่ละเอียด ถี่ถ้วน กินเวลายาวนาน แต่นี้คือ ภาระหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์

ผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ คือ ผู้นำความรู้ทางประวัติศาสตร์มาพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ เจตคติและทักษะในการใช้กระบวนการวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความจริงและความจริงแท้จะต้องศึกษาผลงานของนักประวัติศาสตร์และเลือกเนื้อหาประวัติศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยต้องเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรและสอดคล้องธรรมชาติของประวัติศาสตร์

เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเรื่องการนับเวลา และการแบ่งช่วงเวลาตามระบบต่าง ๆ ทั้งแบบไทย สากล ศักราชที่สำคัญ ๆ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และการแบ่งยุคสมัยทางประวัติศาสตร์

ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานสำหรับการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สามารถเข้าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ตระหนักถึงความสำคัญในความต่อเนื่องของเวลา อิทธิพลและความสำคัญของเวลาที่มีต่อวิถีการดำเนินชีวิต ของมนุษย์

วิธีการทางประวัติศาสตร์ หมายถึงกระบวนการในการแสวงหาข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเกิดจากวิธีวิจัยเอกสารและหลักฐานประกอบอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์บนพื้นฐานของความเป็นเหตุเป็นผล และการวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

หนึ่ง การกำหนดเป้าหมายหรือประเด็นคำถามที่ต้องการศึกษา แสวงหาคำตอบด้วยเหตุ และผล (ศึกษาอะไร ช่วงเวลาไหน สมัยใด และเพราะเหตุใด)

สอง การค้นหาและรวบรวมหลักฐานประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งได้แก่ วัตถุโบราณ ร่องรอยถิ่นที่อยู่อาศัยหรือการดำเนินชีวิต

สาม การวิเคราะห์หลักฐาน (การตรวจสอบ การประเมินความน่าเชื่อถือ การประเมินคุณค่าของหลักฐาน) การตีความหลักฐานอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความเป็นกลาง และปราศจากอคติ

สี่ การสรุปข้อเท็จจริงเพื่อตอบคำถาม ด้วยการเลือกสรรข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเคร่งครัดโดยไม่ใช้ค่านิยมของตนเองไปตัดสินพฤติกรรมของคนในอดีต โดยพยายามเข้าใจความคิดของคนในยุคนั้นหรือนำตัวเข้าไปอยู่ในยุคสมัยที่ตนศึกษา

ห้า การนำเสนอเรื่องที่ศึกษาและอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง น่าสนใจ ตลอดจนมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง เพื่อให้ได้งานทางประวัติศาสตร์ที่มีคุณค่า และมีความหมาย

พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาเรื่องราวของสังคม มนุษย์ในบริบทของเวลาและสถานที่ โดยทั่วไปจะแยกเรื่องศึกษาออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยกำหนดขอบเขตการศึกษาในกลุ่มสังคม มนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น ในท้องถิ่น/ประเทศ/ภูมิภาค/โลก โดยมุ่งศึกษาว่าสังคมนั้น ๆ ได้เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตามลำดับเวลาได้อย่างไร เพราะเหตุใด จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงมีปัจจัยใดบ้าง ทั้งทางด้านภูมิศาสตร์และปัจจัยแวดล้อมทางสังคม ที่มีผลต่อพัฒนาการหรือการสร้างสรรค์วัฒนธรรม และผลกระทบของการสร้างสรรค์ของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจอดีตของสังคมมนุษย์ในมิติของเวลาและความต่อเนื่อง

ภูมิศาสตร์ เป็นคำที่มาจากภาษากรีก (Geography) หมายถึงการพรรณนาลักษณะของโลกเป็นศาสตร์ทางพื้นที่ เป็นความรู้ที่ว่าด้วยปฏิสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในขอบเขตหนึ่ง

ลักษณะทางกายภาพ ของภูมิศาสตร์ หมายถึง ลักษณะที่มองเห็นเป็นรูปร่าง รูปทรง โดยสามารถมองเห็นและวิเคราะห์ไปถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะของธรณีสัณฐานวิทยาภูมิอากาศวิทยา ภูมิศาสตร์ดิน ชีวภูมิศาสตร์พืช ภูมิศาสตร์สัตว์ ภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน หมายถึงวิธีการศึกษา หรือวิธีการวิเคราะห์ พิจารณาสำหรับศาสตร์ทางภูมิศาสตร์ได้ใช้สำหรับการศึกษาพิจารณา คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อกันระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ (Environment) ทางกายภาพ ด้วยวิธีการศึกษา พิจารณาถึงความแตกต่าง ความเหมือนระหว่างพื้นที่หนึ่งๆ กับอีกพื้นที่หนึ่ง หรือระหว่างภูมิภาคหนึ่งกับภูมิภาคหนึ่ง โดยพยายามอธิบายถึงความแตกต่าง ความเหมือน รูปแบบของภูมิภาคและพยายามขีดเส้นสมมุติ แบ่งภูมิภาคเพื่อพิจารณาวิเคราะห์ ดูสัมพันธภาพของภูมิภาคเหล่านั้นว่าเป็นอย่างไร

ภูมิศาสตร์ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของธรรมชาติ มนุษย์ และวัฒนธรรม รูปแบบต่าง ๆ
ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยทางธรรมชาติ จะเป็น**ภูมิศาสตร์กายภาพ** (Physical Geography)
ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ประชากร วิถีชีวิต ศาสนา ความเชื่อ การเดินทาง การอพยพจะเป็น**ภูมิศาสตร์มนุษย์** (Human Geography)
ถ้าพิจารณาเฉพาะปัจจัยที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น การตั้งถิ่นฐาน การคมนามคม การค้า การเมือง จะเป็น**ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม** (Cultural Geography)

ภูมิอากาศ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบอุตุนิยมวิทยา รูปแบบต่าง ๆ เช่น ภูมิอากาศ แบบร้อนชื้น ภูมิอากาศแบบอบอุ่นชื้น ภูมิอากาศแบบร้อนแห้งแล้ง ฯลฯ

ภูมิประเทศ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบแผ่นดิน เช่น หิน ดิน ความต่างระดับ ทำให้เกิดภาพลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น พื้นที่แบบภูเขา พื้นที่ระบบลาด เชิงเขา พื้นที่ราบ พื้นที่ลุ่ม ฯลฯ

ภูมิพฤกษ์ คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของพืชพรรณ อากาศ ภูมิประเทศ ดิน สัตว์ป่า ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ป่าดิบ ป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าทุ่งหญ้า ฯลฯ

ภูมิธรณี คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน โครงสร้างทางธรณี ทำให้เกิดรูปแบบทางธรณีชนิดต่าง ๆ เช่น ภูเขาแบบทบตัว ภูเขาแบบยกตัว ที่ราบน้ำท่วมถึง ชายฝั่งแบบยุบตัว ฯลฯ

ภูมิปฐพี คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแร่ หิน ภูมิประเทศลักษณะอากาศ พืชพรรณ ทำให้เกิดดินรูปแบบต่าง ๆ เช่น แดนดินดำ มอดินแดง ดินทรายจัด ดินกรด ดินเค็ม ดินพรุ ฯลฯ

ภูมิอุทก คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของแผ่นดิน ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ภูมิธรณี พืชพรรณ ทำให้เกิดรูปแบบแหล่งน้ำชนิดต่าง ๆ เช่น แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย หนอง บึง ทะเล ทะเลสาบ มหาสมุทร น้ำใต้ดิน น้ำบาดาล ฯลฯ

ภูมิดารา คือ ภาพปฏิสัมพันธ์ของดวงดาว กลุ่มดาว เวลา การเคลื่อนการโคจรของ ดาวฤกษ์ ดาวเคราะห์ ทำให้เกิดรูปแบบปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น การเกิดกลางวันกลางคืน ข้างขึ้น-ข้างแรม สุริยุปราคา ตะวันอ้อมเหนือ ตะวันอ้อมใต้ ฯลฯ

ภัยพิบัติ เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียอย่างรุนแรง เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติและกระทำของมนุษย์ จนชุมชนหรือสังคมที่เผชิญปัญหาไม่อาจรับมือ เช่นดินถล่ม สึนามิ ไฟป่า ฯลฯ

แหล่งภูมิศาสตร์ หมายความว่า พื้นที่ของประเทศ เขต ภูมิภาคและท้องถิ่น และให้หมายความรวมถึงทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ลำน้ำ เกาะ ภูเขา หรือพื้นที่อื่นทำนองเดียวกันด้วย

เทคนิคทางภูมิศาสตร์ หมายถึง แผนที่ แผนภูมิ แผนภาพ และกราฟ ภายถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายจากดาวเทียม เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ สื่อที่สามารถค้นข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้

มิติทางพื้นที่ หมายถึง การวิเคราะห์ พิจารณาในเรื่องขององค์ประกอบทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเวลา สถานที่ ปัจจัยแวดล้อม และการกระจายของพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความกว้าง ยาว สูง ตามขอบเขตที่กำหนด หรือสมมุติพื้นที่ขึ้นมาพิจารณา

การศึกษารูปแบบทางพื้นที่ หมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับพื้นที่หรือมิติทางพื้นที่ของ สังคมมนุษย์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ มีการใช้และกำหนดหน่วยเชิงพื้นที่ ที่ชัดเจน มีการอาศัยเส้นที่เราสมมุติขึ้นอาศัยหน่วยต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดขอบเขต ซึ่งมีองค์ประกอบลักษณะทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และลักษณะทางพัฒนาการของมนุษย์ที่เด่นชัด สอดคล้องกันเป็นพื้นฐานในการศึกษา แสวงหาข้อมูล

ภูมิศาสตร์กายภาพ หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับระบบธรรมชาติ ถึงความเป็นมา ความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการไปตามยุคสมัย โดยมีขอบเขตที่กล่าวถึง ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิปฐพี (ดิน) ภูมิอากาศ (ลมฟ้าอากาศ บรรยากาศ) และภูมิพฤกษ์ (พืชพรรณ ป่าไม้ ธรรมชาติ) รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติที่มีผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์

สิ่งแวดล้อม สิ่งที่อยู่รอบ ๆ สิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีอิทธิพลต่อสิ่งนั้น อาทิ อากาศ น้ำ ดิน ต้นไม้ สัตว์ ซึ่งสามารถถูกทำลายได้โดยการขาดความระมัดระวัง

สิ่งแวดล้อมทางภายภาพ หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่าง ยกเว้นตัวมนุษย์และผลงาน และมนุษย์ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภูมิอากาศ ดิน พืชพรรณ สัตว์ป่า ธรณีสัณฐาน (ภูเขาและที่ราบ) บรรยากาศ มหาสมุทร แร่ธาตุ และน้ำ

อนุรักษ์ การรักษา จัดการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม หรือการรักษาป้องกันบางสิ่งไม่ให้เปลี่ยนแปลง สูญหายหรือถูกทำลาย

ภูมิศาสตร์มนุษย์ และสิ่งแวดล้อม หมายถึง ศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์ วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมด้านสังคมทั้งในเมืองและท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม สาเหตุและผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาทางสังคม

กรอบทางพื้นที่ (Spatial Framework) หมายถึง การวางข้อกำหนดหรือขอบเขตของพื้นที่ในการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือแบบรูปแบบกระจายของสิ่งต่าง ๆ บนผิวโลกส่วนใดส่วนหนึ่ง เพื่อให้เราเข้าใจ ลักษณะโลกของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์ และวัฒนธรรมของมนุษย์ดีขึ้น เช่น การกำหนดให้มนุษย์และวัฒนธรรมของมนุษย์กรอบพื้นที่ของโลกที่มีลักษณะเป็นภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ สำหรับการวิเคราะห์ หรือศึกษาองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เฉพาะเรื่อง

รูปแบบทางพื้นที่ (Spatial Form) หมายถึง ข้อเท็จจริง เครื่องมือ หรือวิธีการ โดยเฉพาะกลุ่มของข้อมูลที่ได้มา เป็นต้นว่า ความสัมพันธ์ทางพื้นที่แบบรูปแบบของการกระจาย การกระทำระหว่างกัน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ

พื้นที่หรือระวางที่(Space) หมายถึง ขอบเขตทางพื้นที่ในการวิเคราะห์ทางภูมิศาสตร์ เป็นการศึกษาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ ตามระวางที่ (Spatiak study) ที่กำหนดขึ้นมีขอบเขตชัดเจน อาจจะมีการกำหนดเป็นเขตบริเวณ สถานที่ นำมิติของความกว้าง ความลึก ความสูง ความยาว รวมทั้งมิติทางเวลา ในเขตพื้นที่ต่าง ๆ ตามที่เรากำหนด ขอบเขตระหว่างที่ ด้วยเครื่องมือ เส้นสมมติและเทคนิคทางภูมิศาสตร์ต่าง ๆ เช่น แผนที่ ภาพถ่าย ฯลฯ อาจจะจำแนกเป็นเขต ภูมิภาค ประเทศ จังหวัด เมือง ชุมชน ท้องถิ่น ฯลฯ ที่เฉพาะเจาะจงไป มีการพิจารณา วิเคราะห์ถึงการกระจายและสัมพันธภาพของมนุษย์บนผิวโลก และลักษณะทางพื้นที่ของการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธ์จากถิ่นฐานของมนุษย์ และการที่ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก สัมพันธภาพระหว่างสังคมมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาความแตกต่างเชิงพื้นที่ (Area difference)

มิติสัมพันธ์เชิงทำเลที่ตั้ง หมายถึง การศึกษาความแตกต่างหรือความเหมือนกันของสังคมมนุษย์ในแต่ละสถานที่ ในฐานะที่ความแตกต่างและเหมือนกันนั้นอาจมีความเกี่ยวเนื่องกับความแตกต่างและความเหมือนกันในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม ทางวัฒนธรรม ทางการเมือง และการศึกษาภูมิทัศน์ที่แตกต่างกันในเรื่ององค์ประกอบ ปัจจัย ตลอดจนแบบรูปการกระจายของมนุษย์บนพื้นโลก และการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากพื้นโลก เหตุไรมนุษย์จึงใช้ประโยชน์จากพื้นโลกแตกต่างกันในสถานที่ต่างกัน และในเวลาที่ต่างกัน มีผลกระทบอย่างไร

ภาวะประชากร รายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรในเรื่องสำคัญ 3 ด้าน คือขนาดประชากร การกระจายตัวเชิงพื้นที่ และองค์ประกอบของประชากร

ขนาดของประชากร จำนวนประชากรทั้งหมดของเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

การกระจายตัวเชิงพื้นที่ การที่ประชากรกระจายตัวกันอยู่ในส่วนต่างๆ ของพื้นที่หนึ่งพื้นที่ ณ เวลาที่กล่าวถึง

องค์ประกอบของประชากร ลักษณะต่าง ๆ ที่มีส่วนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือจำนวนประชากร องค์ประกอบของประชากรเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของประชากร องค์ประกอบประชากรที่สำคัญ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ การสมรส

การเปลี่ยนแปลงประชากร องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดกรเปลี่ยนแปลงประชากร คือ การเกิด การตาย และการย้ายถิ่น

ภาคผนวก ข